

čtenář

MĚSÍČNÍK PRO KNIHOVNY

12

2022

ročník 74

Cena 40 Kč

Ilustrace: Kristýna Plíhalová

SOUČASNÁ LITERATURA

- Překlady ze španělské a hispanoamerické literatury I

NEPROFESIONÁLNÍ KNIHOVNY

- Být jiný
- Jak „prodat“ knihovnu

Cyklus o krajských knihovnách

- Popelky mezi českými knihovnami

Sto let knihovny v Rokycanech

Cena MARK 2022

Krajská knihovna Vysočiny a Podzimní knižní veletrh

Knihovny v novém

- Databáze novostaveb a rekonstrukcí knihoven
- Francine Houbenová – citlivá pozorovatelka

Příloha „Děckaři děckařům“
Mediální vzdělávání

Být jiný s. 423–424
Momentky z činnosti Místní knihovny Černotín:
↑ Z výletu do Pevnosti poznání

Foto: Veronika Vališová

↑ Malování světlem během Noci s Andersenem

Sto let knihovny v Rokycanech aneb Roky knih
s. 442–443

← ← Současná budova Městské knihovny v Rokycanech (2021)

← Výsledek jedné z ekologických aktivit, sběru plechovek

Foto: archiv MěK Rokycany

Krajská knihovna Vysočiny a Podzimní knižní veletrh
s. 440–441

↑ Některé z akcí veletrhu se konaly v prostorách knihovny na Schodech

Foto: archiv KKV

„Mozkový trust“ dětských knihovníků
s. 436

↑ Momentka ze semináře Klubu dětských knihoven SKIP, který byl zaměřen i na netradiční způsoby reflexe zážitků z četby dětmi

Foto: Lukáš Hamáček, NPMK

Téma – Neprofesionální knihovny

- 423 **Být jiný** | Veronika Vališová
- 425 **Jak „prodat“ knihovnu | Vánoční okénko** | Veronika Vališová
- 427 **Dva sněhuláci** | upravila Kateřina Hurníková
- 428 **Čarodejnice, která ukradla Vánoce** | Kateřina Kalivodová Foltánková
- 431 **Tajné bobování** | upravila Kateřina Hurníková
- Krajské knihovny**
- 432 **Popelky mezi českými knihovnami (část 1)** | Lenka Kanellia
- Události**
- 435 **Bankéř v knihovně** | Jana Maroszová
- 436 **„Mozkový trust“ dětských knihovníků** | Marika Zadembská, Edita Vaničková Makosová
- 437 **Vášeň pro krásu (exlibris sběratele a lékárníka Mojmir Helcelet)** | Miroslava Šudomová
- 438 **Nositelkou MARK 2022 je Miša Mrázová z Ostravy** | Monika Kratochvílová
- 440 **Krajská knihovna Vysočiny a Podzimní knižní veletrh** | Petr Bobek
- 442 **Z historie Sto let knihovny v Rokycanech aneb Roky knih** | Jana Aubrechtová

Příloha Děckaři děckarům

- 444 **Ztraceni mezi informacemi?** | Pavlína Lišovská
- P1 **TOP knihy o mediální výchově** | Pavlína Lišovská
- P2–P3 **Pracovní list – o fungování médií** | Pavlína Lišovská
- P4 **Zajímavé deskové hry a aktivity k tématu mediální výchovy a gramotnosti** | Pavlína Lišovská a Michaela Severová

445 Rejstřík Čtenář 2022. Ročník 74

Knihovny v novém

- 453 **Databáze novostaveb a rekonstrukcí knihoven** | Lenka Dostálová

- 454 **Francine Houbenová – citlivá pozorovatelka** | Lenka Dostálová

Současná literatura

- 457 **Překlady ze španělské a hispanoamerické literatury I** | Helena Zbudilová

Audioknižní průvodce 10

- 462 **Poslech, který informuje i vzdělává** | Klára Smolliková, Lukáš Vavrečka

Z knihovny knihovnické literatury

- 465 **Zajímavé knižní novinky** | Vladana Pillerová

- 466 **Psalo se jinde** | Renáta Krejčí Salátová

- 467 **Ze světa** | Roman Giebisch

- 468 **Literární výročí Leden** | Milan Valden

ELEKTRONICKÁ VERZE A ARCHIV ČTENÁŘE — <https://ctenar.svkk1.cz>

CONTENTS

Topic – Non-professional libraries

- 423 **Being different** | Veronika Vališová
- 425 **How to “sell” a library | Christmas window** | Veronika Vališová
- 427 **Two snowmen** | Kateřina Hurníková
- 428 **The witch who stole Christmas** | Kateřina Kalivodová Foltánková
- 431 **Secret bobsleighbing** | Kateřina Hurníková
- 432 **Expatriot libraries Cinderellas among Czech libraries** | Lenka Kanellia
- Events**
- 435 **A banker in the library** | Jana Maroszová
- 436 **“Brains trust” of children’s librarians** | Marika Zadembská, Edita Vaničková Makosová
- 437 **A passion for beauty (exlibris collector and pharmacist Mojmir Helcelet)** | Miroslava Šudomová
- 438 **The MARK 2022 winner is Miša Mrázová from Ostrava** | Monika Kratochvílová
- 440 **Vysočina Regional Library and the Autumn Book Fair** | Petr Bobek
- From history**
- 442 **Rokycany Library centenary: Years of books** | Jana Aubrechtová
- Child specialists to child specialists – supplement**
- 444 **Lost in all the information?** | Pavlína Lišovská
- P1 **TOP books on media education** | Pavlína Lišovská
- P2–P3 **Worksheet – on media operations** | Pavlína Lišovská
- P4 **Interesting board games and activities on the subject of media education and literacy** | Pavlína Lišovská and Michaela Severová

445 Čtenář 2022 Index. Volume 74

Libraries afresh

- 453 **Database of new library buildings and reconstructions** | Lenka Dostálová
- 454 **Francine Houben – sensitive observer** | Lenka Dostálová
- Contemporary literature**
- 457 **Translations from Spanish and Spanish American literature I** | Helena Zbudilová
- 462 **Audiobook guide 10** Listening which informs and also educates | Klára Smolliková, Lukáš Vavrečka
- From the library of librarians’ literature**
- 465 **Interesting new books** | Vladana Pillerová
- 466 **Written elsewhere** | Renáta Krejčí Salátová
- 467 **From the World** | Roman Giebisch
- 468 **Literary anniversaries January** | Milan Valden

INHALT

Thema – unprofessionelle Bibliotheken

- 423 **Anders sein** | Veronika Vališová
- 425 **Wie kann man eine Bibliothek „verkaufen“ | Weihnachtsstübrik** | Veronika Vališová
- 427 **Zwei Schneemänner** | Kateřina Hurníková
- 428 **Die Hexe, die Weihnachten stahl** | Kateřina Kalivodová Foltánková
- 431 **Geheimes Bobfahren** | Kateřina Hurníková
- Landsmännische Bibliotheken**
- 432 **Aschenputtel unter tschechischen Bibliotheken** | Lenka Kanellia
- Ereignisse**
- 435 **Ein Bankier in der Bibliothek** | Jana Maroszová
- 436 **“Brain Trust” von Kinderbibliothekaren** | Marika Zadembská, Edita Vaničková Makosová
- 437 **Leidenschaft für Schönheit (Exlibris des Sammlers und Apothekers Mojmir Helcelet)** | Miroslava Šudomová
- 438 **MARK 2022 Trägerin ist Miša Mrázová aus Ostrava** | Monika Kratochvílová
- 440 **Regionalbibliothek im Region Vysočina und die Herbstbuchmesse** | Petr Bobek
- Aus der Geschichte**
- 442 **Ein hundert Jahre der Bibliothek in Rokycany oder Jahre mit Bücher** | Jana Aubrechtová
- Beilage Kinderbibliothekare für Kinderbibliothekare**
- 444 **Unter Finanzen verloren?** | Pavlína Lišovská
- P1 **TOP Bücher über Medienbildung** | Pavlína Lišovská
- P2–P3 **Arbeitsblatt – über Medienfungierung** | Pavlína Lišovská
- P4 **Interessante Tafelspiele und Aktivitäten zum Thema Medienbildung und Medienkompetenz** | Pavlína Lišovská und Michaela Severová

445 Čtenář 2022 Index. Jahrgang 74

Bibliotheken im neuen Mantel

- 453 **Datenbank zu Neubauten und Umbauten von Bibliotheken** | Lenka Dostálová
- 454 **Francine Houben – empfindliche Beobachterin** | Lenka Dostálová
- Gegenwartsliteratur**
- 457 **Übersetzungen aus der spanischen und hispanoamerikanischen Literatur I** | Helena Zbudilová
- 462 **Hörbuch Berater 10** Anhören, das informiert und auch bildet aus | Klára Smolliková, Lukáš Vavrečka
- Aus der Bibliothek der bibliothekarischen Literatur**
- 465 **Interessante Buchneheiten** | Vladana Pillerová
- 466 **Es wurde woanders geschrieben** | Renáta Krejčí Salátová
- 467 **Aus der Welt** | Roman Giebisch
- 468 **Literarische Jahrestage Januar** | Milan Valden

OD REDAKČNÍHO STOLU

Jak se hádá výhled s bilancí...

Tento editorial je svým způsobem výjimečný ani ne tak tím, že zavrhuje další ročník časopisu, ale že stojíme na prahu sedmdesátého pátého. Sedm desítek let jsme si sice připomínali docela nedávno, ale tři čtvrtě století zní hrději a ambiciózněji. Není v Česku mnoho dalších titulů časopisů, natož z oblasti kultury, které se mohou pochlubit takovým kontinuálním vycházením. V příštím ročníku *Čtenáře* si to budete moci ověřit na novém cyklu věnovaném historii periodického tisku vydávaného u nás, který budeme připravovat ve spolupráci s Knihovnou Národního muzea. Reprodukce historických obálek na titulní straně s ním budou ilustračně spojeny. Letošní představování současné literatury z různých jazykových oblastí, kterou jsme mohli poznat díky vydání jejích překladů, tentokrát vystřídá seriál s přehledy využitelných nových technologií, technických prostředků a dostupného softwaru v činnosti knihoven. A když už jsem to nevydržel a poodkryl vám pokličku chystaných obsahových změn, prozradím ještě jednu inovaci. Vnitřní příloha bude patřit střídavě „děckařům“ a novému seriálu věnovanému prezentaci PR knihoven; předpokládáme jeho pokračování i v roce 2024. Neopomineme ani bilanci 75 let vydávání časopisu prostřednictvím lidí, kteří se o to zasloužili, čtenářů a uživatelů, kterým pomáhal v práci.

S hlavou plnou plánů jsem se odchýlil od zamýšleného bilancování letošního ročníku a představení obsahu nejnovějšího čísla. Polehčující okolností je fakt, že na stránkách právě končícího 74. ročníku časopisu už nelze nic změnit. Výčet všeho, co se zde letos objevilo, dokládá obvyklý rejstřík. V posledním prosincovém vydání *Čtenáře* opět usilujeme, aby se vám do rukou dostalo co nejpestřejší čtení o knihovnách, jejich práci a lidech, kteří ji zajišťují. Tentokrát se dostalo na sondu do činnosti neprofesionálních knihoven, nechybí druhé pokračování o skrytých krajských knihovnách v zahraničí pod zevšeobecňujícím pohledem České asociace. Rubriku o knihovnách v novém tentokrát reprezentují příspěvky o Databázi novostaveb a rekonstrukcí knihoven v ČR, vytvářené v Moravské zemské knihovně, a o nizozemské architektce Francine Houbenové, která už se může pochlubit realizací řady knihovnických budov. Od sta let Městské knihovny Rokycany se obrácením několika listů dostanete do žhavé současnosti, a to k nové nositelce ceny MARK za letošní rok, zapojení Krajské knihovny Vysočiny do letošního ročníku Podzimního knižního veletrhu v Havlíčkově Brodě, dalším plánům Klubu dětských knihoven SKIP a řadě dalších informací. Snad mi odpustíte, že jsem bilanci odsoudil do role Popelky...

JAROSLAV CÍSAŘ

čtenář MĚSÍČNÍK PRO KNIHOVNY

12 | 2022 | ročník 74

Středočeský kraj

Vydává:

Středočeská vědecká knihovna v Kladně, příspěvková organizace Středočeského kraje, ul. Generála Klapálka 1641, 272 01 Kladno

Evid. č. časopisu MK ČR E 485
ISSN 0011-2321 (Print) ISSN 1805-4064 (Online)
Šéfredaktor: PhDr. Jaroslav Císař
Redaktorka: PhDr. Pavla Vlčková
Grafická úprava a sazba: Kateřina Bobková

Sídlo redakce (příjem inzerce a objednávky na předplatné):

Středočeská vědecká knihovna v Kladně, příspěvková organizace, Gen. Klapálka 1641, 272 01 Kladno
tel.: 312 813 154
e-mail: ctenar@svkkl.cz (Jaroslav Císař)
e-mail: ctenar.vlkova@svkkl.cz (Pavla Vlčková)

Redakční rada: PhDr. Radek Liška (předseda),
Mgr. Michaela Dombrovská, Ph.D.,
Mgr. Lenka Dostálová, Mgr. Zlata Houšková,
Mgr. Veronika Hyblerová Trachtová,
Mgr. Martina Košanová, PhDr. Renáta Krejčí Salátová,
Mgr. Lucie Macháčková, Mgr. Petra Miturová,
Mgr. Michaela Mrázová, PhDr. Marie Otavová,
PhDr. Vít Richter,

Tisk: Calamarus, s. r. o., Pod Táborem 54/10,
199 00 Praha 9

Distribuce:

Rozesílání časopisu zajišťuje
SEND Předplatné, spol. s r. o., Ve Žlíbku 1800/77,
hala A3, 193 00 Praha 9 - Horní Počernice,
tel.: 602 514 779, e-mail: martina@send.cz
Rozšiřují též společnosti holdingu PNS a. s. –
drobný prodej; MONITOR CZ, s. r. o.;
SUWECO CZ, spol. s r. o.
Podávání novinových zásilek povoleno
Ředitelstvím poštovní přepravy Praha čj. 1371/1994
ze dne 20. 6. 1994.
Podávání novinových zásilek bylo povoleno
Českou poštou s. p. OZSeč Ústí nad Labem
dne 21. 1. 1998. j. zn. P-327/98.
Cena jednoho čísla 40 Kč, roční předplatné 460 Kč
(dvojičíslo 60 Kč).

Předplatné pro Slovensko: Heršlová Dana,
L. K. Permanent, spol. s r. o., pošt. schránka 4,
834 14 Bratislava 34, tel.: 00421-02 49 111 203,
e-mail: herslova@lkpermanent.sk
Cena jednoho čísla 2 €, roční předplatné 22,67 €
(dvojičíslo 2,67 €)

Časopis vychází s podporou dotace z programu MK ČR
Knihovna 21. století. Vydavatel si vyhrazuje právo
zveřejnit publikované materiály i na internetu.

Číslo odevzdáno k tisku 12. 12. 2022.

Číslo vyšlo 19. 12. 2022.

Nevyžádané rukopisy se nevracejí.

Téma

Neprofesionální knihovny

Být jiný

Není důležité, jak velká nebo malá knihovna je, ale záleží na tom, co nabízí nebo co může nabídnout potenciálním uživatelům. Na celkový obraz knihovny má vliv nespočet faktorů, prostředí, kvalita knihovního fondu, finance, zřizovatel... V malých neprofesionálních knihovnách má nesmazatelný vliv knihovník.

KNIHOVNÍK HYBATELEM

Neprofesionální knihovník je největším hybatelem v malých knihovnách. Knihovník je v podstatě jediným zaměstnancem, a proto právě on rozhoduje o tom, kam bude knihovna směřovat. Pro zřizovatele by měla být tedy výhra, pokud natrefí na dostatečného blázna. Ano, blázna, neboť kdo jiný by chtěl zároveň objednávat knihy, starat se o fond, shánět finanční prostředky, starat se o PR knihovny nebo o sociální účty, tvořit webové stránky, být organizátorem akcí pro veřejnost, pečovat o design knihovny, hledat další možnosti k rozvoji, tvořit vizi... Ve velkých knihovnách tyto pozice zastává nespočet lidí, odborníků a specialistů, v malých knihovnách tyto posty zastává pouze jediný člověk, který navíc ještě vše musí skloubit se svým hlavním pracovním poměrem.

Největším úskalím pro knihovníka v malé obci je jeho subjektivita. Tím, že nemá spolupracovníky, chybí mu často nestranný pohled. Ten je nesmírně důležitý, neboť – ač se knihovník snaží sebevíce –, nechává se při tvoření nadstandardních činností, ale i při plnění základních služeb ovlivňovat svým názorem a zájmy.

Je jisté, že knihovna v malé obci je a bude obrazem knihovníka, který v ní působí. Ale zároveň by tady měla být pro místní komunitu. Knihovník by měl být součástí komunity, měl by ji chtít poznat, jít do hloubky a vytvořit jasnou vizi, kterou by postupem času skrze svůj plán naplňoval. Není možné vytvořit zaručený recept na „dobrou“ knihovnu. Můžeme se sice držet hlavních surovin (kvalitní fond, atraktivní prostředí apod.), ale zaručí nám to něco neobvyklého? Nikoliv, pouze něco obyčejného. A my přeci nechceme obyčejnou knihovnu, my si přejeme něco originálního, neotřelého a nevěděního! Jak na to? Přidat do našeho receptu koření. Ale jaké? Po pravdě – na to neznám odpověď. U někoho to může být otevření filmového klubu, klubu pro mládež, pro seniory, někde může fungovat kroužek deskových her, tvoření, kreativní soutěže, výstavy, besedy...

REAKCE NA KONKRÉTNÍ PODMÍNKY

My knihovníci máme širokou paletu, jak můžeme oslovit jedince i celé skupiny. Je však důležité rozpoznat, co bude platit zrovna u nás. V Místní knihovně Černotín, kde pracuji, jsem poznala, že nemá cenu pořádat besedy, autorská čtení, přednášky apod. Obyvatele obce na tyto akce nenalákám, a proto chci ochránit sebe, ale i přednášející před trapnými situacemi. Co však u nás naopak boduje? Jednoduše – práce s malým/mladým čtenářem. Čemuž je uzpůsoben nejen design knihovny. Knihovna nabízí možnost půjčit si přes stovku deskových her, knihy z edice Kouzelného čtení i s Albi tužkou, ale především – intenzivně pracuje s dětmi již od mladšího školního věku. Děti tak následně získávají úplně jiný vztah nejen ke knihám, ale rovněž i k vnímání knihovny jako místa, kde na vás nedělá někdo pořád „psst“, ale kde to žije.

Celá tato pevně promyšlená strategie vede k budování vlastní image knihovny, kterou je třeba ještě dále podpořit a přizivit. Je skvělé najít si určitou originální cestu, jež vede k pozitivnímu

Foto: Veronika Vališová

Kroužek deskových her v laser aréně v Místní knihovně Černotín

vnímání knihovny. Dát tip, jak na to, je rovněž obtížné, protože co někde funguje, jinde nemusí. A naopak. V černotínské knihovně jsme skrze děti nalákali jejich rodiče a prarodiče. Na toto mezigenerační propojení jsme navázali a uspořádali společné akce, které byly zaměřeny na dobročinnost: vytvářeli jsme výrobky pro dobročinný bazárek a pro psi útulek, přání pro seniory aj. Na těchto programech se nám podařilo úspěšně působit na několika frontách: budovali jsme vztahy napříč komunitou, v rodině, vztah uživatelů ke knihovně, ale rovněž jsme i efektivně tvořovali celkový dojem knihovny. A co z toho bylo nejlepší? Dobrý pocit, že jste někomu pomohli.

STRACH ZAHODĚME!

Největším úskalím ve snaze vytvořit „dobrou“ knihovnu může být strach. Strach udělat průvan v regálech, strach požádat o finance (Nežádáme příliš? Dostaneme peníze?), strach uspořádat jakoukoliv akci (Přijdou lidé?), strach ze změny (Jak na to budou reagovat čtenáři, zřizovatel? Budu schopen držet krok?). Ale odprostme se od zbytečných obav. Nikdo učený z nebe nespádl, a i kdyby se nám něco nepodařilo, oklepejme se z toho, poučme se a příště to určitě zvládneme lépe. Není totiž nic horšího než hodit flintu do žita.

Knihovny v malých obcích si s sebou pořád – i do dnešních dnů – táhnou obrovské břímě v podobě stigma, kvůli kterému jsou mnohdy vnímané jako zapomenuté kouty se zaprášenými knihami. Změňme pohled společnosti na malé knihovny, ale nejprve začněme sami u sebe! Staňte se i vy otevřeným, kamarádským, usměvavým a vstřícným knihovníkem, který na své čtenáře přenáší pozitivní energii, a neustále dostávejte své čtenáře „do kolen“. Poznejte limity, ale současně i možnosti knihovny, neustále se zlepšujte, inovujte a nebojte se změn. Protože knihovna v malé obci nemá být skladištěm knih, ale výstavní skříň a perlou své obce.

VERONIKA VALIŠOVÁ | knihovna.cernotin@seznam.cz

Jak „prodat“ knihovnu

Kvalitní a účinný marketing je trvalou, nikdy nekončící činností.

Když bude knihovna nabízet sebelepší služby, bude mít dostatek prostředků na svůj provoz, bude se moci pyšnit atraktivním prostředím a v ní samotné bude pracovat kvalifikovaný pracovník, ale nebude mít kvalitní PR, všechna vynaložená energie přijde vniveč, neboť nebude mít dostatečný a požadovaný dopad na uživatele. A proto je důležité mít organizačně podchycené nejen samotné aktivity, ale současně si vytvořit i konkrétní a cílený marketingový plán.

KNIHOVNÍK – PROSTŘEDEK PR I VIZITKA KNIHOVNY

Knihovník v malých obcích se pro svou organizaci stává nejlepším a zároveň nejsilnějším prostředkem PR hned z několika důvodů. Obvykle totiž v malých knihovnách pracuje pouze jeden člověk. Reklama, image knihovny, budování její pověsti a vztahy s veřejností stojí pouze na jedné osobě. Fakticky se může jednat o velkou výhodu, nedochází k negativnímu ovlivňování druhými zaměstnanci, kolizím různorodých vizí či k problémům na pracovišti. Tedy, co si sám knihovník upeče, to si také sní.

Zároveň ale dochází ke značnému přetěžování jednoho pracovníka vlivem kumulace funkcí. Nejen že musí zastat tradiční práce, ale navíc se mu přidávají i další funkce – novinář, webmaster, fotograf, grafik. Samota může být pro knihovníka i nevýhodou, neboť postarád dostatečnou zpětnou vazbu, nové impulsy a nový pohled na danou věc.

Knihovny v malých obcích se snaží skrze své aktivity oslovit co možná nejvíce dalších uživatelů a působit jako centrum kulturního dění s potenciálem stát se komunitní knihovnou. Klíčem k tomu jsou však kvalitní základní služby a také knihovník, který je vizitkou knihovny. Právě on je hnacím motorem knihovny, svým každodenním přístupem k práci i ke čtenářům. Svým vystupováním, chováním, slušností, loajlností (jakým způsobem hovoří o své knihovně, zřizovateli i pověřené knihovně) a prezentací nejlépe buduje vztah knihovna-knihovník-uživatel. Úzký a pozitivní vztah vzniká ale i důsledkem pospolitosti a vzájemné blízkosti, která panuje na vesnicích a malých městech.

STRATEGIE KNIHOVNY

Všechny aktivity, služby a nadstandardní činnosti by měly odpovídat celkové strategii knihovny, jež by byla podřízena vizi knihovníka. Měl by být daný jasný cíl, na jehož základě se budou korigovat jednotlivé kroky k jeho dosahování. Cíl by měl být nejen dosažitelný a přiměřený, odpovídat možnostem knihovny, ale současně by měl reflektovat i problematiku dané lokality, odpovídat potřebám uživatelů a jejich požadavkům.

Obr.: archiv Místní knihovny Černotín

Ukázka plakátu k akci

Je nepřeberné množství nástrojů, jak propagovat činnost knihovny a dát o ní vědět široké veřejnosti. Je však dobré předem zvážit cílovou skupinu a pro ni zvolit vhodný nástroj. Ano, nic není důležitější, než jak se knihovník chová k návštěvníkům, jaký vztah si k nim vybuduje, jaký způsob komunikace podle specifík uživatelů volí, jakou důvěru si k nim vybuduje. Neboť právě jejich názory stojí za tím, jakou image knihovna získá. Skrze názory na organizaci a další nevyhnutelné šíření mezi a napříč uživateli si společnost tvoří svůj vlastní obrázek o dané knihovně, ať už pozitivní, či negativní. Samotná knihovna a knihovník může využít k ovlivnění pohledu na instituci další prostředky, avšak právě již zmíněný je hlavním.

Foto: Veronika Vališová

Fotografie s příběhem v rámci akce Den Země

Knihovna by měla dbát na dostatečně atraktivní propagaci skrze různá média, měla by je však volit s ohledem na cílovou skupinu. Což se na první pohled může zdát komplikované, neboť knihovna v malé obci se snaží oslovit celou škálu skupin uživatelů – od malých dětí předškolního i školního věku přes mládež, studenty, lidi v produktivním věku až po seniory, a to bez rozdílů jejich pohlaví, povolání i sociální vrstvy. Každá skupina vyžaduje specifický přístup a jiný způsob komunikace a oslovení. Například pro lidi v důchodovém věku budou vhodné tradiční a osvědčené metody – osobní přístup (přímý kontakt) či textové zprávy (v novinách, ve zpravodaji, na nástěnkách), jako další médium je možné zvolit tiskové a výroční zprávy.

Prezentovat svou činnost by však knihovny měly i v internetovém prostředí. Za samozřejmé se považují vlastní webové stránky, profily na sociálních sítích (Facebook, Instagram aj.). Vše by navíc mělo být podtrhnuto skvělým grafickým zpracováním, atraktivními pozvánkami a plakáty na akce s vyřizovaným textem.

DOPAD NA CÍLOVÉ SKUPINY

Kvalitní PR text je podmíněn hned několika faktory. Výsledkem dodržení faktorů by měl být kýžený efekt – oslovení a zaujetí cílové skupiny skrze **respektování** jejích specifík (používat specifické jazykové prostředky pro danou cílovou skupinu). Text by měl působit **jazykově čistě** (bez gramatických a syntaktických chyb), díky slovním hříčkám a osobitému vtipu působit **nápaditě a originálně**. Avšak neměla by se v žádném případě vytratit **srozumitelnost** (známá terminologie, heslovité vyjádření), která potrhuje **argument** (informace o produktu, jeho konkrétnost, názornost apod.), vše v souladu s **pravdivostí a slušností** (nesmí se lhát). Vysokou šanci zabodovat u cílové skupiny získá text díky doplněním o **lidský faktor**, např. pomocí příběhu.

Důležité však je být otevřen novým příležitostem a metodám, nelpět na starých prostředcích a využívat nové možnosti. Osvědčilo se střídání prostor i čas publikování a způsob komunikace, jednoduše vyjít ze stereotypu a ze zajetých kolejí. A navíc – pokud bude knihovna vidět a slyšet na nových nečekaných místech, může oslovit také nové potenciální cílové skupiny uživatelů.

Příležitostí v tomto směru může být guerilla poezie (např. v rámci *Dne poezie*, který se pravidelně koná 21. března) aneb *Partyzánské básnění v ulicích*. Knihovna se může prostřednictvím básní a skryté reklamy dostat až těsně pod kůži jednotlivým uživatelům. Může rovněž ve spolupráci s obdobnými knihovnami vydávat komunitní občasník, který by sdružoval přátelene knihovny a prezentoval jejich činnost. Časopis by mohl být buď vydáván zvlášť a distribuován přímo do schránek obyvatel vybraných obcí, nebo by mohl být součástí příloh některých regionálních časopisů v daném kraji (např. *Krajánek*, který vydává přímo Olomoucký kraj).

Všechny cesty a nástroje by však měly vést k jednomu cíli: budování pozitivní image knihovny a příznivé akceptaci veřejností. Bez své identity nemá marketing a fundraising knihovny šanci uspět.

VERONIKA VALIŠOVÁ | knihovna.cernotin@seznam.cz

Vánoční okénko

Dva sněhuláci

„Půjdeme odpoledne ven?“ vrhla se Maruška tatínkovi kolem krku, jen co pro ni přišel do školky. „Já už jsem se ptala Nely a taky půjde. Ondra s Jirkou taky.“

„No dobře, dobře,“ souhlasil tatínek. Děti se venku sešlo více a domlouvaly se, co budou dělat. Jirka chtěl postavit iglú, Jana navrhovala hrát sněžnou stopovanou a Adam s Ondrou se chtěli koulovat. Nakonec se rozhodly stavět sněhuláka. Ale ne jednoho!

Jirka rozhodl, že se rozdělí na dvě skupiny – holky zvlášť a kluci také zvlášť. A kdo postaví většího sněhuláka, vyhraje. Všichni se s nadšením vrhli do přípravy koulí. Kluci si vedli opravdu dobře a za chvíli už měli obrovské sněhové koule. Holkám to šlo o něco pomaleji. Chlapci koule pořád zvětšovali a zvětšovali, až už je vůbec nemohli kutálet.

„To už stačí,“ zavelel Jirka a ostatní přestali koulet. „Teď je dáme na sebe.“

Jenže ouha, sněhové koule byly tak veliké a těžké, že je nemohli uzvednout. I když se snažili všichni společně, kouli neuzvedli.

„Chcete pomoci?“ nabídla jim Maruška, která už je nějakou dobu pozorovala.

„A proč bys nám pomáhala?“ divil se Jirka s Adamem. „Vždyť potom nevyhraješ.“

„To přece nevádí,“ pokrčila rameny a přišla blíž, aby jim pomohla zvednout kouli.

Když ostatní děvčata viděla, jak se chlapcům nedaří, přišla také na pomoc. Společnými silami zvedli prostřední kouli a posadili ji na tu největší.

Jenže teď nevěděli, jak dál. Nedodělaný sněhulák byl už teď větší než oni a děti nebyly dost velké na to, aby nahoru vyzvedly třetí kouli.

„Co teď?“ mračil se Adam. „Přece nebudeme mít sněhuláka bez hlavy!“

„Já bych věděla,“ ozvala se Jana. „Když nepůjde koule nahoru, necháme ji dole.“

„Ale jak dole?“ nechápali ostatní. „Přece nemůže mít hlavu vedle nohou,“ rozhodil rukama Ondra a nechápavě se na Janu podíval.

„Uděláme ležícího sněhuláka,“ prozradila jim nadšeně. „Necháme všechny koule vedle sebe a jenom je spojíme.“

Kluci se po sobě podívali. Ležícího sněhuláka? Takového ještě nikdy nestavěli! Hned je ten nápad nadchl a pokračovali ve stavění. Prostřední kouli, kterou tak těžce vytlačili nahoru, zase sundali. Všechny tři koule dali těsně vedle sebe a spojili je. Dodělali ruce a obličej.

„Ten je ale krásný!“ rozplývaly se děti a obcházely sněhuláka kolem dokola.

„A co ten váš nedodělaný?“ vzpomněl si najednou Ondra na nedokončeného sněhuláka kama rádek. „Můžeme teď pomoci my vám?“ zeptal se děvčat.

Ta s radostí souhlasila. Společně dodělali i druhého sněhuláka. Byl o hodně menší, ale zase mohl stát.

„Ale který je tedy větší? A kdo vlastně vyhrál?“ lámal si hlavu Jirka.

„Mně se moc líbí oba,“ ozvala se Magda. „Mně taky,“ přidala se Nela a ostatní děvčata. „Takže jsme vyhráli všichni,“ uzavřel to Jirka a pyšně se usmíval na ležícího sněhuláka.

Ilustrace: Kristýna Píhalová

Čarodějnice, která ukradla Vánoce

Kateřina Kalivodová Foltánková

Aničku vzbudilo šramocení dole v obývacím pokoji. „Třeba přišel Ježíšek o den dřív,“ napadlo ji. Honem si obula pantofle a potmě pospíchala ze schodů. Z obýváku se linulo tlumené světlo a přes skleněné dveře viděla obrys postavy.

„Konečně ho uvidím,“ zaradovala se a potichu vzala za kliku. Ale uprostřed pokoje nebyl Ježíšek, který si spletl datum. Stála tam čarodějnice!

Byla menší postavy a oplácané tělo měla zahalené v zalátaných hadrech. Pocuchané šedivé vlasy si sepnula do drdolu. Na křivém nose jí trůnila velká bradavice a tváře měla vrásčité a povislé. Pichlavé oči rejdivy po pokoji. Dlouhými prsty se stařeckými skvrnami svírala čarovnou hůlku.

Namířila ji na vánoční jedličku a pronesla zaklínadlo. Od stromku se oddělil zlatý prach, který voněl lesem, a schoval se do železné truhličky, která jí ležela u nohou. A na místě jedle najednou stál umělý stromek.

Ježibaba se rozhlédla po pokoji. Uviděla Aniččin adventní kalendář a snědla jí poslední čokoládu. Pak ji zaujal betlém. Vzala z něj figurku Ježíška a hodila ji do truhličky. Popadla tác s vánočním cukrovím, které měla Anička před svátky přísně zakázáno ujídat, a vysypala ho k Ježíškovi. S každým novým předmětem do truhličky zároveň vlétlo i trochu třpytivého prachu.

Potom sáhla za skříň a za ucho odtamtud vytáhla zlaté prasátko. Vecpala ho k ostatním věcem do skříňky. Nakonec mávla hůlkou nad hlavou a do truhličky se snesl zlatý prach odněkud shora. Jakmile byl všechn uvnitř, zaklapla víko a zámek zacvakl.

Anička stála v pootevřených dveřích ztuhlá strachy a nemohla se ani pohnout. V tom si jí čarodějnice všimla a upřeně se na ni zadívala. „Máš štěstí, děti už nejím,“ oznámila děvčátku.

Anička jen na sucho polkla.

Čarodějnice schovala truhličku do kapsy své umouněné sukně. Potom otevřela dveře na verandu a odkráčela, jako by se nic nestalo. Čekal tam na ni létací hmoždír. Stařena do něho naskočila, tloukem se odrazila od zasněžené země a vznesla se na oblohu.

Holčička přiběhla k otevřeným dveřím. Slyšela, jak se tichou předvánoční nocí rozléhá škodolibý chechot čarodějnice. Sledovala, jak hmoždír letí oblohou a jak po chvíli klesl a přistál v roklí za vesnicí.

ilustrace: Kristýna Pířhalová

Běžela vzbudit rodiče a vyprávěla jim, co se stalo. Ti ji uklidnili, že se nic neděje. Že přece mají umělý stromeček. Žádné cukroví nepekli, protože není zdravé jíst tolik sladkostí. A copak si Anička nepamatuje, že figurku Ježíška rozbila, když loni pomáhala s úklidem?

Pro všechno měli vysvětlení, ačkoliv ona si dobře pamatovala, jak byla před pár dny s tátou vybírat živý stromeček a jak doma pekli vanilkové rohlíčky a linecké. Pochopila, že když čarodějnice mávla hůlkou nad hlavou, tak rodiče očarovala, aby jim nic z toho, co ukradla, nechybělo.

Anička rostla a Vánoce už nikdy nebyly takové jako dřív. Místo vonících větviček stál doma umělý stromek a cukroví bylo na černé listině. Rodiče se jí snažili vysvětlit, že Ježíšek neexistuje a na dárky bylo najednou potřeba spousta peněz.

Ale hlavně byly svátky plné shonu, spěchu a někdy i křiku. Zmizela původní pohoda, radostné očekávání a magické tajemno.

Čarodějnice neukradla jen stromeček, figurku Ježíška a zlaté prasátko. S každou z těch věcí ukradla právě kouzlo Vánoc.

Uplynulo mnoho let a Anička už byla velká a sama se stala maminkou. Se svým synkem Vašíkem přijela oslavit vánoční svátky za rodiči.

Když skončil večerníček, šla uložit chlapce do postýlky. Před spaním se ještě chvíli dívali z okna do zahrady. Ukazovala mu hvězdy, které ve městě nikdy nebyly moc dobře vidět. Ale za zahradou bylo jen pole a za ním ona rokle. Žádné pouliční lampy tam nemohly zastínit světlo hvězd.

„Jsem zvědavá, která hvězda zítra vyjde jako první. Až ji uvidíš, může začít štědrovečerní večere,“ vysvětlovala.

Chlapec přikyvoval a pozorně si prohlížel noční oblohu.

„Mami, co to je?“ ukazoval kamsi do tmy.

„Nic nevidím. Co tam je?“ Viděla jen starý ořešák a zavěšené ptačí krmítko, které se pohupovalo v mírném větru. Litovala, že není sníh, protože by ráda vzala Vašíka sáňkovat.

„To je čarodějnice!“ vylekaně zakřičel. „Tam, tam, mami! Letí v takovém tom kovovém hrnku, jak v něm tlučeš koření.“

„V hmoždíři?“

„Jo. Vidiš ho? Teď přistála v roklí.“ Chlapec napínal oči do tmy. „Už ji nevidím.“

„Já taky nic nevidím a je nejvyšší čas jít do hajan,“ využila příležitosti a nahnala ho do postele.

„Ty mi nevěříš?“ zeptal se smutně, když už ležel pod peřinou.

„Věřím ti,“ odpověděla mu vážně. „Když jsem byla malá, taky jsem ji viděla,“ řekla a poprvé v životě někomu vyprávěla, co zažila. Vzpomínala i na to, jaké bývaly Vánoce předtím a jak jsou nyní jen slabým odleskem původních svátků.

„Musíme Vánoce zachránit!“ ozval se.

„Čarodějnici nepřemůžeme, umí kouzlit.“

„Ale to není fér! Je tak zlá?“

„Ano, je moc zlá. Nikdo ji nemá rád a určitě od nikoho nedostává dárky. Asi proto nám Vánoce záviděla.“

„Mami, mám nápad!“ řekl a pošeptal jí ho.

Když se ráno Vašík probudil, byl Štědrý den. Babička mu na snídani nachystala vánočku s medem a jeho oblíbené kakao. Zatímco si přes den hrál s vláčky, jeho maminka musela něco zařídit.

V podvečer měla vše připravené. Pořádně se oblékli a vypravili se do rokle. Anna si pamatovala, že si tam s ostatními dětmi nikdy nechodily hrát. Říkalo se, že tam sídlí něco zlého. Dospělí na takové povídačky nevěřili, ale ani oni tam nechodili.

Šla pomalu, aby jí Vašík stačil, a opatrně nesla velkou krabici. Byla zabalená v dárkovém papíru a převázaná červenou mašlí. Položili ji do rokle a běželi se schovat za hustý smrček, který rostl opodál.

„Už vidíš čarodějnici?“ ptala se maminka.

„Támhle letí z lesa,“ řekl a oba se ještě víc přikrčili za stromek.

„Právě přistála,“ pošeptal.

Anna nic neviděla, ale slyšela tlumenou ránu.

Babice pochvalně poplácala hmoždíř, odplivla si a vyskočila ven. V tom uviděla dárek.

„Co tady dělá?“ pomyslela si.

Začala kolem krabice kroužit a v tmavých očích se jí zračila chtivost. Ohlédla se, ale nikoho neviděla. Trošku do dárku štouchla sukovitým prstem. Nezmyslel.

„Pro koho může být?“

Na dárku byla připevněná cedulka, na které se psalo: paní z rokle.

Oči se jí rozzářily zvědavostí. Opatrně vzala za jeden konec mašle a trochu zatáhla. Nic. Zatahala o něco víc. Stuha se ani nehнула. Ted' už ježibaba trhala za stužku oběma rukama, ale ta držela jako přibitá.

Stařena sáhla do kapsy sukny a vytáhla ohmataný balíček karet. Zahodila ho a znovu zalovila v kapse. Tentokrát vydala čajovou konvici.

„Kde sakra je?“ Její kapsy byly očividně bezedné a vešel se do nich celý její majetek a i to, co nakradla.

Zašátrala potřetí a konečně vytáhla svoji hůlku.

„Otevři se!“ namířila ji na krabici. Ale nic se nestalo.

Vašík se udiveně podíval na maminku. Ani jeden z nich nechápal, proč nejde dárek otevřít.

Z čarodějiny sukny se ozval kovový šramot. Baba ponořila ruku až po loket do kapsy a vytáhla tepanou truhličku s bytelným zámekem.

Stála uprostřed role a usilovně přemýšlela. „Já jsem tam kdysi zamkla Vánoce,“ vzpomněla si.

Skříňka se začala mocně otrásat, jako by se to uvnitř chtělo osvobodit. A v tu chvíli pochopila, proč nemůže dárek otevřít.

Podívala se na zmítající se truhličku a pak zase na dárek. Na první dárek, který kdy dostala. A potom odemkla truhličku a otevřela víko.

Roklí se rozlehlo cinkání zvonečku a chrochtání. Vír zlatého prachu se vznesl ze skříňky a prohnal se kolem dárku. Jeho stuha se sama rozvázala. Pak se zářící prach vznesl k obloze a ztratil se jim z dohledu. V tu chvíli se z nebe začaly potichu snášet první sněhové vločky.

Čarodějnice si toho nevšimla. Sklonila se k dárku a opatrně sundala ozdobný papír. Otevřela lepenkovou krabici a na dně uviděla spící mourované koťátko.

Závan studeného větru ho probudil a zmateně zamňoukalo.

Čarodějnice ho vzala do pokrivených rukou a překvapeně si ho prohlížela. Kotě se na ni koukalo velkýma zelenýma očima a vůbec mu nevadilo, že ho drží zlá ježibaba. Mňouklo a začalo se jí otírat o ruku.

Baba se celá rozzářila a přivinula si ho k sobě.

Maminka vzala Vašíka za ruku a potichu se vrátili zpátky domů, kde je čekala štedrovečerní večeře. V mrazivém vzduchu byla cítit vůně domácích perníčků a v dále zvonil zvoneček. Po poli si to uhánělo zlaté prasátko a Ježíšek spěchal roznést dárky.

Tajné bobování

Toník byl se svou sestrou a rodiči už čtvrtý den na horách.

„Dneska by už ale mělo sněžit,“ řekla Klárka.

„Včera to tatínek říkal, když se díval na předpověď počasí.“

„Rodiče ale neví všechno,“ řekl Toník. Klárka ale řekla: „To, jestli bude nebo nebude sněžit, rozhodne příroda.“

„Jak to, rozhodne příroda? Jako že stromy a květiny rozhodnou, že bude sněžit?“ podivil se Toník. Bylo mu pět let, ale o tomhle nikdy neslyšel.

„Stromy a květiny přímo ne, ale příroda jako celek,“ vysvětlovala Klárka.

Snad příroda usoudí, že je potřeba, aby sněžilo. Moc rádi by totiž šli bobovat. Oba dostali boby jako dárek od Ježíška.

„Vy jste tu nějak potichu,“ nakoukl do pokoje tatínek.

„Tati, věděl jsi o tom, že jestli bude sněžit, rozhoduje příroda?“ zeptal se Toník. Vylezl už úplně ze své části postele a pořád postával u okna a vykukoval ven, jestli už uvidí sněhové vločky.

„To jsem věděl,“ pousmál se tatínek. „A nejen o sněhu. Rozhoduje i o tom, jestli bude pršet, svítit sluníčko nebo jestli tráva bude po ránu pokrytá jinovatkou,“ dodal.

Čas po snídani strávily děti hraním nejrůznějších her. Jako první si vybraly pexeso. Pak kreslily a nakonec hrály na schovávanou. Toník lital a dováděl, až se z toho unavil a usnul na křesle ještě před obědem.

Když se probudil, bylo v celé chatě ticho. Pomalu se zvedl z křesla, protáhl se, otočil a zůstal stát s pusou dokořán. Přímo naproti němu bylo velké okno a za ním – zasněžená krajina! Toník přeběhl k dalšímu oknu. Za ním byla také zasněžená krajina. Zatímco spal, napadl kopec sněhu. A pořád ještě sněžilo. Toník přišel blíže k oknu, aby lépe viděl. A co to? Klárka už za sebou táhla boby.

„Tak to tedy ne!“ vykřikl Toník. „Klárka už bobuje a mě nechají spát?“ Vyrzil ven z místnosti, proběhl malou předsíní a hrnul se ke dveřím.

„Toníku, počkej!“ volala na něj maminka, která si zatím četla ve vedlejší místnosti a čekala, až se její synek probudí. Ale už jej nestihla zastavit. Toník rozrazil dveře z chaty ven, seběhl dva schůdky a vrhl se do sněhu. V teplákách a ponožkách. Bez bundy, čepice i bez rukavic. Po pár krocích se zastavil a otočil. Zaslechl maminku, jak na něj volá: „A co boty, ty by sis nechtěl vzít?“ Mračila se i usmívala zároveň.

„Toníku, proč jdeš ven bez bot a bez zimního oblečení?“ zeptala se Klárka.

„Protože jsem chtěl za tebou. Ty si tu bobuješ a mě necháte doma!“ rozčiloval se.

„Chtěli jsme tě nechat vyspat a já jsem se těšila, až se ke mně přidáš.“

„Opravdu?“

To už k nim dorazil i tatínek, zvedl Toníka do náručí a odnášel ho zpátky do chaty.

„Až se oblékneš, přijď za mnou!“ volala Klárka a táhla boby na kopec.

A Toník? Rychlostí blesku si převlékl mokré ponožky, oblékl se a vyrzil s rodiči ven. Jeho nablýskané zelené boby už se nemohly dočkat, až se na nich povoží.

Popelky mezi českými knihovnami

Krajanské knihovny jsou zvláštní odrůda knihoven, která dosud nebyla nijak definovaná ani vážněji zkoumaná. Nemají svou vlastní subjektivitu a často ani stálého knihovníka. Obvykle spadají pod český či česko-slovenský krajanský spolek nebo pod některou z českých krajanských škol. Jejich knihovní fond nebývá příliš velký ani pravidelně aktualizovaný. O knihy se starají krajané svépomocí a víceméně bez znalosti knihovního světa. Velká řada těchto „knihoven“ nemá svoje vlastní prostory, a tak se knihy v taškách, kufrech, krabicích převážejí na krajanské akce nebo v sobotu do školy.

To, co krajanským knihovníkům chybí na profesionalitě, dohánějí láskou ke knihám a srdeční vazbou, která je motivuje a táhne. I proto je třeba si odpustit uvozovky, mluvíme-li o těchto knihovnách, a brát je jako plnohodnotné knihovnické partáky začátečníky a srdcaře, jako neformální instituce bez právní formy, které potřebují najít své místo na slunci. A s trochou pomoci a podpory jim pomoci být tím, čím být mají – jedním z pilířů krajanských komunit s nedozírnou důležitostí a obrovským smyslem.

Pojítka s domovem a kulturou

Česká knihovna v zahraničí není jen o knihách. Tvoří křehké pojitko s domovem a s kulturou, ve které jsme vyrůstali. Knihy v češtině pak voní domovem, mateřským jazykem a jsou něžným pohazením pro duši v moři cizojazyčných knih. Každá kniha v rodném jazyce je cenná. Knihovna je tu proto k nezaplacení! Není možné si skočit do knihkupectví a prostě knihu koupit. Knihu – koupenu či darovanou – je třeba dostat do státu, kde se knihovna nachází, a to není zrovna dvakrát lehké, nehledě na to, že je to z finančního hlediska neskutečně náročné. Jak se tedy tyto knihy dostanou do krajanských knihoven?

Tady se cesty a způsoby různí v závislosti na státu a – řekněme si na rovinu – také v závislosti na vzdálenosti od České republiky. Do příhraničního Německa nebo na Slovensko je dostaneme

určitě snáze než do Austrálie nebo Ameriky. O Africe nebo Asii ani nemluvě. Poštovně těžkých balíků plných příběhů sice vylétá do závratných výšin a náklady na knihu se tak vyšplhají na několikánásobek její ceny, ale navzdory tomu se v případě nouze používá. Nejčastější jsou ale kreativní metody jakéhokoli způsobu. Dovází nějaká firma pravidelně zboží z ČR do zahraničí? Přijede někdo z krajanů nebo jejich příbuzných za vámi autem? Mezi těmito „metodami“ však jasně vede způsob „knihy do kufru“. A tak knihovníci, vedení krajanských spolků, ale i krajané a jejich příbuzní obvykle přibalí do již tak těžkého kufru knihy a pak kufr váží, aby se vešli do leteckou společností požadovaného limitu. Je třeba doslova a do písmene položit na misku vah, co do kufru nepřejde, aby bylo místo na pár knižních přírůstků!

„Akvizice“

Je tedy jasné, že nejvíce knih přivezou, resp. přivezli do zahraničí právě krajané. Tím spíše si těchto knih váží. Vyhodit knihu? Nemyslitelné! Tyhle knihy s duší, které procestovaly svět, mají pro jejich majitele nevyčíslitelnou hodnotu. Dnes už jsou cestování a migrace celkem jednoduchou záležitostí, ale představte si krajanu, kteří byli kdysi politickými migranty. Utíkali do zahraničí bez vidiny toho, že svou vlast a své blízké ještě někdy uvidí. V jejich zavazadlech jistě

nebylo místa nazbyt. Těch pár knih, které v nich získaly čestné místo, jsou poklady s nesmírným osobním podtextem...

A právě z darů krajanů vzniká převážná část jejich knihovního fondu. Jedná se o knihy novější, pořízené nedávno, následně přečtené a věnované do knihovny. Ale také o knihy, které před padesáti lety nebo ještě dříve přivezla do zahraničí maminka, tatínek, dědeček či babička. Potomci krajanů chtějí, aby knihy po předcích dostaly znovu smysl, a často je věnují právě krajanským komunitám. Na jednu stranu se jedná o věc krásnou, na druhou stranu to ale může být tak trochu noční můra pro knihovníky. Starší knihy, které už nevypadají moc lákavě a jsou od autorů, které si již asi nikdo nikdy nepřijde. Jirásek, Němcová... – česká klasika, kterou jsme ať již povinně či nepovinně kdysi jako školou povinní jedinci četli, nejspíš naše děti už číst nebudou. I kdyby byly tyto knihy sebenovější (a to nejsou) a měly nejlákavější obal na světě (a to nemají), čeština v těchto knihách je pro děti krajanů – druhou či třetí generaci Čechů v zahraničí – příliš složitá. Přesto tyto knihy často zůstávají ve fondech krajanských knihoven jako poděkování a milé gesto.

Fond krajanských knihoven tedy vzniká především z darů. To znamená, že knihovna ani knihovník vlastně nemají moc velký vliv na to, jaké knihy či žánry se do knihovny dostanou. Jak doplňovat knihovní fond, o jaké knihy a z jakých zdrojů? Ne všichni, kdo se o knihovnu starají, mají přehled o knižních novinkách. Navíc krajanské organizace fungují kromě členských příspěvků a občasných menších sponzorských darů a školního převážně díky finanční podpoře Ministerstva zahraničních věcí. Tomu předkládají jednotlivé projekty a jejich rozpočet, který pak příslušní pracovníci tohoto ministerstva hodnotí. Částka na podporu krajanů je ale konkrétní a samozřejmě do velké míry omezená. Každá organizace chtě nechtě musí zvažovat své priority. Jejich nejčastějším, největším a nejvíce podporovaným projektem bývá výuka českého jazyka pro děti krajanů. Důležité je také udržování českých tradic a pravidelná setkávání či kulturní a vzdělávací projekty...

Finanční podpora z domova

Knihovny bývají bohužel na chvostu priorit. Celkový rozpočet na podporu pro krajanu je stano-

ven na období pěti let. Pro představu: na rok 2022 bylo rozděleno mezi všechny krajanské spolky něco přes 30 milionů korun. Je to hodně nebo málo? Tato částka byla rozdělena mezi 299 krajanských organizací, což v průměru vychází cca na 100 000 korun pro organizaci na rok na **všechny** předkládané projekty. Toto číslo je ale pouze průměrem. Částky se pohybují od několika tisíc korun až po několik set tisíc. Na částku nad 400 000 dosáhlo pouze šest organizací. Nejnižší poskytnutý peněžní dar byl 3000 a nejvyšší 653 000 korun.

Z těchto částek je jasně viditelné, že krajanské organizace si zřídka mohou dovolit fungovat ve vlastních prostorách. Prostory jsou velký kámen úrazu, pokud se jedná o provoz knihoven. Když už prostory jsou, nebývají dvakrát velké, a tak je revize knihovního fondu nesmírně důležitá. Jenže... Zase jsme v začarovaném kruhu. Vyhodit knihy s duší? Vyhodit Jirásku a Němcovou? *Psohlavce a Babičku?*

Provoz krajanské knihovny

Každá věc, každý úkon, každá činnost je v krajanských knihovnách trochu složitější a komplikovanější než v knihovnách místních nebo i knihovnách školních. Už jen proto, že v krajanských knihovnách povětšinou pracují neplacení dobrovolníci. Vzdělání v oboru knihovnictví je výjimkou. Registrace knihovny jako instituce ve státě, kde působí, jakbysmet.

A kde se tedy knihy nacházejí, nemají-li svůj stálý kamenný domov? V kufrech či krabicích u některého z krajanů, který je pravidelně vozí do sobotní školy nebo na společenské, kulturní, sportovní a vzdělávací akce spolku. Někdy jsou knihovny dlouhodobě umístěny u některé z krajanek či krajanů, kteří zrovna mají doma místo. Tím se jaksí automaticky stávají knihovníky. Pokud už knihy v kamenných prostorech jsou, je to většinou v prostorech, které spolek provozuje nebo má propůjčené k fungování školy, někdy jsou knihy na konzulátu. Pár spolků přeneslo zodpovědnost za jejich fond na jiné subjekty a například díky spolupráci s místní knihovnou vytvořili českou, případně česko-slovenskou sekci knihovny.

Velikost knihovního fondu se liší: od pár desítek knih po něco přes dva tisíce. A jak se v krajanských knihovnách tento fond eviduje? Od naprosto

žádné evidence, založené na nedostatku lidí, kteří by se o knihovnu starali, a tedy závislé na naprosté důvěře čtenářům (typu přijdu, knihu si půjčím, a až ji dočtu a budu mít cestu k vám, vrátím) přes papírovou formu evidence (sešity a kartičky) po excelovské tabulky. Profesionální systémy typu Tritius či Koha jsou naprostou výjimkou. Knihovní řád a případné sankce za pozdní vrácení knihy se také nepoužívají. Vždyť je tak složité si knihy i jen půjčit. Od omezené otevírací doby, která bývá několik hodin týdně, po umístění knihovny. Představte si, že by čtenáři do vaší knihovny museli jet hodinu, dvě, tři... nebo využít toho, že přijedou dvakrát třikrát do roka do města, ve kterém knihovna je? Nežijete-li ve městě, kde knihovna je, ale v jiné části státu, nemáte dvakrát šanci. A řekněme si na rovinu, ani když tam žijete. Některá velkoměsta jsou tak obrovská, že přejet z jednoho konce na druhý je výlet na půl dne.

Z tohoto důvodu například zanikla knihovna v patnáctimilionovém Istanbulu, město s větším počtem obyvatel, než má celá Česká republika. S návštěvností a bojem o čtenáře se potýkají snad všechny knihovny, krajanské nevyjímají. Přesto krajanské knihovny tuto bitvu nevzdávají. Mají svou velmi specifickou, byť zatím nevyhraněnou a nedefinovanou pozici, a přestože jsou to často do jisté míry amatérské počiny, hrají velmi

důležitou roli pro uchování kulturní identity krajanů i jejich dětí. Jejich důležitost jako pojítek krajanské komunity s českou kulturou a literaturou je neoddiskutovatelná.

Co by byly tři kouzelné oříšky pro krajanské knihovny?

VZDĚLÁVÁNÍ A SPOLUPRÁCE, informace, nástroje, mentoring a vlastně někdo zkušený, kdo by jim ukázal jak na to a zasvětil je do tajů a praktických záležitostí týkajících se všech aspektů knihovnictví.

ZVIDITELNĚNÍ A OHODNOCENÍ JEJICH PRÁCE, aby se o nich vědělo, mluvilo a i přes jejich amatérství aby byla oceněna nesmírná práce, která se za vedením a starostí o krajanskou knihovnu schovává.

FINANCOVÁNÍ A PODPORA od profesionálních institucí a příslušných orgánů z mateřské země.

Česká asociace (*CzechAssociation.org*) jako krajanská organizace si jako jeden ze svých dlouhodobých cílů klade podporovat a propojovat krajanské knihovny nejen s odborníky z ČR a ze zahraničí, ale také mezi sebou. Budovat sebevědomí knihoven i knihovníků a dát jim vědět, že na té cestě nejsou sami, že i na knihovnu v kufříku mohou být právem hrdí!

LENKA KANELLIA

| lenka.kanellia@czechassociation.org

Co pro vás připravujeme...

- **Téma – Svět současné knihovny literární formou očima studentů**
 - **Události:**
 - **Co venkovské knihovny umějí a mohou – 28. ročník konference v Halenkově**
 - **Knižní veletrh 2022 v Hradci Králové**
 - **Současná literatura (dokončení): hispanoamerická literatura**
 - **Nový cyklus o využití moderních technologií pro knihovny**
 - **E-knihy v knihovnách (Palmknihy, BOOKPORT, Publi apod.)**
 - **Knihovny v novém: Depozitář Vědecké knihovny v Olomouci**
 - **Registr českých knih – projekt NK ČR a Svazu nakladatelů**
 - **Krajanské knihovny: Česká knihovna na Islandu**
 - **PŘÍLOHA o PR knihoven – historie a zavedení jednotného vizuálního stylu v NK ČR**
- a další materiály.

Věříme, že zůstanete
našimi čtenáři a předplatiteli!

Události

Bankéř v knihovně

Počátkem října 2022 byla v Klubu knihovny Vysoké školy ekonomické v Praze na Žižkově slavnostně zahájena výstava s názvem *Největší český bankéř – JUDr. Jaroslav Preiss*.

Portrét JUDr. Preisse (1927)

Zdroj: Sekanina, František (ed.). Album reprezentantů všech oborů veřejného života. Praha: Umělecké nakladatelství Josef Zebrdlich, 1927, s. 636, fond CIKS VŠE sign. ZF588. Autor snímku neuveden.

Centrum informačních a knihovnických služeb Vysoké školy ekonomické v Praze, jinak též knihovna VŠE, disponuje v žižkovském kampusu velkou studovnou. Její prostor je od rekonstrukce v roce 2017 koncipován nejen jako místo pro studium a odpočinek, ale má našim čtenářům, studentům i pedagogům také nabízet podněty pro další práci. Kromě průběžně doplňovaných informací o knižních novinkách, databázích a jiných aktualit se žižkovská knihovna stala místem expozic, které blíže seznamují s dějinami českého ekonomického myšlení a hospodářství. Výstavy zaměřené na historii zároveň vždy prezentují tematicky a obsahově relevantní knihy ze starého fondu a digitální knihovny Kramerius VŠE. Myšlenka takto koncipovaných výstav se zrodila především proto, že nechceme nechat ležet ladem cenné poklady ukryté v minulosti. Vlastníme řadu hodnotných knih z 19. a první poloviny 20. století, které už více než 10 let digitalizujeme díky finanční podpoře programu Ministerstva kultury VISK 7.

V akademickém roce 2018/2019 jsme realizovali první velkou výstavu s názvem *Dělník, šéf, člověk: Tomáš Baťa*. Na vernisáž přijal pozvání známý pivovarník Stanislav Bernard, který na příběhu své firmy ukázal paralely i rozdílů se začátky Baťova podnikání. Po letní pauze bylo v roce 2022 možné od dubna do konce září 2022 v knihovně navštívit menší expozici o Jednotě ku povzbuzení průmyslu v Čechách, která existovala neuvěřitelných 117 let (1833–1950). Ačkoli zásadním způsobem ovlivnila české průmyslové školství a generace českých průmyslníků, v dnešní době je tento kdysi významný spolek prakticky neznámý.

Výstavy v naší knihovně jsou adresovány všem zájemcům, primárně však studentům, kteří mezi našimi čtenáři jednoznačně převažují. Právě jim, avšak nejen jim chceme ukázat, že dějiny čes-

Foto: Václav Šubrt

Zahájení výstavy v Klubu knihovny VŠE

kého hospodářství a ekonomického myšlení mají co říci i modernímu člověku a mohou být v lecčems inspirativní. Výstava o vrchním řediteli Živnostenské banky JUDr. Preissovi se zaměřuje na vztah mezi hospodářstvím a kulturou, přibližuje bankéřovy mecenášské aktivity, jeho lásku ke knihám a pomyslně nahlédneme rovněž do jeho rozsáhlé knihovny.

Expozice byla slavnostně zahájena vernisáží, kterou svým projevem otevřel nejprve ředitel knihovny VŠE Václav Šubrt a po něm promluvil současný rektor Petr Dvořák. Po představení koncepce výstavy Janou Maroszovou se s přítomnými hosty podělila o životní osudy svých předků pravnučka bankéře paní Alexandra Brunnerová. Vernisáže se kromě vyučujících zúčastnili také studenti VŠE a několik odborníků z řad širší veřejnosti.

Vstup na výstavu je zdarma, zváni jsou všichni zájemci. Expozice potrvá do konce června 2023.

JANA MAROSZOVÁ | jana.maroszova@vse.cz

„Mozkový trust“ dětských knihovníků

Na samém konci prázdnin se v Pedagogické knihovně J. A. Komenského sešel „mozkový trust“ Klubu dětských knihoven SKIP (KDK), aby naplánoval aktivity na další období.

Dopoledne bylo věnováno tématu *Jak na čtenářský deník a (ne)povinnou četbu*. Seminář, který připravila Edita Vaníčková Makosová, byl zaměřen na problém doporučené četby pro děti v rámci školního vyučování na základních školách. Během setkání se knihovnice a knihovníci společně snažili definovat smysl doporučených seznamů a metodologii jejich tvorby. Hledali svou roli v komunikaci s učiteli a sdíleli příklady dobré praxe. Velká část semináře byla věnována způsobům záznamu čtenářského prožitku a účastníci si vyzkoušeli netradiční způsoby, jak naučit děti reflektovat zážitky z četby.

Odpolední část byla věnována činnosti KDK a jeho regionálních center. Klub nově vedený Marikou Zadembskou z Městské knihovny Třinec připravuje tradičně celostátní projekty, které jsou zaměřené na dětské čtenářství: *Noc s Andersenem*, *Kde končí svět*, soutěžní přehlídku OKNa (O Knihovnických Aktivitách) a jiné. Během diskuse nad projekty vyplynula potřeba připomínat původní myšlenku některých aktivit, která se během let začala vytrácet. Například při akci *Noc s Andersenem* se pozapomnělo, že pohlednice, které se k akci tisknou, se posílají významným osobnostem měst, obcí i státu. V začátcích se posílaly prezidentovi České republiky Václavu Havlovi, také ministrům kultury nebo autorům knih pro děti. Jak tato akce plyne už tolik let a knihovnice a knihovníci se mění, některé prvotní myšlenky se vytrácejí. Proto se dětské knihovnice a knihovnice shodli, že je dobré význam znovu připomenout. Posílejte pohlednice, ať se o nás ví! Ať se ví o těchto báječných akcích. Ať se ví o knihovnách. Vysázejte nové stromy Pohádkovníky!

Foto: Lukáš Hamáček, NPMK

Členky klubu dětských knihovníků SKIP ČR

Garantka projektu *Kde končí svět* Helena Šlesingerová z Knihovny města Plzeň představila téma dalšího ročníku. Tím budou „Dobré zprávy“. Téma mohou zpracovat knihovny mnoha způsoby: literární nebo výtvarnou soutěží, dramati- zací, výletem, projektem, návštěvou jiné organizace či neziskovky. Zajímavé by pro knihovny mohlo být propojení tématu „Dobré zprávy“ a mediální výchovy, která nyní v knihovnách rezonuje a vnímáme ji jako důležitou. Z diskuse také vyšla potřeba více propagovat akci *Dny pro dětskou knihu*, která si dle mínění dětských knihovníků zaslouží mnohem více pozornosti. Více informací k jednotlivým akcím bude průběžně zveřejňováno na webových stránkách KDK a v elektronické konferenci Andersen.

MARIKA ZADEMBSKÁ,
předsedkyně Klubu dětských knihoven SKIP
EDITA VANÍČKOVÁ MAKOSOVÁ
|vanickova@nmpk.cz

Vášeň pro krásu (exlibris sběratele a lékárníka Mojmíra Helcelety)

Brněnský lékárník Mojmír Helcelet (1879–1959) patřil k velmi výrazným osobnostem ve sběratelských kruzích, což platilo zejména pro oblast celého výtvarného umění. Rodák z Vyškova a velký milovník umění sbíral exlibris, rytiny, knihy, obrazy, sochy atd.

Přestože v rodině mělo tradici univerzitní vzdělání, vyučil se nejprve hodinářem. Jeho dědeček Jan Helcelet (1812–1876), lékař a vysokoškolský profesor, se angažoval v obrozeneckém hnutí a byl blízkým přítelem Boženy Němcové a Františka Matouše Klácela. Byl zvolen poslancem Zemského sněmu v Brně a též vyslán do říšské rady ve Vídni. Jeho otec Ctibor Helcelet (1844–1904), vyškovský advokát a spoluzakladatel Sokolské župní moravské jednoty, vlastnil sbírku mincí, napoleonik a velkou knihovnu s více než šesti tisíci exlibris.

Mojmír Helcelet po vyučení nastoupil na gymnaziální studia v Kroměříži, po jejichž absolutoriu začal studovat farmaci ve Štýrském Hradci. Od roku 1902 působil v lékárně v Tovačově, kde se seznámil se svou budoucí ženou Arnoštou-Ernestinou. S ní se pak přestěhoval do Brna a v roce 1907 se jim narodila jediná dcera Eva.

Celý život sice vykonával lékárnickou profesi, vedle toho měl však i jiné zájmy. Aktivně se věnoval sportu; jako člen Sokola Brno I se stal mistrem Rakouska-Uherska v šermu šavlí, dále provozoval krasobruslení a cyklistiku. Působil také jako zakladatel a redaktor časopisu *Bibliofil* a byl činný v Odboru přátel umění při Skupině výtvarných umělců v Brně. Ovšem nejvíce v něm vzbuzovalo celoživotní vášeň sběratelství a knihomilství. Sám uvádí: *Můj zájem o knihu vůbec a o krásnou knihu zvláště byl probuzen poměrně záhy. Již jako hoch měl jsem hojně příležitosti v knihovně svého otce stýkati se s knihami jak obsahově dobrými, tak i na tehdejší dobu krásnými. Na střední škole se můj obzor rozšířil o zájem na literatuře tehdy nej-*

*novější, a to hlavně o knihy autorů Nového kultu a Moderní revue.*¹ Jeho vášeň pro sběratelství a zejména pro bibliofilie a knižní značky byla prezentována na výstavě *Vášeň pro krásu – Mojmír Helcelet a svět exlibris*, která byla zahájena 11. 5. a trvala do 9. 10. 2022 v malé galerii Památníku písemnictví na Moravě v Rajhradě.

Sběratel, bibliofil a mecenáš umění Mojmír Helcelet sbíral a shromažďoval své knižní značky od roku 1909 a uvádí se, že nashromáždil až dvacet tisíc kusů exlibris a dvanáct tisíc kusů grafických listů. Na výstavě jste se tak mohli setkat s drobnými grafikami, které byly zhotoveny na základě objednávek přímo pro něj a jeho rodinné příslušníky. Výjevy na Helceletových exlibris mají často ke svému objednavateli jistou vazbu, doplňují nám tak představu o jeho životě a zájmech. Často se na nich setkáváme s lékárnickou tematikou, heraldickými motivy, objevují se iniciální a lokální (Brno, Tovačov), krajinné či středověké náměty. Z grafického zastoupení umělců se můžeme setkat s drobnými grafikami od Vojtěcha Preissiga, Václava Špály, Josefa Váchala, Antonína Procházky, Karla Němce, Františka Bílka, Arnošta Hrabala a dalších. Protože by celkové množství sbírkových předmětů výstava nepojala, byl také ve spolupráci se Spolkem sběratelů a přátel exlibris vydán výstavní katalog.

MIROSLAVA ŠUDOMOVÁ
|m.sudomova@muzeumbrnenska.cz
Obr.: ze sbírek Památníku písemnictví na Moravě

¹ Brno sběratelské, 1932

Nositelkou MARK 2022 je Míša Mrázová z Ostravy

Mladá/Mladý – Atraktivní/Ambiciózní – Rozumná/Rozumný/Rozkvétající Knihovnice/Knihovnik, to vše jsou přídomky doprovázející již třináct let soutěž, kterou každoročně vyhlašuje SKIP ČR pro mladé kolegy v oboru do 35 let. Jejím cílem je podpořit a ocenit mimořádné tvůrčí aktivity mladých pracovníků knihoven, případně studentů oboru a ocenit jejich konkrétní mimořádný přínos v uplynulém roce.

Cena se uděluje za mimořádný knihovnicko-informační projekt, počín, publikaci, stavbu či jiné dílo nebo mimořádný přínos oboru vždy v období od 1. 9. předcházejícího roku do 30. 7. příslušného roku. Podmínkou je, že osoba navržená na ocenění musí mít trvalý pobyt na území České republiky a dosáhnout věku maximálně 35 let ke dni 31. 12. v roce, kdy se ocenění uděluje.

Nelehkou úlohu má hodnotící komise, jejíž členové mají každému z hodnotících kritérií udělit bodové ohodnocení na škále 1 až 10. Mezi hodnotící kritéria patří:

- originalita, inovativnost, tvůrčí přístup k řešení
- realizace/realizovatelnost
- míra užitečnosti pro cílovou skupinu.

Hodnotící komise pracovala v roce 2022 ve složení: Roman Dub, ředitel Městské knihovny v Písku, Libuše Nivnická, ředitelka Knihovny Jiřího Mahena v Brně, Tomáš Pavelka, knihovnik a starosta ze Zámecké knihovny Mořice, Dana Petrýdesová, ředitelka Krajské vědecké knihovny v Liberci, Petra Šimonová, vedoucí Obvodu 3 Knihovny města Ostravy, a Marika Zadembská, vedoucí Knihovny pro děti a Mklubu Knihovny Třinec.

Přehled nominací v roce 2022

Bc. Iveta Cehelská

(Knihovna Jiřího Mahena v Brně), nominovala Jana Šubrová

Popis počinu, za nějž byla na cenu navrhována: „Za inovativní a inspirativní přístup k práci s mládeží, přínos k rozvoji čtenářství a podílu na projektech s celorepublikovým významem. Skvěle vede

tým pracovníků (včetně Centra dětského čtenářství a TEEN), o své zkušenosti se dělí jak v rámci své metodické funkce pro všechna dětská oddělení KJM, tak i v prezentacích pro naše i zahraniční knihovníky. Zaměřuje se zejména na práci s dospívající mládeží. V roce 2016 pod jejím vedením vznikl festival *Maheniks*, zaměřený na komiksy, sci-fi a fantasy literaturu. Nezanedbatelný je její podíl na realizaci a propojení integračních aktivit a projektů, ať s handicapovanými, nebo s cizinci. Projekt podpořený MV ČR a zaměřený na cizince žijící v Brně *Žijeme v jednom městě, ale známe se?* byl součástí širšího projektu Integrace cizinců ve městě Brně II. Rediguje elektronický časopis *IMPULSY*, má osobní podíl na celostátním projektu *S knížkou do života/Bookstart*.”

Bc. Anděla Krumpolcová

(Krajská knihovna Fr. Bartoše ve Zlíně), nominovala Dagmar Marušáková

Popis počinu, za nějž byla na cenu navrhována: „Za využití moderních technologií při práci s dětmi v dětských klubech Knihozrouti a Robozrouti. Vede dětský čtenářský klub Knihozrouti pro čtenáře od 8 do 15 let. V roce 2022 rozšířila program klubu o práci s robotickými hračkami, Ozoboty a Bee-boty. V klubu Robozrouti se pomocí her a robotů děti zábavnou formou seznamují se základy programování a robotiky, s 3D tiskárnou a prací v programu Tinkercard.”

¹ na protější straně: https://ipk.nkp.cz/docs/Zprava_analza2020_DEF2021_11.pdf

Foto: Eva Hofíková

M. Mrázová

Mgr. Michaela Mrázová (Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě), nominovali doc. Richard Papík, Libuše Foberová a Kamila Šeligová

Popis počinu, za nějž byla na cenu navrhována: „Za konkrétní počiny vedoucí k modernizaci obsahové náplně knihovnictví a za trvalé úsilí udělat z knihovnictví obor atraktivní pro mladé knihovníky i uživatele. Za propojení knihovnické práce s činností SKIP a za reprezentaci českých knihoven a knihovníků na světové konferenci IFLA. Aktivně se věnuje mediálnímu vzdělávání (naposledy např. vzdělávací cyklus *Máte správné informace?*) pro různé věkové skupiny. Aktivně propaguje trendy v knihovnictví, poskytuje knihovníkům a pedagogům metodickou podporu při využívání výukových robotů a 3D tiskáren. Podííl se na přípravách novostavby MSVK (edukační plán, makerspace).”

Bc. Marek Otruba

(Městská knihovna Hodonín), nominovala Petra Špačková

Popis počinu, za nějž byl na cenu navrhován: „Za komunitní práci s mládeží i seniory. Za profesionální přístup a maximální vstřícnost k uživatelům všech věkových kategorií. Za loajální a kolegiální chování. Podpora otevřeného přístupu při on-line aktivitách – jak v období pandemie, tak v současnosti. Technická podpora při akcích pro veřejnost, příprava a realizace projektu digitálního vzdělávání.”

Bc. Kristina Ungrová

(Knihovna Břetislava Kafky v Červeném Kostelci), nominoval Vojtěch Kábrt

Popis počinu, za nějž byla na cenu navrhována: „Stojí za projektem *Knihovniček*, knihovnickým klubem pro děti 0+ a jejich rodiče. V nestandardních podmínkách posledních dvou let vybudovala v dětském oddělení pravidelně fungující a prosperující společenství. Vše souvisí s projektem *Bookstart*, jehož myšlenka byla na samém počátku úvah, jak do knihovny přitáhnout mladé rodiče a jejich děti.

Kristina neúnavně věnuje svůj čas a energii pohybovým aktivitám pro děti a práci s knížkami a leporely. V souvislosti s vládními nařízeními dokázala upravovat program pro interiér – a když to nešlo, tak plynule přešla do exteriéru – do knihovnické Zahrady příběhů.”

Počet nominací každoročně nepřesáhne deset, přitom každá nominace je ctí nejen pro nominovaného, ale také pro knihovnu, ve které působí. Podle výsledků poslední *Analýzy věkové, vzdělanostní a platové struktury pracovníků knihoven v České republice*¹ lze sledovat postupující trend nárůstu pracovníků středního a staršího věku, v roce 2020 jich nejvíce patřilo do věkové skupiny 41–50 let (30 %) a 51–60 let (29 %). Tím spíše je žádoucí podporovat a zviditelňovat mladé kolegy, umět je motivovat, nadchnout pro obor, ale současně ohodnotit jejich každodenní práci.

Věkové složení pracovníků knihoven

ROK	18–30 let	31–40 let	Souhrn
1998	15 %	22 %	37 %
2004	17 %	20 %	37 %
2011	12 %	23 %	35 %
2016	11 %	21 %	32 %
2020	9 %	19 %	28 %

I z toho důvodu uvažuje předsednictvo SKIP o rozšíření soutěže MARK na krajskou úroveň, která by byla východiskem pro celostátní ocenění. I přes výše uvedené trendy všichni věříme, že obor knihovnictví má před sebou skvělou budoucnost, která je právě v našich mladých kolegyních a kolezech. Letošní i minulé ročníky ukázaly, že i mladí knihovníci mohou mít výborné nápady, zapálení pro práci, zájem o rozvoj oboru, stát za skvělými projekty. Neváhejme proto oceňovat výsledky jejich práce!

V roce 2022 získala cenu MARK **za mimořádný přínos oboru knihovnictví, za aktivní propagaci nových trendů a modernizaci oboru s podporou STEM vzdělávání, za trvalé úsilí udělat z knihovnictví obor atraktivní pro mladé knihovníky a za reprezentaci českých knihoven a knihovníků na konferenci IFLA 2022 MICHAELA MRÁZOVÁ**. Cena byla slavnostně předána 4. 10. 2022 v Zrcadlové kapli Klementina.

MONIKA KRATOCHVÍLOVÁ

Monika.Kratochvilova@mzk.cz

Redakce se připojuje s blahopřáním k ocenění nejen pro Michaelu Mrázovou, ale všechny nominované.

Krajská knihovna Vysočiny a Podzimní knižní veletrh

Havlíčkův Brod má k literatuře blízko. Pochopitelně ve spojení s Karlem Havlíčkem Borovským, jehož jméno má v názvu. U něho ale souvislosti s knihami nekončí – sídlí tu totiž Krajská knihovna Vysočiny (KKV) a už více než 30 let se zde pořádá druhý největší tuzemský knižní veletrh. Tedy akce, na jejíž organizaci se havlíckobrodská knihovna výraznou měrou podílí.

Vítejte na veletrhu

Davy lidí se prolétají mezi sebou, nezřídka do sebe narážejí. Stánky přetékají knihami a stojí těsně vedle sebe, aby tím dohromady připomínaly jedno velké fungující soukolí. To je ve zkratce atmosféra v havlíckobrodském kulturním domě Ostrov při Podzimním knižním veletrhu, kterou si návštěvníci kromě plných tašek knih odnášejí především.

Proje jich tu opravdu hodně – v nedávno skončeném ročníku na 14 000, a ohlédneme-li se do dřívějších let, toto číslo se nijak nelišilo. Havlíckobrodský veletrh se může pyšnit, že po *Světě knihy* je u nás druhým největším. Nutno přitom dodat, že na pomyslný olymp by vystoupal, kdybychom tyto knižní svátky porovnávali podle věku: v České republice je totiž nejstarším.

Podzimní knižní trh vznikl v roce 1991, v době, která by se dala charakterizovat dvěma slovy: svoboda a chaos. Vycházely skvělé knihy, vznikala nová nakladatelství a knihkupectví, ale nakladatelé a knihkupci o sobě nevěděli a knihy se tak těžko dostávaly ke čtenářům, tak důvod založení veletrhu, který byl a je především o setkávání lidí ze světa literatury, popsala Markéta Hejkalová, spisovatelka, nakladatelka a překladatelka, která stála u jeho zrodu a po 32 let je hlavní organizátorkou a pochopitelně i tváří akce.

Stejně jako veletrh po celou dobu charakterizuje již zmiňované prostředí Ostrova, kde se každoročně odehrává. Ovšem v posledních dvou letech ho v roli dějiště doplňují prostory Krajské knihovny Vysočiny (KKV), která se na spoluorga-

nizaci Podzimního knižního veletrhu jinak podílí již dlouhodobě.

Soutěž O nejkrásnější knihy

Tato spolupráce začala roku 2005, konkrétně díky soutěži O nejkrásnější knihy, která byla a stále je jednou z doprovodných akcí veletrhu. Ve zmíněném roce ji začal zaštiťovat Kraj Vysočina a organizace přešla právě pod havlíckobrodskou knihovnu, už tehdy – konkrétně od roku 2002 – krajskou.

Soutěž sestávala ze tří kategorií, které přetrvaly dodnes. Do první mohou být přihlašovány tituly, které nějakým způsobem souvisejí s Krajem Vysočina – ať už tím, že se zde odehrávají, nebo jsou o vysočinských osobnostech. Krajský úřad pak vítěznou knihu ohodnocuje částkou 60 tisíc korun, která je rovným dílem rozdělena mezi nakladatele a autora.

Zatímco tato kategorie končí hranicemi kraje, do té další může být přihlášen román, básnická sbírka nebo naučná literatura vztahující se k celé republice a v případě překladů i k zahraničí. Vítěze oceňuje město Havlíčkův Brod, a to částkou 40 000 korun.

Třetí kategorie je zaměřena na dětskou literaturu. Patří pod Tiskárny Havlíčkův Brod, které nakladatele nejlepšího titulu odměňují slevou na výrobu budoucí publikace. Částka se vždy odvíjí od ročníku veletrhu – letos tedy činila 32 000 korun.

Do všech těchto kategorií se mohou přihlašovat knihy, ze kterých tu vítěznou vybírá porota. Ta je sestavena ze zástupců kulturních organi-

Foto: archiv KKV

Z programu veletrhu v prostorách KKV: beseda s Miroslavem Karasem, dlouholetým zpravodajem ČT v Polsku, Rusku a na Ukrajině, v současnosti ředitelem ČT Ostrava

zací v Kraji Vysočina. Jednotliví porotci jsou kvůli rozmanitosti přihlašovaných titulů vybírání z různých odvětví kultury – kromě knihovníků, u kterých se čeká, že hodnotí hlavně obsahovou stránku, jsou zde zahrnuti zástupci galerií, kteří by měli přinést názor především na grafické zpracování, nebo muzeí, u kterých je zase předpoklad, že na knihy nahlízejí, jakou mají celkovou uměleckou a třeba i historickou hodnotu.

Porotu tvoří také zástupci subjektů, pod které spadají jednotlivé kategorie, a vede ji její předseda. Ten je pro každý ročník jiný a je vybírán z řad spisovatelských nebo knihovnických osobností. Při rozhodování má největší slovo, protože je zároveň hlavním garantem a mluvčím všech hodnotitelů na slavnostním večeru při předávání cen. Letos jím byl šéfredaktor časopisu *Čtenář* J. Císař.

Ke třem vzpomínaným v pozdější době přibyla ještě kategorie Českého rozhlasu Vysočina, kdy pro knihy přihlášené do krajské kategorie hlasují čtenáři KKV a posluchači Českého rozhlasu Vysočina.

Doprovodný program v nové budově

Slavnostní večer, kde se předávají ocenění, se koná vždy v pátek, první den knižního veletrhu, a je organizačně i prostorově zajišťován KKV. To platilo i tehdy, když sídlila v budově Staré radnice na havlíckobrodském náměstí.

Avšak nebyl a není to jediný její podíl na chodu veletrhu. Například při něm tradičně pořádala jednu z nejnávštěvovanějších akcí, pro níž kvůli

značnému zájmu nebyly v kulturním domě Ostrov dostatečně velké prostory: přednášku slavného překladatele Shakespearova díla profesora Martina Hilského.

V roce 2020 byla dostavěna nová budova KKV. Její umístění hned vedle kulturního domu Ostrov nabízel další možnost vzájemné spolupráce. Díky krátké přechodové vzdálenosti mezi těmito lokalitami se v havlíckobrodské knihovně doprovodných programů začalo odehrávat více.

Jejich dějišti zde byly Schody a také sál. Tyto prostory hostily vystupující již minulý rok, kdy sem zavítali například Alena Mornštajnová, Michal Viewegh, Radka Denemarková nebo se zde křtil soubor povídek od třiceti autorů *Země skrytých úsměvů*. Obdobný model, kdy se po úspěšném předchozím ročníku počet doprovodných pořadů v knihovně ještě znásobil, probíhal i letos. Při 32. Podzimním knižním veletrhu 14. a 15. října v KKV vystupovali například Miloš Urban, Petra Dvořáková, Alice Horáčková, Ivan Kraus a mnozí další. V posledních dvou ročnících zde veletrh zahajoval předseda Senátu Miloš Vystrčil.

Přitom je třeba si uvědomit význam tohoto spojení pro knihovnu. Vždyť kdy jindy se povede během pouhých dvou dnů uvést na jednom místě tolik významných osobností? O tom, že si díky nim do knihovny našly cestu velké davy návštěvníků, kteří se zároveň zajímají o instituci samotnou, ani nemluví.

PETR BOBEK | bobek@kkvysociny.cz

Sto let knihovny v Rokycanech aneb Roky knih

Městská knihovna věrně otevírá své brány informací a dobré četby skutečně roky. V její historii byly šťastnými milníky letopočty končící jedničkou. Loni už uplynulo sto let, kdy došlo k oficiálnímu aktu sloučení knihoven obecní, muzejní a knihovny spolku Hálek, aby vznikla městská knihovna v relacích a podle zákonů tehdejší mladé Masarykovy republiky.

Na úplném počátku byl ale rok 1841. Tehdy rokycanský učitel Václav Pába (1792–1870) dal podnět k založení veřejné půjčovny a hlavně zakoupil knihy z nakladatelství Svatojánské dědictví. Bylo jich 22. Také rozhodl, že bude doživotně nakupovat produkci výše zmíněného nakladatelství a tu pak věnuje k „bohulibé činnosti“. Snahu o zřízení veřejné knihovny je vidět v zápisech v městské kronice. V roce 1848 se zakládá čtenářská společnost, poté pobočka Slovanské lípy, která nese označení Měšťanská beseda. Zde si členové mohli přečíst knihy a noviny, které věnoval rokycanský rodák a císařský rada Jan Nekola. V roce 1900 měla půjčovna už 1250 knih. Každý trvale v Rokycanech usedlý občan si tu mohl půjčit nejvíce dvě knihy na měsíc, a to zdarma. Půjčovalo se každé úterý a pátek od 19 do 20 hodin.

Cesta k moderní veřejné knihovně se otevřela vydáním knihovního zákona. Nová veřejná obecní knihovna vznikla 29. 5. 1921 sloučením muzejní knihovny (6000 svazků), obecní půjčovny (10 200 svazků) a knihovny čtenářského spolku Hálek (2347 svazků). Tehdy měly Rokycany 6731 obyvatel a 597 domů. Vedením knihovny byl pověřen pan Josef Sedlák, městský účetní, a to za roční odměnu 1800 korun.

Výhodné umístění v domě na náměstí získala knihovna už v roce 1910, nejprve ve druhém patře domu, který patřil městské spořitelně. V roce 1934 darovala spořitelna dům městu a knihovna se přestěhovala o patro níže. Podobně uspořádání s menšími obměnami vydrželo až do kompletní rekonstrukce budovy v roce 1992. Proces

Foto: archiv MěK Rokycany

Půjčovni okénko v knihovně v roce 1955

obnovy ale přetrvává dodnes, a tak v roce 2018 dostala budova novou střechu, o rok později okna v přední části a loni se pracovalo na výměně oken a fasády v zadním traktu budovy.

K narozeninám knihovny jsme kromě celodenního pořadu pro veřejnost vydali vůbec první pohlednici, čtenářům nadělili nový bibliobox a na podzim 2021 jsme vydali kalendárium, nazvané *Roky knih aneb Malé dějiny knihovny*.

JANA AUBRECHTOVÁ

jaubrechtova@rokycany.cz
ředitelka městské knihovny Rokycany

Vizitka Městské knihovny Rokycany

- knihovní fond: 105 313 svazků;
- roční přírůstek: 3055 dokumentů;
- 2475 registrovaných čtenářů;
- 111 971 výpůjček za rok;
- 11 zaměstnanců;
- 56 obsluhovaných knihoven regionu;
- knihovní systém Koha.

Ukázky z vydaného kalendária Roky knih aneb Malé dějiny knihovny
(www.rokyknih.cz) – 1955

Nový pracovní rok je zahájen společnou poradou pro celý Dům osvěty, kterou vede nový okresní knihovnický inspektor Bittengel. Porady jsou opakovány týdně. Každý zaměstnanec si vede svůj denní plán, jehož plnění je kontrolováno. V knihovně je zavedena kniha absencí. V únoru do knihovny nastupuje po delší přestávce místo paní Vyskočilové paní Anna Schweinerová, budoucí dlouholetá ředitelka.

22. února je uspořádán pro čtenáře a posluchače Divadla hudby poslechový večer s operou G. Verdiho *Traviata*. Zúčastnilo se 120 osob, mnoho zájemců bylo odmítnuto pro nedostatek místa.^[1]

29. března ve 20 hodin byla na programu *Pohádka norských fjordů*. Posluchači vyslechli Griegovu suitu *Peer Gynt*. Průvodní slovo měl pan Antonín Špelda, profesor Vyšší pedagogické školy v Plzni, který vyprávěl o své cestě po Norsku. Přednáška byla doprovázena světelnými obrazy promítnutými epidiaskopem, promítacím přístrojem filmových okének. Následovala recitace. Nadšených posluchačů bylo 90. Opakování tohoto večera proběhlo opět **6. dubna** za účasti 111 osob.

V **červnu** vychází v časopise *Čtenář* shrnující článek o činnosti knihovny: *OLK v Rokycanech připravila v Měsíci květnu literární večer, věnovaný Jiráskově knize Psohlavci. Ukázky z knihy četli členové KOD^[2] v Plzni. Mluvené slovo dokreslovala Kovařovicova hudba. O Jiráskových Psohlavcích se hovořilo i v četných místních knihovnách na Rokycansku. Celá tato akce vyvrcholila na krajské konferenci v Plzni. Velké oblibě se těší hudební večery, pořádané každý měsíc. V březnu se uskutečnil večer o norských fjordech, na němž si přítomní vyslechli přednášku prof. Špeldy z Plzně a pásmo Peer Gynt. Ibsenovy*

verše přednášeli opět členové KOD. Na tomto večeru samozřejmě nechyběla Griegrova hudba. Pro čtenáře pořádá OLK pravidelné měsíční zájezdy do KOD v Plzni. Na léto připravuje autokarový zájezd na místa, kde žili a pracovali přední spisovatelé.^[3]

V **červenci** začala reorganizace dětského oddělení. Knihy se přebalují (do modrého balicího papíru), lepí se různobarevné štítky podle druhu, píší

se nápisy na hřbety knih. Knihy jsou rozděleny na: 1) pohádky, 2) knihy z přírody, 3) dobrodružné, 4) historické, 5) technické, 6) ruské, 7) čtení pro dívky, 8) nejlepší spisovatelé. (Znalec dětského oddělení ví, že téměř stejné rozdělení používáme dodnes, ač už nevyčleňujeme ruské knihy a nejlepší spisovatele nazýváme klasiky.) Pro děti byl připraven volný výběr knih, ale také umývadlo s mýdlem, aby se mohlo vybírat s čistými rukama.

Seznamy „závadné“ literatury byly rozmnoženy a zaslány všem knihovnám okresu. Všem také rozeslány knihy tzv. Fučíkova odznaku. (Jednalo se o propagandistickou akci spojenou se vznikem čtenářských kroužků. Pravidelná setkání měla přilákat k hodnotné četbě nejen mladé. Seznam krásné literatury, kterou měli zájemci o odznak přečíst, byl úzký, např. díla Olbrachta, Majerové, Řezáče, Bezruč, Zápotockého.)

Proverky knih byly toho roku provedeny v Ejpovicích, Bušovicích, Cheznovicích a Mýtě.

18. října se knihovnice zúčastnily bramborové brigády ve Svinně, aby pomohly družstevníkům v okrese.

V **prosinci** uspořádala knihovna vánoční výstavu knih. Pan Kozlík namaloval velkou (asi 2 metry) postavu Dědy Mráze, knihovnice si opatřily v truhlářství latě a z nich stloukly podstavec. Byl opatřen stromek a klestí, uspořádány stoly a rozloženy knihy. Tehdy se prodalo na 160 knih.

Roční přírůstek knih činil 865 svazků...

[1] Městská knihovna Rokycany, A 002 (Schweinerová, Anna: Zápisky 1952–1958)

[2] Krajské oblastní divadlo Plzeň. Název divadla v letech 1949–1955, dnešní Divadlo J. K. Tyla Plzeň

[3] Čtenář: měsíčník pro práci s knihou. 1955, č. 6, s. 181. ISSN 0011-2321. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uid:3df7c800-cce6-11e3-85ae-001018b5eb5c?page=uid:25e74250-cd99-11e3-85ae-001018b5eb5c>

Ztraceni mezi informacemi?

Foto: Veronika Vališová

Současná doba je jedna velká informace. Kam se člověk pohne, na co se podívá, všechno mu předkládá názor, sdělení, informace a žádá nějakou adekvátní reakci. Jenže jak se vyznat v tom mumraji, kde si po chvíli nejspíše jistí ani vlastním jménem, protože za každou věcí a myšlenkou se může skrývat něco mezi řádky, co nám může unikat?

Mediální výchova, porozumění sdělením, reklamám, kritický přístup k informacím a bezpečné chování v online prostředí je (nejen) v současné době velmi skloňované téma. Se stále větším rozvojem moderních technologií se navíc přenos usnadňuje a silně urychluje. Člověk si navykl v internetových vodách „vyhledávat“ v klíčových slovech, jednat rychle a konzumovat nalezené ještě rychleji. Jenže na tom je postaveno v podstatě vše – na rychlém konzumování informací, abychom se mohli rychle věnovat něčemu dalšímu. Člověk v rychlosti ztrácí pozornost, unikají mu nezřídka podstatné (i do očí bijící) věci a snadno podléhá klamům a manipulaci. A ruku v ruce s tím se setkáváme i s jevy jako je kyberšikana, kybergrooming a nedbalý přístup k citlivým, osobním informacím. Nejohroženějšími skupinami jsou v tomto směru senioři a právě naši dětští a dospívající čtenáři – není u nich ještě plně rozvinut cit pro vysledování nebezpečných jevů, proto se děti a dospívající často stávají oběťmi i sexuálních predátorů, šikany a podobně.

V této příloze se zaměřujeme na mediální výchovu a mediální gramotnost opět z různých úhlů pohledu. Najdete tu několik tipů na zajímavé knižní tituly, kde se odráží zejména práce s dezinformacemi či je zde tip na manuál pro děti, které touží stát se blogery či vlogery. Nechybí metodická poznámka k pracovnímu listu na středové straně, který umožní nahlédnout na postavy z knih pohledem bulvárních redaktorů a trochu je „proprat“ – úkoly by šly jistě udělat tzv. „více na tělo“, jak jsme u bulváru zvyklí, ale jako základní vhled do problematiky a tvůrčí práce takového novináře jistě poslouží. Na závěrečné straně pak najdete tipy na aktivity; jsou zde jak deskové hry přímo určené ke vzdělávání v oblasti mediální výchovy, tak i jeden tip na možnou úpravu deskovky původně k tomuto účelu neurčené a tentokrát se zde objevuje i doporučení jedné online aplikace, která nenásilně děti vzdělává v tomto tématu.

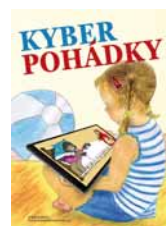
Přeji všem hodně zdaru s mediální výchovou, s motivací dětí ke kritickému přemýšlení o sdělovaných informacích. I kdyby bylo naší intervencí zasaženo jen jedno dítě, které se zachová správně a nenaletí na podvod, není naše snaha marná.

Vzhůru do roku 2023, který je mediální výchově zasvěcen!

PAVLÍNA LIŠOVSKÁ | cdc@kjm.cz

TOP knihy o mediální výchově

Mediální výchova je nyní na vzestupu, proto postupně vznikají další a další publikace či počiny, které je vhodné reflektovat. Do tohoto přehledu jsou zařazené knižní zajímavosti, které jsou určeny jak pro dětské, tak i dospívající či dospělé čtenáře.

Zdroj obálky: <https://www.kyberpohadky.cz/objednavka-kyberpohadek/>

Kyberpohádky

Než si představíme již vydané knihy, upozorním na jednu aktualitu: Centrum kybernetické bezpečnosti vydává s podporou nadace Vodafone knihu **Kyberpohádky**, které jsou určeny především pro předškolní děti. Projekt byl podpořen v rámci crowdfundingové kampaně na Donio, a kniha tak může dělat osvětu u našich nejmenších. Na základě zpětných vazeb z pilotování v mateřských školách budou upraveny i doprovodné materiály. Na webu *Kyberpohádky* jsou ke stažení i audioverze pohádek, namluvené Petrem Stachem (vybrané pohádky jsou zde již rovněž ke stažení). **Výrobce:** Centrum kybernetické bezpečnosti

JACKSON, Tom *O co jde? Fake news.*

1. vyd. Brno: Jota, 2020. 96 s. ISBN 978-80-7565-659-9

Stále důležitější je umění rozlišovat dezinformace a pravdivé zprávy, umění kriticky přemýšlet o čteném a slyšeném, odhalovat skryté úmysly apod. V tomto směru je tato kniha určená mladším čtenářům velmi důležitým počinem, neboť velmi nenásilně, strukturovanou formou dovede obohatit na tomto poli opravdu každého, kdo se do ní začte.

Zdroj obálky: <https://obalkyknih.cz/view?isbn=978-80-7565-659-9>

Zdroj obálky: <https://obalkyknih.cz/view?isbn=978-80-256-1851-6>

BIRLEY, Shane *Jak se naučit blogovat a vlogovat v 10 krocích. Super lekce*

1. čes. vyd. Praha: Svojtka & Co., 2016. 64 s. ISBN 978-80-256-1851-6

Kniha pro malé či mladé zájemce o svět blogů a vlogů, která jim poradí, jak s nimi začít, na jaká úskalí internetu si dát pozor, jak chránit důležité informace a hlavně, jak takový blog či vlog realizovat. Publikace má potenciál oslovit svou hravou formou, která dětem v jednotlivých krocích představuje, jak si práci na blogu naplánovat a nastavit obsah, aby byl pro ně bezpečný. Pokud děti nevědí, jak správně začít, je toto dobrý tip pro start.

STANISZEWSKA, Zofia *Netiketa: dobré mravy na internetu*

Čes. vyd. Říčany u Prahy: Junior, [2016]. 48 s. ISBN 978-80-7267-557-9

Dětskou formou zpracované téma bezpečného a hlavně slušného chování na internetu. Zábavnost titulu zaručuje dětský zájem o problematiku, srozumitelná forma pak dává šanci proniknout snáze do tématu. Kniha děti poučí, jak na kultivované chování i v prostředí, kde „nejsme vidět“, jak se správně píšou příspěvky na různých fórech a sociálních sítích a jaká úskalí nás mohou potkat, pokud nehlídáme, jak se chováme nebo jak se druzí chovají k nám.

Zdroj obálky: <https://obalkyknih.cz/view?isbn=978-80-7267-557-9>

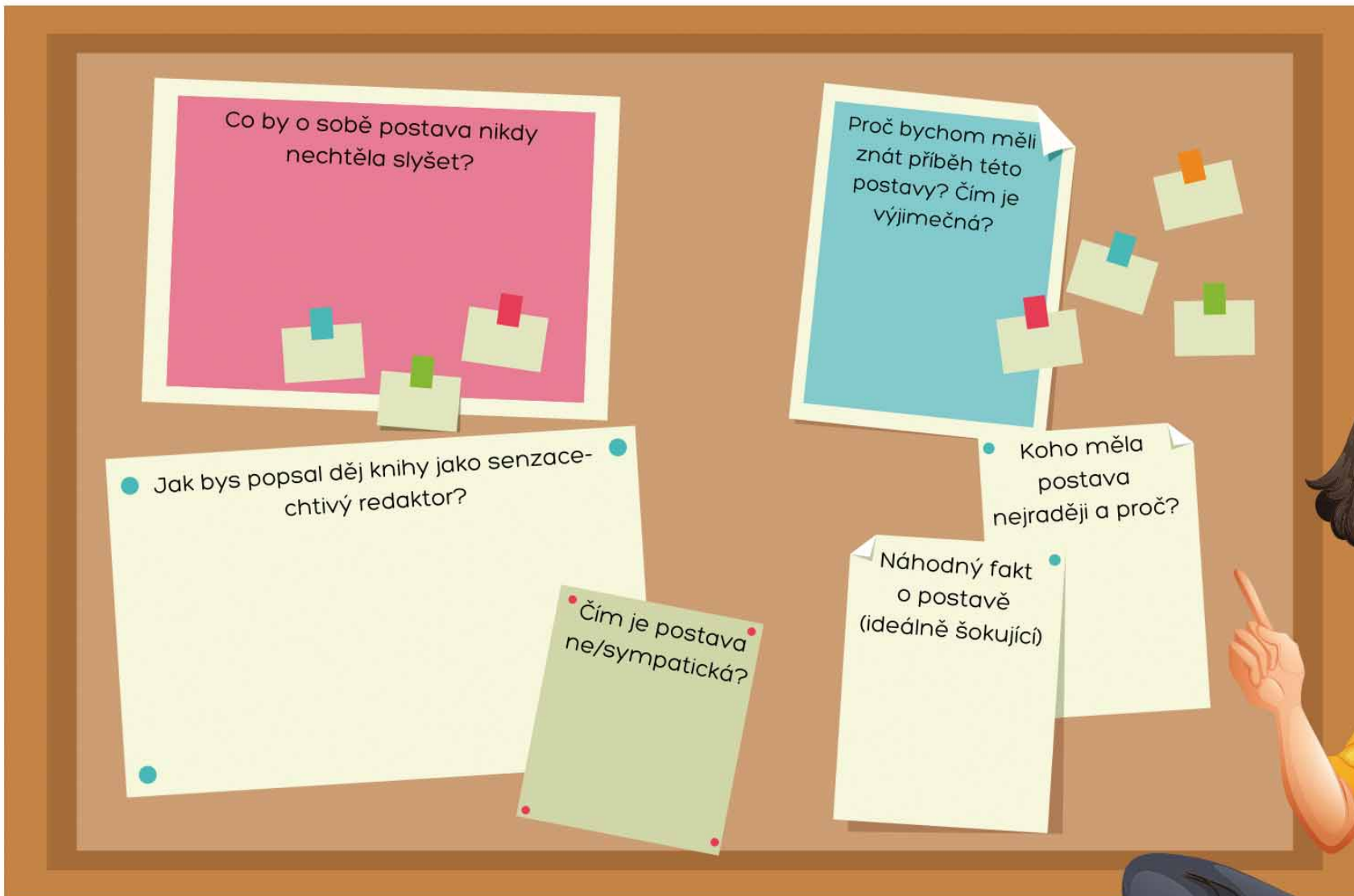
Doporučuje **PAVLÍNA LIŠOVSKÁ**

Poznámky k pracovnímu listu na středové stránce

Pracovní list je určen pro žáky 2. stupně ZŠ. Vzhledem k jeho nastavení se předpokládá, že žáci do práce s ním vstupují v průběhu lekce, kde se předtím dozvědí o fungování médií a rozdílech mezi seriózními a bulvárními médii. Snahou pracovního listu bylo „zůstat“ zakotvený v knižním prostředí, proto jako bezpečná varianta bylo zvoleno bulvární psaní o knižní postavě, nikoliv např. o spolužákovi – mohlo by dojít k projevům případně šikany, což není žádoucí. Prostor knih a knižních hrdinů umožňuje upravit se od reálného světa a nepoukazovat na něčí – často domnělé nebo smyšlené – nedostatky.

Pracovní list staví na tom, že děti mají přečtenou libovolnou knihu, již budou zpracovávat. Ideální je použití tohoto pracovního listu ve skupinách typu čtenářský klub, ale i u školních kolektivů, s nimiž pracujeme dlouhodobě a u kterých víme, jací jsou čtenáři. Pokud by byl problém s uchopením pracovního listu a vztáhnutí ho k nějaké knižní postavě, lze variabilně změnit zadání a zaměřit ho na filmovou postavu či postavu z počítačové hry. Fantazii se meze nekladou.

PAVLÍNA LIŠOVSKÁ, Konzultace: *Iveta Cehelská a Michaela Severová*

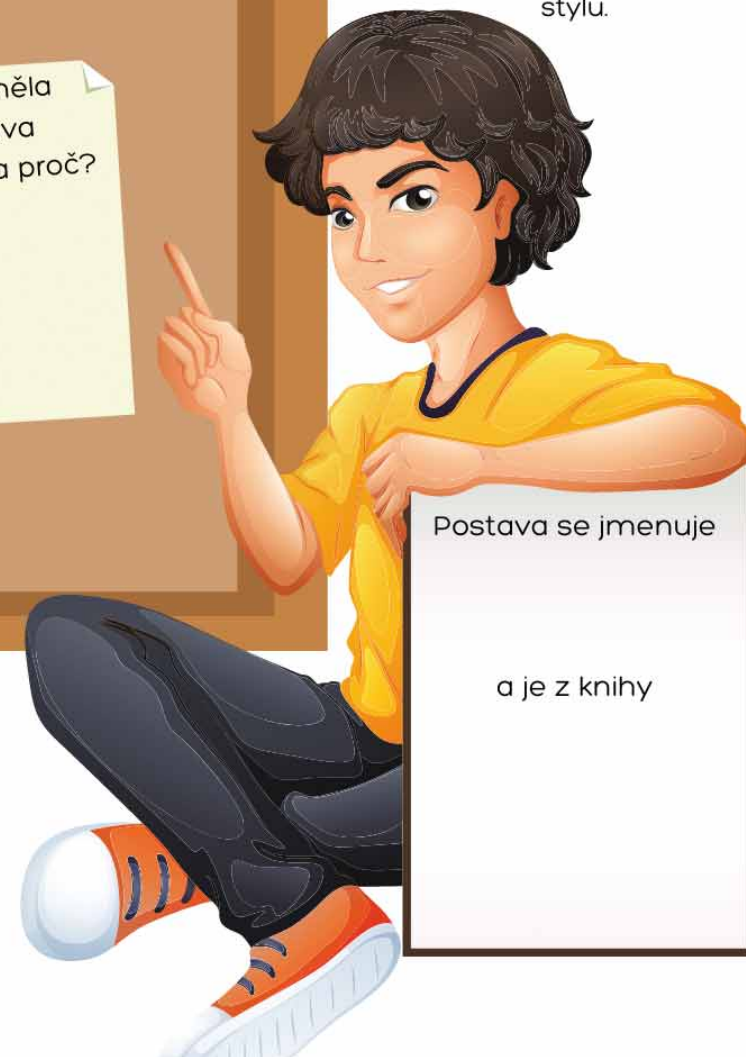

Úkol:

Jsi redaktor bulvárního časopisu a tvým úkolem je představit postavu z tebou zvolené knihy.

Vytáhni na ni z knihy všechny pikantnosti, zapiš je na svou poznámkovou nástěнку.

Nakonec sepiš do prostoru pod nástěnkou krátkou zprávu o knize v bulvárním stylu.

Postava se jmenuje

a je z knihy

Zajímavé deskové hry a aktivity k tématu mediální výchovy a mediální gramotnosti

Mediální výchova není jen o reklamě, bulvárním a seriózním tisku, žurnalistice, kyberšikaně, ale také o porozumění textu a kritickém přemýšlení o sdělovaných informacích. V této části najdete tipy na deskové hry, které jsou k tomuto tématu přímo určené nebo je po úpravě pravidel můžete bez obtíží využít. Připojen je také tip na aplikaci, která vtáhne malé i velké hráče do řešení úkolů.

Nekrm kachnu

Hra vzešla z iniciativy spolku Fakespace a zaměřuje se na práci s informacemi. Hráči hry se stávají novináři – na kartách mají sady úkolů, které je provázejí prací novinářů a učí je spoustě dovedností (vedení rozhovoru, psaní titulků, rozeznávání dezinformací atd.). Cílem hráčů – redaktorů ze seriózních médií – je vydat v co nejkratším čase články. Za splnění úkoly z karet získávají materiály pro psaní článků. Kdo bude mít články

v pořádku (bez pravopisných chyb, z důvěryhodných zdrojů), získá své čtenáře, kdo ne, „věnuje“ tím své čtenáře dezinformačnímu deníku Kachna.

Doporučeno pro hráče ve věku 12+.

Výrobce: Fakespace, z. s.

Distributor hry: <https://www.nekrm-kachnu.cz/nekrm-kachnu/>

Zdroj obrázku: <https://www.nekrm-kachnu.cz/nekrm-kachnu/>

Městečko Kybernetov

Pokud byste chtěli investovat do komplexní deskové hry pro děti ve věku 5–9 let na téma kyberšikana, závislost na on-line světě a bezpečné chování na internetu, pak rozhodně nepřehlédněte Městečko Kybernetov. Malí hráči pomáhají herním postavčkám odbourat jejich nesprávné návyky. Hru může najednou hrát až 16 hráčů a pravidla hry jsou vytvořena tak, aby byl herní systém srozumitelný i pro ty, kteří s touto problematikou doposud nepřišli do styku. Včasnou prevencí můžeme u malých dětí předejít mnoha problémům v online prostředí v budoucnu.

Výrobce: Žižalice

Distributor hry: <https://zizalice.cz/produkt/mesteckokybernetov/>

Zdroj obrázku: <https://zizalice.cz/produkt/mesteckokybernetov/>

Přines si svou knihu

U této hry je možné využít potenciál práce s informacemi a s hlubším pochopením významu slov. Karty obsahují vždy dva zadávané úkoly. Cílem je, aby hráči našli originální odpověď v textu přinesených knih. Hrou se však můžeme volně inspirovat a vytvořit si karty vlastní, které budou respektovat potřeby naší vymyšlené aktivity k tématu mediální gramotnosti – můžeme je směřovat na prostředí redakce (nejtypičtější titulek v bulvárním plátku), k dezinformacím a hoaxům (název „zázračného“ léčivého prostředku, který pomáhá proti padání

vlasů), k online bezpečnosti (co není vhodné napsat veřejně na internet) apod.

Výrobce: MindOK **Distributor hry:** ve vybraných prodejnách hraček a v knihkupectvích

Zdroj obrázku: <https://mindok.cz/hra/prines-si-svou-knihu/>

Aplikace Infosaur*

Představte si, co by se stalo, kdyby se dinosaur ocitnul v dnešní době plné mediálních sdělení. Byl by absolutně ztracený právě jako Infosaur z této aplikace. Děti hráči mu budou dělat průvodce a „poučením“ Infosaura se budou samy nenásilně učit, jak vyzrát na nástrahy médií, hoaxů či sociálních sítí. Pro děti jedinečná příležitost, aby se naučily nechovat jako prehistorický tvor v porcelánu v našem informacemi přeplněném světě.

Vývojář: Zvol si info, z. s. **Stáhnutelný v:** Google Play

<https://play.google.com/store/apps/details?id=com.zvolsiinfo.infosaurus&gl=US>

JMENNÝ REJSTŘÍK

AUBRECHTOVÁ, Jana:

Sto let knihovny v Rokycanech aneb Roky knih, 12/442

BAIEROVÁ, Jana:

Kulaté výročí konference Knihovny současnosti, 11/391

BENČOVÁ, Monika:

Bezpečné chování paměťových institucí v kyberprostoru, 11/412

BEŽOVÁ, Michaela:

Vytvoření národní strategie digitalizace knihovnických fondů, 4/123

BOBEK, Petr:

Krajská knihovna Vysočiny a Podzimní knižní veletrh, 12/440

BROŽEK, Aleš:

Systém Kramerius v knihovnách ČR na konci roku 2021, 3/88

BRYCHTOVÁ HORECKÁ, Zuzana:

viz ČERNOHORSKÁ, Barbora, 2/50

BRYNYCHOVÁ, Veronika:

Za zkušeností se vzděláváním dospělých do finských Helsinek, 7–8/266

BUCHWALDKOVÁ, Jarmila:

Obecní knihovna Provodov funguje už sto let, 1/14

CÍSAŘ, Jaroslav (–JaC–):

Čtení v digitálním světě a jeho význam pro naši odolnost, 3/91 • Rozhovor s předsedou SKIP ČR Mgr. Romanem Giebischem, Ph.D., 4/137 • Otevření depozitáře SVK v Kladně, 6/227

CITOVÁ, Jaroslava:

Terminologická databáze TDKIV a zachycení vývoje knihovnické terminologie, 7–8/262

ČAPKOVÁ, Michaela:

Akademie mediální gramotnosti, 11/389

ČECHOVSKÝCH, Matty:

viz LIŠOVSKÁ, Pavlína, 5/P4

ČECHOVSKÝCH, Matty – LIŠOVSKÁ, Pavlína:

Top 6 knih s tematikou ekologie, 9/P1

ČEJKOVÁ, Olga – ŠEVČÍK, Jan – LIŠOVSKÁ, Pavlína:

Zkušenosti s pomocí ukrajinským uprchlíkům v Knihovně Jiřího Mahena v Brně, 6/210

ČERNÁ, Olga:

Tabook 2021 v Městské knihovně Tábor, 1/37

ČERNECKÝ, Jan:

Ukrajinské dobrovolnice pomáhají běžencům v ústecké knihovně, 6/208 • Nový depozitář SVK v Ústí nad Labem, 6/228

ČERNOHORSKÁ, Barbora – BRYCHTOVÁ HORECKÁ, Zuzana:

Knihovna J. M. Hovorky ve Staticích – Obývák vesnice a Knihovna roku 2021, 2/50

ČERNÝ, Michal:

viz ZBIEJCZUK SUCHÁ, Ladislava – MAZÁČOVÁ, Pavlína – ŠKYŘÍK, Petr, 2/48

ČIŽINSKÁ, Barbora:

Pomůcky a hry, 2/P1

ČUMPLOVÁ, Ludmila:

Splněný sen (kapitoly existence školní knihovny), 1/4

DOHNANSKÝ, Tadeáš:

Cestami současné polské literatury v českých překladech (2010–2022), 10/369

DOSTÁLOVÁ, Lenka:

(re)Vize knihoven 21. století – prostor – funkce – příležitost, 6/230 • Jak na prostory knihoven – praktický seminář (nejen) pro knihovníky, 7–8/276 • Databáze novostaveb a rekonstrukcí knihoven, 12/453 • Francine Houbenová – citlivá pozorovatelka, 12/454

DRAHOTUŠSKÝ, Aleš:

Původní koncepce a nová strategie digitalizace v Moravskoslezském kraji na léta 2022–2031, 4/131

DUBNOVÁ, Markéta:

Pomůcky pro práci s dětmi, 1/P2 • Holubička nad postýlkou miminka, 1/P3 • Fotonávod k výrobě minidivadelka, 2/P3

DVOŘÁK, Libor:

Člověk a moc – základní téma současné ruské literatury, 4/154

DVOŘÁKOVÁ, Jana:

Školní knihovna Ágéečka v Kroměříži se představuje, 2/61

EISMANNOVÁ, Radka:

Sdílení a pomoc jako přirozená součást knihoven aneb Knihovny Ukrajiny, 6/203

FABER, Rostislav:

Nová budova Městské knihovny Šlapanice, 2/66

FILGASOVÁ, Dagmar:

Memorandum o spolupráci mezi SKIP a SONS, 7–8/274

FLEMROVÁ, Alice:

Moderní italská literatura v českých překladech, 5/190 • Elsa Morante: povolání vypravěč, 5/194

FRIEDLAENDEROVÁ, Hana:

Využívání digitálních zařízení a volnočasové aktivity v kontextu pandemie, 3/83 • Nehmatatelné kouzlo klasických knih aneb Proč děti více nečtou e-knihy, 7–8/254

GIEBISCH, Roman:

ZE SVĚTA 1/39 • 2/79 • 3/119 • 4/159 • 5/199 • 6/239 • 7–8/297 • 9/339 • 10/379 • 11/419 • 12/467

HANZLÍKOVÁ, Lenka:

Ustojí Koncepte rozvoje knihoven mávnutí křidel černé labutě?, 4/136

HANZLÍKOVÁ, Lenka – PIVOŇKOVÁ, Dagmar:

Samoobslužný kiosk Městské knihovny v Praze, 6/218

HARTMANOVÁ, Pavla:

Proměny a směřování České literární bibliografie, 6/215

HAŠEK, Petr – HAŠKOVÁ, Lucie:

Záchrana a znovuzrození knihovny v Třebosíně, 10/364

HAŠKOVÁ, Lucie:

Za co může Bookstart, 2/65 • viz HAŠEK, Petr, 10/364

HAVLOVÁ, Kristýna:

Top 5 knih s ilustracemi od českých ilustrátorů, 5/P1

HEJLKOVÁ, Anna:

Knihy a nádraží v Chotyni, 7–8/269

s organizacemi pro mentálně hendikepované klienty, 9/306

ŠEVČÍK, Jan:

viz ČEJKOVÁ, Olga – LIŠOVSKÁ, Pavlína, 6/210

ŠIMONOVÁ, Petra:

Nová pobočka Knihovny města Ostravy V Zálomu, 10/366

ŠKYŘÍK, Petr:

viz ZBIEJCZUK SUCHÁ, Ladislava – MAZÁČOVÁ, Pavlína – ČERNÝ, Michal, 2/48

ŠLEMÍNOVÁ, Květa:

Obecní knihovna Kostelní Lhota, 7–8/268

ŠNYRYCH, Jan:

Elektronická přístupnost knihoven pro zrakově postižené, 10/347

ŠOTOLOVÁ, Jovanka:

Francouzsky psaná literatura v českých překladech – přehled knižní produkce posledních 15 let, 2/72

ŠTASTNÁ, Petra:

viz MAIXNEROVÁ, Lenka – JANSOVÁ, Linda, 7–8/260

ŠUDOMOVÁ, Miroslava:

Vášeň pro krásu (exlibris sběratele a lékárníka Moj-míra Helcelety), 12/437

ŠVEC, Michal:

Současná severská literatura, 11/407

ŠVECOVÁ, Blanka:

„Muzejka“ již posedmnácté v Městské knihovně v Praze, 9/321

TOMANCOVÁ, Jana:

Rekonstrukce dvou největších poboček Krajské knihovny ve Zlíně, 5/186

TOMANOVÁ, Lucie – LIŠKOVÁ, Tereza:

Posilovat odolnost vůči dezinformacím (2. část), 4/145 • Vzdělávat děti ve světě, který mají rády (3. část), 5/196 • Konflikt může být užitečný (5. část), 7–8/263

VÁCLAVÍKOVÁ, Adéla:

Kulturní centrum Klášterec nad Ohří na principu udržitelnosti, 11/404

VALDEN, Milan (miva):

Božena Němcová inspirující, 1/22 • Filosofská historie komentovaná a ilustrovaná, 1/24 • Nekonečný zá-zrak knih a čtení, 7–8/280 • Živé rozhovory o posled-ních věcech člověka, 7–8/282 • Současná britská literatura v českých překladech posledních let, 7–8/292 • Nobelista Kazuo Ishiguro, 7–8/296 • Bibliogra-fie J. Uhlíře, 10/362 • LITERÁRNÍ VÝROČÍ: Únor, 1/40 • Březen, 2/80 • Duben, 3/120 • Květen, 4/160 • Červen, 5/200 • Červenec, 6/240 • Srpen, Září, 7–8/299 • Ří-jen, 9/340 • Listopad, 10/380 • Prosinec, 11/420 • Le-den 2023, 12/468

VALIŠOVÁ, Veronika:

Být jiný, 12/423 • Jak „prodat“ knihovnu, 12/425

VANIČKOVÁ MAKOSOVÁ, Edita:

Tisíce knihoven ve stínu, 1/3 • Kde najdou školní knihovny pomoc a podporu, 1/9 • viz ZADEMBSKÁ, Marika, 12/436

VAVREČKA, Lukáš:

viz SMOLÍKOVÁ, Klára • 1/25 • 2/68 • 3/116 • 5/174 • 6/224 • 7–8/284 • 10/375 • 11/414 • 12/462

VIDOVÁ, Jarmila:

Zpětná vazba, 1/18

VITÁK, Karel:

Bohuslav Balbín a konference BB400, 7–8/252

VLASÁKOVÁ, Monika:

Periodická paměť, 3/95

VOLKOVÁ BALVÍNOVÁ, Alena:

Klub tvořivých knihovníků SKIP – desáté výročí čin-nosti, 2/54 • Malý tvořivec v ukrajinské verzi, 6/207

VRBENSKÁ, Františka:

Jan Cimbur a malá literární záhada, 7–8/248 • Se-mináře tvůrčího psaní v Městské knihovně Sokolov, 7–8/277

WIMMEROVÁ, Daniela:

Knihovnici bodují v soutěži SenSen (Senzační senio-ři), 1/12

WOLNA, Martina:

Medaile Z. V. Tobolky 2022, 10/354

ZADEMBSKÁ, Marika – VANIČKOVÁ MAKOSOVÁ, Edita:

„Mozkový trust“ dětských knihovníků, 12/436

ZAHRADNÍK, Zdeněk:

viz NAVRÁTIL, Jiří, 7–8/244

ZBIEJCZUK SUCHÁ, Ladislava – MAZÁČOVÁ, Pavlína – ŠKYŘÍK, Petr – ČERNÝ, Michal:

Výzkumná spolupráce studujících a knihoven na KISK MU, 2/48

ZBUDILOVÁ, Helena:

Překlady ze španělské a hispanoamerické literatury I, 12/457

ZIMMEL, Ivan:

Knihovna a spolkové centrum IGI VRATISLAVICE, 3/96

ŽABIČKA, Petr:

Priority digitalizace v Moravské zemské knihovně, 4/126

SEZNAM RUBRIK

AUDIOKNIŽNÍ PRŮVODCE

SMOLÍKOVÁ, Klára – VAVREČKA, Lukáš:

Fantastický poslech, 1/25 • Viděli jsme, slyšeli jsme, 2/68 • Audioknihy a děti, 3/116 • Zasmát se při posle-chu, 5/174 • Napětí a hrůza rozechvívající ušní bubínky, 6/224 • Romantika do ucha, 7–8/284 • Spo-lečenská próza do ucha, 10/375 • Klasika se neopou-slouchá, 11/414 • Poslech, který informuje a vzdě-lává, 12/462

ČESKÉ PŘEDSEDNICTVÍ V RADĚ EU

PILLEROVÁ, Vladana:

České předsednictví v Radě EU – kultura a vliv na knihovny, 9/324

DĚCKAŘI DĚCKAŘŮM

ČECHOVSKÝCH, Matty – LIŠOVSKÁ, Pavlína:

Top 6 knih s tematikou ekologie, 9/P1

ČIŽINSKÁ, Barbora:

Pomůcky a hry, 2/P1

DUBNOVÁ, Markéta:

Pomůcky pro práci s dětmi, 1/P2 • Holubička nad pos-týlku miminka, 1/P3 • Fotonávod k výrobě minidiva-dělka, 2/P3

HAVLOVÁ, Kristýna:

Top 5 knih s ilustracemi od českých ilustrátorů, 5/P1

HOUŠKOVÁ, Zlata:

Příloha – Děckaři děckařům, 1/20

CHÁBOVÁ, Helena:

Top 5 pohádkových knih pro děti prvního stupně zá-kladních škol, 4/P1

CHÁBOVÁ, Helena – LIŠOVSKÁ, Pavlína:

Pracovní list – Výzva: Zachraň planetu!, 9/P2

LIŠOVSKÁ, Pavlína:

Trocha poezie nikoho nezabije!, 3/99 • Top 6 básnic-kých knih pro děti z prvního stupně základních škol, 3/P1 • Doporučení na poetické aktivity, 3/P2 • Kouzel-né čtecí koutky v našich knihovnách, 3/P2 • Poetic-ký strom, 3/P3 • Metodika k práci s poezií (Poštou havraní – R. Malý a P. Čech), 3/P4 • Moderní pohádky jako zdroj proměny pohádkového světa, 4/139 • Po-můcky pro aktivity, 4/P2 • Zajímavé interiéry, 4/P2 • Kostka osudu, 4/P3 • Neobyčejná dobrodružství de-seti ponožek – metodika, 4/P4 • Ilustrace v knihách pro děti, 5/179 • Tipy na aktivity, 5/P2 • „Ilustrované“ knihovny pro děti a mládež, 5/P3 • Jsou mezi námi, ale rozumíme si?, 6/220 • Top 5 tipů na knihy pro děti v ukrajinštině, 6/P1 • Poprvé v knihovně pro děti a mládež, 6/P2 • Tipy na aktivity pro děti s odlišným mateřským jazykem, 6/P4 • Nudná historie? Kdepak, to nehoří!, 7–8/270 • Top 8 knih – Odrad dějinných událostí a historických osobností v literatuře v literatuře pro děti a mládež, 7–8/P1 • Deskové hry s historickým námětem, 7–8/P2 • Pracovní listy: Lidská práva – budte zdráva, 7–8/P3 • Braňme naši přírodu!, 9/320 • Zajímavé deskové hry s tematikou přírody a ekolo-gie, 9/P4 • Řekni to obrázkem!, 10/360 • „Komiksově“ deskové hry, 10/P2 • Pracovní list – Dopíš a domaluj komiks, 10/P3 • Metodické tipy na práci s knihou *Stínka: jaké je to být jiná*, 10/P4 • Jinakost není ostuda, 11/400 • TOP knihy na téma jinakost, 11/P1 • Pracovní list – Každý je nějaký, všichni jsme lidi, 11/P2 • Tipy na didaktické pomůcky, 11/P4 • Ztraceni mezi informacemi?, 12/444 • TOP knihy o mediální vý-chově, 12/P1 • Pracovní list – o fungování médií, 12/P2

LIŠOVSKÁ, Pavlína – ČECHOVSKÝCH, Matty:

Blublané ilustrace, 5/P4

LIŠOVSKÁ, Pavlína – SEVEROVÁ, Michaela:

Zajímavé deskové hry a aktivity k tématu mediální výchovy a gramotnosti, 12/P4

ORNŠTOVÁ, Petra:

Top 5 – výběr knížek pro děti 0–3 roky (projekt Book-start), 1/P1 • Jsme kamarádi (scénář programu pro kluby dětí s rodiči 0–3 roky), 1/P4 • Top 6 – výběr kní-žek pro děti 3–6 roků (projekt Bookstart), 2/P2

SLABÁ, Markéta – LIŠOVSKÁ, Pavlína:

TOP 6 komiksů, 10/P1

INFORMAČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

MIKULENKOVÁ, Hana:

Mé zkušenosti s informačním vzděláváním, 2/59

INSPIRACE

Bibliotrack Chucka Palahniuka, 11/399

HRADIL, Jan:

První Erasmus Library Staff Week, 10/374

POUPOVÁ, Jarmila:

Výdejní knihobox v Klatovech, 3/98

KNIHOVNY V MALÝCH OBCÍCH

BUCHWALDOVÁ, Jarmila:

Obecní knihovna Provodov funguje už sto let, 1/14

HAŠEK, Petr – HAŠKOVÁ, Lucie:

Záchrana a znovuzrození knihovny v Třebosíně, 10/364

HEJLKOVÁ, Anna:

Knihy a nádraží v Chotyni, 7–8/269

HENSLOVÁ, Marie:

Obecní knihovna Pavlovice u Přerova, 4/148

HOLČÁKOVÁ, Renata:

Místní knihovna ve Velkých Karlovicích, 1/16

SOBOTÍKOVÁ, Kateřina:

Místní knihovna ve Veselé – malá, ale šikovná, 2/77

ŠLEMÍNOVÁ, Květa:

Obecní knihovna Kostelní Lhota, 7–8/268

KNIHOVNY V NOVÉM

ČERNECKÝ, Jan:

Nový depozitář SVK v Ústí nad Labem, 6/228

DOSTÁLOVÁ, Lenka:

(re)Vize knihoven 21. století – prostor – funkce – pří-ležitost, 6/230 • Databáze novostaveb a rekonstruk-cí knihoven, 12/453 • Francine Houbenová – citlivá pozorovatelka, 12/454

FABER, Rostislav:

Nová budova Městské knihovny Šlapanice, 2/66

JARKULIŠOVÁ, Gabriela:

Jak Kutná Hora ke knihovně přišla, 9/332

KALOČOVÁ, Naděžda:

Městská knihovna Karla Poláčka v Rychnově nad Kněžnou v novém, 1/28

KODETOVÁ, Radomíra:

Knihovní centrum U Vokolků, 4/151

KUKRECHTOVÁ, Markéta:

Karvinská knihovna slaví 10 let v novém, 2/64

LIBERDOVÁ, Irena:

Městská knihovna Frýdek-Místek – dárek ke stole-tému výročí, 7–8/290

ŠIMONOVÁ, Petra:

Nová pobočka Knihovny města Ostravy V Zálomu, 10/366

TOMANCOVÁ, Jana:

Rekonstrukce dvou největších poboček Krajské ni-hovny ve Zlíně, 5/186

VÁCLAVÍKOVÁ, Adéla:

Kulturní centrum Klášterec nad Ohří na principu udržitelnosti, 11/404

ZIMMEL, Ivan:

Knihovna a spolkové centrum IGI VRATISLAVICE, 3/96

KONCEPČNÍ MATERIÁLY

HANZLÍKOVÁ, Lenka:

Ustojí *Koncepce rozvoje knihoven* mávnutí křidel černé labutě?, 4/136

KRAJANSKÉ KNIHOVNY

KANELLIA, Lenka:

Popelky mezi českými knihovnami, část 1, 12/432

MACHÁČKOVÁ, Lucie:

Krajanské knihovny – víme o nich?, 11/401

KRONIKA

KOSTELECKÝ, Jaroslav:

Jak jsem potkal Járu Okrouhličkovou, 4/144

KRATOCHVÍLOVÁ, Monika:

Za Janou Nejezchlebovou, 4/142

LAIBLOVÁ KADLECOVÁ, Ivana:

Poslední sbohem pro PhDr. Karla Sosnu, 4/141

LANDOVÁ, Hana:

Helena Landová z druhé knihovnické generace, 11/403

MERCOVÁ, Markéta:

Vzpomínka na PhDr. Anežku Fialovou, 5/195

PĚTA, Jan:

Zlatá svatba aneb Tři dny v Českém ráji, 7–8/287

LITERÁRNÍ VÝROČÍ**VALDEN, Milan:**

Únor, 1/40 • Březen, 2/80 • Duben, 3/120 • Květen, 4/160 • Červen, 5/200 • Červenec, 6/240 • Srpen, Zář, 7–8/299 • Říjen, 9/340 • Listopad, 10/380 • Prosinec, 11/420 • Leden 2023, 12/468

MEDIÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V KNIHOVNÁCH**LIŠKOVÁ, Tereza:**

Neprospadnout se do králičí nory internetu (4. část), 6/221

NOVOTNÁ, Mariana – LIŠKOVÁ, Tereza:

Jak se dnes vyznat v médiích? (1. část), 3/101 • Knihovny jako majáky v moři dezinformací (6. část), 9/329

STEJSKALOVÁ, Hana – LIŠKOVÁ, Tereza:

Můžeme se inspirovat: hravě i mezigeneračně (7. část), 10/358

TOMANOVÁ, Lucie – LIŠKOVÁ, Tereza:

Posilovat odolnost vůči dezinformacím (2. část), 4/145 • Vzdělávat děti ve světě, který mají rády (3. část), 5/196 • Konflikt může být užitečný (5. část), 7–8/263

NAPSALI JSTE NÁM**MIKA, Jiří:**

Depozitář pro třetí tisíciletí? Ano, 2/63

VIDOVÁ, Jarmila:

Zpětná vazba, 1/18

NEUŠLO NÁM**CÍSAŘ, Jaroslav (–JaC–):**

Čtení v digitálním světě a jeho význam pro naši odolnost, 3/91

PRÁVNÍ PORADNA**KLUSOŇ, Jiří:**

Vyřazování dokumentů z knihovního fondu na žádost čtenáře knihovny, 5/177

PRŮZKUMY**FRIEDLAENDEROVÁ, Hana:**

Nehmatatelné kouzlo klasických knih aneb Proč děti více nečtou e-knihy, 7–8/254

SCHULTZE, Petra:

Co říkají výsledky Velkého audioknižního průzkumu 2021, 5/171

PŘEDSTAVUJEME**ČERNOHORSKÁ, Barbora – BRYCHTOVÁ HORECKÁ, Zuzana:**

Knihovna J. M. Hovorky ve Statenicích – Obývák vesnice a Knihovna roku 2021, 2/50

VOLKOVÁ BALVÍNOVÁ, Alena:

Klub tvořivých knihovníků SKIP – desáté výročí činnosti, 2/54

PŘÍSTUPNOST KNIHOVEN**HOUŠKOVÁ, Zlata:**

Být Handicap Friendly (rozhovor s Blankou Konvalinkovou), 4/134

KOŘÍNKOVÁ, Marcela:

Kroměřížská knihovna o krok blíž k neslyšícím, 5/183

MARUŠÁKOVÁ, Dagmar:

Certifikát Handicap Friendly pro Krajskou knihovnu Františka Bartoše ve Zlíně, 7–8/278

OKŘINOVÁ, Petra:

Přístupnost knihoven pro osoby se specifickými potřebami z pohledu stavebnětechnické stránky. Část 2: Interiér, 3/104

SVOBODOVÁ, Běla:

Certifikáty Handicap Friendly pro Knihovnu města Ostravy, 5/184

PSALO SE JINDE**KREJČÍ SALÁTOVÁ, Renáta:**

1/28 • 3/109 • 6/238 • 7–8/271 • 10/378 • 12/463

RECENZE**HORČÁKOVÁ, Václava:**

Aristokrat ducha, 7–8/281

KUBÍČEK, Jaromír:

Osobnosti Zlína v minulosti i dnes, 10/361

ŠEDÁ, Marie:

Standard pro postupy rekonstrukce knihoven, 4/149

VALDEN, Milan (miva):

Božena Němcová inspirující, 1/22 • Filosofská historie komentovaná a ilustrovaná, 1/24 • Nekonečný zázrak knih a čtení, 7–8/280 • Živé rozhovory o posledních věcech člověka, 7–8/282 • Bibliografie J. Uhlíře, 10/362

ROZHOVOR**CÍSAŘ, Jaroslav:**

Rozhovor s předsedou SKIP ČR Mgr. Romanem Giebischem, Ph.D., 4/137

SOUČASNÁ LITERATURA**DOHŇANSKÝ, Tadeáš:**

Cestami současné polské literatury v českých překladech (2010–2022), 10/369

DVOŘÁK, Libor:

Člověk a moc – základní téma současné ruské literatury, 4/154

FLEMMROVÁ, Alice:

Moderní italská literatura v českých překladech, 5/190 • Elsa Morante: povolání vypravěč, 5/194

HORÁLKOVÁ, Johana:

Americká literatura po roce 2010, 9/335

CHLAŇOVÁ, Tereza – LYONS KINDLEROVÁ, Rita:

Současná ukrajinská literatura v českých knižních překladech, 6/232

NEŠPOROVÁ, Jitka:

Herta Müllerová, 1/24 • Nejnovější překlady německé beletrie, 1/30

PÁTKOVÁ, Jana:

Současná podoba a perspektivy překladu slovenské literatury do češtiny, 3/110 • Medailony (Stanislav Rakús, Balla, Ondrej Štefánik), 3/114

ŠOTOLOVÁ, Jovanka:

Francouzsky psaná literatura v českých překladech – přehled knižní produkce posledních 15 let, 2/72

ŠVEC, Michal:

Současná severská literatura, 11/407

VALDEN, Milan:

Současná britská literatura v českých překladech posledních let, 7–8/292 • Nobelista Kazuo Ishiguro, 7–8/296

ZBUDILOVÁ, Helena:

Překlady ze španělské a hispanoamerické literatury I, 12/457

ŠKOLNÍ KNIHOVNY**DVOŘÁKOVÁ, Jana:**

Školní knihovna Ágéečka v Kroměříži se představuje, 2/61

TÉMA

České děti jako čtenáři v roce 2021

FRIEDLAENDEROVÁ, Hana:

Využívání digitálních zařízení a volnočasové aktivity v kontextu pandemie, 3/83

Dezinformace

ČAPKOVÁ, Michaela:

Akademie mediální gramotnosti, 11/389

MRÁZOVÁ, Michaela:

Přehled české dezinformační scény, 11/386

NOVÁKOVÁ, Barbora:

Svět dezinformací, 11/383

Koncepce digitalizace

BEŽOVÁ, Michaela:

Vytvoření národní strategie digitalizace knihovních fondů, 4/123

DRAHOTUŠSKÝ, Aleš:

Původní koncepce a nová strategie digitalizace v Moravskoslezském kraji na léta 2022–2031, 4/131

HORÁKOVÁ, Barbora:

Strategie digitalizace Krajské knihovny v Pardubicích, 4/129

ŽABIČKA, Petr:

Priority digitalizace v Moravské zemské knihovně, 4/126

Neprofesionální knihovny

VALIŠOVÁ, Veronika:

Být jiný, 12/423 • Jak „prodat“ knihovnu, 12/425

Pomoc knihoven ČR ukrajinským běžencům

ČEJKOVÁ, Olga – ŠEVČÍK, Jan – LIŠOVSKÁ, Pavlína:

Zkušenosti s pomocí ukrajinským uprchlíkům v Knihovně Jiřího Mahena v Brně, 6/210

ČERNECKÝ, Jan:

Ukrajinské dobrovolnice pomáhají běžencům v ústřední knihovně, 6/208

EISMANNOVÁ, Radka:

Sdílení a pomoc jako přirozená součást knihoven aneb Knihovny Ukrajině, 6/203

HUBATKOVÁ SELUCKÁ, Helena:

Interkulturní knihovnictví v širší praxi s nově přichozími z Ukrajiny – série webinářů, 6/205

VOLKOVÁ BALVÍNOVÁ, Alena:

Malý tvořivec v ukrajinské verzi, 6/207

Přístupnost knihoven I

HOUŠKOVÁ, Zlata:

Neslyšící mají (mít) do knihoven otevřenou cestu, 9/308

HUBATKOVÁ SELUCKÁ, Helena:

Vzdělávání osob se specifickými potřebami v knihovnách – základní otázky, 9/303 • Vzdělávací programy pro neslyšící studenty – zkušenosti z praxe, 9/310 • Od dětí k dospělým – zkušenosti se vzdělávacími programy pro osoby s mentálním postižením, 9/313

ŠELIGOVÁ, Kamila:

Spolupráce Městské knihovny T. G. Masaryka Šumperk s organizacemi pro mentálně hendikepované klienty, 9/306

Přístupnost knihoven II

HUBATKOVÁ SELUCKÁ, Helena:

Exkurze knihovnou na vozíku, 10/351

JANOŠKOVÁ, Kateřina:

Přístupná knihovna – kde na to vzít?, 10/349

OKŘINOVÁ, Petra – HUBATKOVÁ SELUCKÁ, Helena:

Komunikace a setkání s návštěvníkem v knihovně bez bariér, 10/343

ŠNYRYCH, Jan:

Elektronická přístupnost knihoven pro zrakově postižené, 10/347

Školní knihovny

ČUMPOVÁ, Ludmila:

Splněný sen (kapitoly existence školní knihovny), 1/4

MIERZWOVÁ, Petra:

Školní knihovna Černošice, 1/7

VANIČKOVÁ MAKOSOVÁ, Edita:

Tisíce knihoven ve stínu, 1/3 • Kde najdou školní knihovny pomoc a podporu, 1/9

Z historie

NAVRÁTIL, Jiří – ZAHRADNÍK, Zdeněk:

Biskupská knihovna Biskupství královéhradeckého jubilující, 7–8/244

VITÁK, Karel:

Bohuslav Balbín a konference BB400, 7–8/252

VRBENSKÁ, Františka:

Jan Cimbura a malá literární záhada, 7–8/248

Zámecké knihovny

MAŠEK, Petr:

Historie zámeckých knihoven v českých zemích, 5/163 • Skryté zámecké knihovny (Pacov, Staré Sedliště, Poběžovice, Bílý Potok), 5/164

Zapojení studentů do výzkumu

MRÁZOVÁ, Michaela:

Zapojení studentů oboru knihovnictví do výzkumu na Slezské univerzitě v Opavě, 2/43

RYBENSKÁ, Klára:

Studenti v bráně moudrosti (rozhovor s Martinou Bolom-Kotari), 2/46

ZBIEJCZUK SUCHÁ, Ladislava – MAZÁČOVÁ, Pavlína – ŠKYŘÍK, Petr – ČERNÝ, Michal:

Výzkumná spolupráce studujících a knihoven na KISK MU, 2/48

UDÁLOSTI

BAIEROVÁ, Jana:

Kulaté výročí konference Knihovny současnosti, 11/391

BENČOVÁ, Monika:

Bezpečné chování paměťových institucí v kyberprostoru, 11/412

BOBEK, Petr:

Krajská knihovna Vysočiny a Podzimní knižní veletrh, 12/440

ČÍSAŘ, Jaroslav (-JaC-):

Otevření depozitáře SVK v Kladně, 6/227

ČERNÁ, Olga:

Tabook 2021 v Městské knihovně Tábor, 1/37

DOSTÁLOVÁ, Lenka:

Jak na prostory knihoven – praktický seminář (nejen) pro knihovníky, 7–8/276

FILGASOVÁ, Dagmar:

Memorandum o spolupráci mezi SKIP a SONS, 7–8/274

HAŠKOVÁ, Lucie:

Za co může Bookstart, 2/65

HOUŠKOVÁ, Zlata:

Postcovidová OKna naplno, 7–8/272

HRADIL, Jan:

Nová Studovna Jacquese Rupnika, 9/334

JANOŠKOVÁ, Kateřina:

Makerspace do knihovny patří, 1/11

JANOŠKOVÁ, Kateřina – JANSOVÁ, Linda:

Jedenáctá valná hromada SKIP je za námi, 9/316

JANSOVÁ, Linda:

Známe Knihovnu roku 2022 a další ocenění, 11/397

KANTOVÁ, Zuzana:

Konference Knihovny současnosti pohledem metodika, 11/392

KRATOCHVÍLOVÁ, Monika:

Nositelkou MARK 2022 je Míša Mrázová z Ostravy, 12/438

KUBÍČEK, Tomáš:

Byl to pouhý začátek (k české účasti na kongresu německých knihoven v Lipsku 2022), 9/322

LANDOVÁ, Hana:

Knihovna a změna – Měli bychom vždy, když můžeme? (konference Bibliotheca Academica – Liberec, 2.–3. 11. 2021), 3/92

MAROSZOVÁ, Jana:

Bankéř v knihovně, 12/435

ORAVOVÁ, Monika:

Šedmý ročník konference LIB CON, 7–8/275

PETROUŠKOVÁ, Aneta – LIŠKOVÁ, Tereza:

Ocenění Bibliotheca inspirans, 11/394

PILLEROVÁ, Vladana:

Projekt NEWCOMER. Část I – popis projektu a přestavení účastníků, 5/181

ŠUDOMOVÁ, Miroslava:

Vášeň pro krásu (exlibris sběratele a lékárníka Mojmíra Helceleta), 12/437

ŠVECOVÁ, Blanka:

„Muzejka“ již posedmnácté v Městské knihovně v Praze, 9/321

VLASÁKOVÁ, Monika:

Periodická paměť, 3/95

VRBENSKÁ, Františka:

Semináře tvůrčího psaní v Městské knihovně Sokolov, 7–8/277

WIMMEROVÁ, Daniela:

Knihovníci bodují v soutěži SenSen (Senzační senioři), 1/12

WOLNA, Martina:

Medaile Z. V. Tobolky 2022, 10/354

VÁNOČNÍ OKÉNKO

HURNÍKOVÁ, Kateřina:

Dva sněhuláci, 12/427 • Tajné bobování, 12/431

KALIVODOVÁ FOLTÁNKOVÁ, Kateřina:

Čarodějnice, která ukradla Vánoce, 12/428

VYUŽITÍ NOVÝCH TECHNOLOGIÍ

BROŽEK, Aleš:

Systém Kramerius v knihovnách ČR na konci roku 2021, 3/88

CITOVÁ, Jaroslava:

Terminologická databáze TDKIV a zachycení vývoje knihovnické terminologie, 7–8/262

HANZLÍKOVÁ, Lenka – PIVOŇKOVÁ, Dagmar:

Samoobslužný Kiosek Městské knihovny v Praze, 6/218

HARTMANOVÁ, Pavla:

Proměny a směřování České literární bibliografie, 6/215

KOŠANOVÁ, Martina:

Registrace uživatelů Národní knihovny ČR pomocí BankID, 9/319

MAIXNEROVÁ, Lenka – JANSOVÁ, Linda – ŠTASTNÁ, Petra:

Veřejné licence v Národní knihovně České republiky, 7–8/260

ROMANOVÁ, Gabriela:

Bibliografie českého literárního samizdatu, 7–8/257

VZDĚLÁVÁNÍ

ŠEDÁ, Marie:

Rozvoj manažerských kompetencí (odborný seminář pro vedoucí/ředitele knihovny), 9/326

Z HISTORIE

AUBRECHTOVÁ, Jana:

Sto let knihovny v Rokycanech aneb Roky knih, 12/442

Z KNIHOVNY KNIHOVNICKÉ LITERATURY

PILLEROVÁ, Vladana:

Zajímavé knižní novinky, 1/36 • 6/236 • 7–8/288 • 11/417 • 12/465

ZE SVĚTA

GIEBISCH, Roman:

1/39 • 2/79 • 3/119 • 4/159 • 5/199 • 6/239 • 7–8/297 • 9/339 • 10/379 • 11/419 • 12/467

ZE ZAHRANIČÍ

BRYNYCHOVÁ, Veronika:

Za zkušenostmi se vzděláváním dospělých do finských Helsinek, 7–8/266

MRÁZOVÁ, Michaela:

87. kongres IFLA, 10/356

STUPAVSKÁ, Jana:

Jak se z finských knihoven stal obývací pokoj celého národa, 2/56

ZADEMBSKÁ, Marika – VANÍČKOVÁ MAKOSOVÁ, Edita:

„Mozkový trust“ dětských knihovniců, 12/436

Knihovny v novém

Databáze novostaveb a rekonstrukcí knihoven

V rámci činnosti Metodického centra pro výstavbu a rekonstrukci knihoven Moravské zemské knihovny vznikla nová **Databáze novostaveb a rekonstrukcí knihoven v ČR**. Jejím cílem je shromážďovat informace o novostavbě, rekonstrukci nebo jiné stavební úpravě **všech typů knihoven** včetně obrazového doprovodu. Celkový vzhled a fungování databáze vychází z digitální databáze evropských knihoven Library Buildings in Europe, kterou spravuje pracovní skupina Architecture Group organizace LIBER.

Jako základ platformy byly využity záznamy o knihovnách převzaté z původní databáze *Výstavba a rekonstrukce knihoven*, kterou v letech 1992–2005 spravoval SKIP spolu s Národní technickou knihovnou. Vznik nové databáze byl podpořen Ministerstvem kultury z projektu VISK 1. Technickou stránku zajistila firma, která spravuje web Metodického centra pro výstavbu a rekonstrukci knihoven.

Výzva pro knihovny

Obracíme se s prosbou na všechny knihovny, které od roku 2005 prošly výstavbou nebo rekonstrukcí, aby do databáze doplnily informace za svou knihovnu. Prosím, kontaktujte Metodické centrum pro výstavbu a rekonstrukci knihoven (Lenka Dostálová) na e-mailu: Lenka.Dostalova@mzk.cz. Na základě emailu vám zašleme formulář k vyplnění. Pokud v databázi najdete starší záznam své knihovny, můžete ho stejnou cestou aktualizovat.

Vyplnění formuláře vyžaduje vždy určitou přípravu, která souvisí se zjištěním všech základních údajů o stavební akci. Po vyplnění projde formulář kontrolou a záznam bude zveřejněn v databázi. Komunikaci s knihovnami zajišťuje externí spolupracovník Moravské zemské knihovny M. Krejčová (mcvrk-data@mzk.cz).

Vkládací formulář vychází z dotazníků, který používají organizace IFLA a LIBER, sekce pro výstavbu knihoven. Formulář obsahuje tyto informace:

- základní identifikační údaje o knihovně;
- údaje o uživatelích a rozsahu knihovního fondu;
- stručná charakteristika projektu a realizace stavební akce;
- technické informace o budově knihovny nebo depozitáři;
- zdroje financování, celkové finanční náklady;
- kontakty na architekty, projektanty, výrobce/dodavatele knihovnického mobiliáře, biblioboxů atd. včetně kontaktních údajů;
- získaná ocenění za stavbu;
- fotogalerie.

Záznamy v databázi je možno prohlížet podle vyhledávacích kritérií (např. kraje, typu knihovny, zdroje financování, typu objektu apod.).

Vaše zkušenosti jsou velmi cenné a pomohou všem, kteří se chystají k výstavbě, rekonstrukci nebo modernizaci své knihovny.

LENKA DOSTÁLOVÁ | dostalova@mzk.cz

Francine Houbenová – citlivá pozorovatelka

Architektura musí oslovit všechny smysly. Architektura nikdy není čistě intelektuální, konceptuální nebo vizuální hra sama o sobě. Architektura je o spojení všech jednotlivých prvků do jediného konceptu. To, co se nakonec počítá, je uspořádání formy a emocí.

F. Houbenová

Francine Houbenová (nar. 2. 7. 1955) je nizozemská architektka a spoluzakladatelka světově známého architektonického studia Mecanoo. Absolvovala fakultu architektury na Technické univerzitě v Delftu a v roce 1984 založila se svými čtyřmi spoluzáky ateliér Mecanoo, který je pojmenovaný podle britské firmy Meccano, vyrábějící obdobu české stavebnice Merkur. Vyučovala na prestižních univerzitách (Yale, Harvard) a působila jako kurátorka rotterdamského bienále architektů. Je členkou Královské nizozemské akademie věd a umění, čestnou členkou Královského institutu britských architektů (RIBA), Amerického institutu architektů (AIA) a Královského architektonického institutu Kanady (RAIC). V roce 2014 byla vyhlášena časopisem *Architects' Journal* ženou architektkou roku a v listopadu 2015 jí nizozemská královna Máxima předala cenu *Prins Bernhard Cultuurfonds*. V roce 2019 získala prestižní ocenění *Prix des Femmes Architectes*. V roce 2021 byla architektonická tvorba ateliéru Mecanoo pod vedením Francine Houbenové oceněna *Evropskou cenou za architekturu*.

Základním principem architektonické tvorby F. Houbenové je citlivé vnímání a pozorování okolního prostředí a snaha využívat lokální materiály. Její koncepce projektování se řídí třemi základními prvky: lidé, místo a účel. Tento proces popsala v publikaci *People, Place, Purpose: The World According to Mecanoo Architects*, vydané v roce 2014. Francine Houbenová působí v ateliéru Mecanoo jako ředitelka, kde vede tým odborníků (architektů, interiérových designérů,

urbanistů a zahradních architektů) z 25 zemí z celého světa. Navrhují a realizují obytné komplexy, mrakodrapy, divadla, knihovny, muzea, kostely, interiéry a konverze bývalých průmyslových areálů. Heslem ateliéru je vytvářet budovy, které jsou připraveny na (ne)předvídatelné změny. Velký důraz kladou na moderní technologie a úspory energie. Jednu z realizací architektonické tvorby F. Houbenové si lze prohlédnout ve Svitavách, kde se v roce 2000 spolupodílela na pilotním projektu nízkoenergetických domů nazvaném *Holandské domy* (viz 3. s. obálky).

Realizace knihoven

Veřejná knihovna v Tainanu

(Taiwan; 2017–2020)

Architektonický koncept knihovny v nejstarším městě na Taiwanu je inspirován místní bohatou historií a kulturou. Odráží stopy, které zde zanechala čínská dynastie Ming, námořní obchod s Evropou ze 17. století a japonští osadníci. V projektu budovy bylo zohledněno i zdejší tropické klima. Nejvýraznějším prvkem budovy je její obrácený stupňovitý tvar. Pravidelně rozmístěné štíhlé čtveřice sloupů navozují pocit procházky v bambusovém lese. Pod konzolami se nachází čtyři zapuštěná atria pro venkovní aktivity, na největším z nich, které je přístupné z náměstí, se konají přednášky, koncerty i výstavy. Ve vnitřním atriu se nachází umělecká instalace od britského designéra Paula Cocksedge, která symbolizuje svobodu myšlení a radost ze

čtení. V přízemí se nachází vstupní hala, centrální informační a výpůjční bod, veřejná čítárna a dětská knihovna včetně venkovního odpočinkového prostoru. V horní části budovy je mediatéka s posezením a knihovna pro teenagery. V knihovně je jedno patro věnované památkové sbírce Japonského archivu a knih tchajwanských autorů. Nedílnou součástí knihovny jsou čtyři střešní zahrady s výhledem na město a jeho okolí. Součástí knihovny je rovněž kavárna, divadlo, galerie moderního umění a knihkupectví.

Veřejná knihovna LochHal v Tilburgu

(Nizozemsko; 2016–2018)

Veřejná knihovna vznikla přestavbou vlakové haly z roku 1932. Rozsáhlé pozemky společnosti Dutch Railways Train před lety odkoupilo město s plánem vybudovat zde novou čtvrť, druhé centrum obce. Středobodem nové knihovny je veřejná čítárna, kterou lze pomocí šesti velkometrážních závěsů podle potřeby přeměnit na oddělené posluchárny, výstavní prostory anebo koncertní síň. Prostorné schodiště nabízí místa k sezení a výhled na celý prostor. V knihovně jsou uživatelům k dispozici speciálně navržené laboratoře, pojmenované podle účelu, kterému slouží: Digilab, GameLab, FutureLab, FoodLab, LearningLab, DialogueLab. Součástí knihovny je kavárna a terasa. V roce 2019 knihovna získala nejvyšší ocenění na festivalu světové architektury v Amsterdamu a je skvělou ukázkou toho, že architektura nepodléhá jen jedné funkci. Na podobě nové knihovny se podílela tři architektonická studia: Civic, Braaksma & Roos Architectenbureau (budova) a Mecanoo (interiéry).

Pamětní knihovna

Martina Luthera Kinga Jr.

(Washington, USA; 2017–2020)

Pamětní knihovna Martina Luthera Kinga Jr. je ústředím veřejných knihoven federálního distriktu District of Columbia (D.C.). Budovu knihovny v roce 1965 navrhl jeden z největších architektů dvacátého století – Ludwig Mies van der Rohe. Stavba z oceli, cihel a skla o rozloze 400 000 čtverečních stop byla dokončena až v roce 1972, tedy tři roky po smrti autora návrhu. Je vzácným příkladem moderní architektury ve Washingtonu. Stavba je příkladem osobitě přímočaré estetiky černého skla a oceli, která charakterizuje

Miesovu tvorbu – „Less is more“ (méně je více). Obdélníkovou třípatrovou prosklenou budovou „podpírají“ po celém jejím obvodu mohutné ocelové sloupy černé barvy. V roce 2020 byla dokončena rekonstrukce, které se ujal ateliér Mecanoo pod vedením F. Houbenové. Modernizace budovy zachovává původní koncept stavby včetně interiérových prvků Miesova návrhu, ale zároveň je koncipována jako flexibilní tak, aby odpovídala potřebám současných uživatelů, včetně implantovaných moderních technologií. Nově přibyla kavárna v přízemí, taneční a nahrávací studia, střešní terasa, modernizovány byly čítárny a prostory pro děti a mládež. Jedním z dominantních prvků knihovny je schodiště organického tvaru s kruhovými světlíky, které se táhne až do posledního, nového pátého patra. Vstupní halu zdobí velká nástěnná malba od amerického umělce Dona Millera, která je věnována památce Martina Luthera Kinga Jr.

Veřejná knihovna v Birminghamu

(Velká Británie; 2010–2013)

Novostavba je největší veřejnou knihovnou ve Velké Británii a v době otevření byla největší veřejnou knihovnou v Evropě. Nachází se na největším birminghamském náměstí Centenary Square, které se do té doby nedostatečně využívalo. Architektka zohlednila v návrhu knihovny demografické složení (něco málo přes milion obyvatel z velmi odlišných prostředí s více než 50 000 studenty) a také historii města. Fasádu desetipatrové budovy zdobí kovové kruhy (filigrány) různých velikostí; velké kruhy odkazují na ocelářský průmysl a menší na uměleckou tradici výroby zlatých a stříbrných šperků. Ojedinelou atmosféru knihovny navozují stíny, které tyto ornamentální vzory vrhají přes skleněnou fasádu. Stavba se svou užitnou plochou 21 000 m² poskytuje prostor až deseti tisícům návštěvníků; je zde uloženo okolo dvou milionů knih a dva a půl milionu archiválií. Výtahy a eskalátory, umístěné v centru budovy, propojují osm kruhových prostor budovy. Mírně se svažující podlaha umožňuje návštěvníkům plynulý přechod mezi různými úrovněmi a odděleními. Přízemní prostory se prodlužují směrem do náměstí, kde se nachází zapuštěný kruhový dvůr, který funguje jako neformální amfiteátr. Dalším důležitým prvkem nové knihovny je zeleň, kterou poskytují

střešní zahrady a terasy. Součástí knihovny je Shakespearova pamětní místnost, navržená v roce 1882, která sem byla přemístěna z původní veřejné birminghamské knihovny. První knihou uloženou do regálu v nové knihovně byl slavný román *Hobit aneb Cesta tam a zase zpátky* od J. R. R. Tolkiena. Zajímavou raritou birminghamské knihovny je, že kromě knihovníků jsou stálými zaměstnanci zahradníci, kteří pečují o údržbu zeleně na terasách.

Centrální vědecká knihovna Technické univerzity v Delftu (Nizozemsko, 1993–1998)

Hlavním mottem univerzitní knihovny je volný tok vědomostí, neboť tehdejší ředitel Leo Waaijers kladl v projektu nové budovy důraz na vybudování centrálního registru a regulaci toku informací pomocí počítačů. F. Houbenová navrhla budovu jako vrstvu krajinného reliéfu, kdy střecha knihovny, porostlá trávou, se na jedné straně dotýká země, na druhé straně se zvedá jako stoupající terénní vlna. Do knihovny (o rozloze 15 000 m²) se vstupuje přes skleněnou fasádu, za níž je vidět až do depozitáře, který je členěn skleněnými příčkami. Návštěvníci, čtenáři i kolemdoucí vidí nejen na knihy v policích, ale zároveň mají přehled o administrativních a řídicích mechanismech fungování knihovny jakožto veřejné instituce. Dochází tak k vizuálnímu propojení vnějšího veřejného prostoru s prostorem veřejných institucí. Pod vlnou střechy je umístěn hlavní sál knihovny. Studovny jsou umístěny ve věži ve tvaru kužele vysokého 42 metrů. Ten do knihovny přivádí denní světlo. Podobu knihovny ovlivnil mimo jiné i vzhled sousedící brutalistické budovy, auly, navržené holandským ateliérem Van den Broek a Bakema.

Další významné realizace a projekty:

- Ústřední knihovna v Haagu (Nizozemsko; probíhá výstavba)
- Centrální knihovna v Macau (Čína; probíhá výstavba)
- Vltavská filharmonie v Praze – soutěžní návrh (ČR; 2021–2022)
- Národní centrum umění v Kaohsiungu (Čína; 2018)
- Hlavní vlakové nádraží v Delftu (Nizozemsko; 2017)
- Justiční palác v Córdobě (Španělsko; 2014 až 2017)
- Divadlo a kongresové centrum La Llotja v Lleidě (Španělsko, 2005–2008)
- Obytná věž Montevideo Tower v Rotterdamu (Nizozemsko; 2005)
- Kancelářská budova FiftyTwoDegrees v Nijmegen (Nizozemsko; 2001–2007)

LENKA DOSTÁLOVÁ | dostalova@mzk.cz

POUŽITÉ ZDROJE:

- *Archiweb: internetové centrum architektury* [online]. 2022 [cit. 2022-07-19]. Dostupné z: <https://www.archiweb.cz/>.
- *Mecanoo* [online]. 2022 [cit. 2022-07-19]. Dostupné z: <https://www.mecanoo.nl/>.
- *Architektky: Jiná perspektiva*. Praha: Kruh, [2020]. ISBN 978-80-903218-7-8.
- *Wikipedie: otevřená encyklopedie: Francine Houbenová* [online]. c2021 [citováno 19. 07. 2022]. Dostupný z: https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Francine_Houbenová&oldid=19561022
- *Wikipedie, The Free Encyclopedia: Martin Luther King Jr. Memorial Library* [online]. c2021 [citováno 19. 07. 2022]. Dostupný z: https://en.wikipedia.org/wiki/Martin_Luther_King_Jr._Memorial_Library

Do čísla přispěli

Jana Aubrechtová – Městská knihovna Rokycany ■ Petr Bobek – Krajská knihovna Vysociny ■ **Mgr. Lenka Dostálová** – Moravská zemská knihovna v Brně ■ **Mgr. Roman Giebisch, Ph.D.** – Národní knihovna ČR ■ **Hurníková Kateřina** – Obecní knihovna Vřesina ■ **Mgr. Kateřina Kalivodová Foltánková** – spisovatelka, lektorka ■ **Bc. Lenka Kanellia** – Czech Association ■ **Mgr. et Mgr. Monika Kratochvílová** – Moravská zemská knihovna ■ **PhDr. Renáta Krejčí Salátová** – Národní knihovna ČR ■ **Mgr. Pavlína Lišovská** – Knihovna Jiřího Mahena v Brně ■ **PhDr. Jana Maroszová, Ph.D.** – Vysoká škola ekonomická v Praze ■ **Mgr. Vladana Pillerová** – Národní knihovna ČR ■ **Ing. Michaela Severová** – Knihovna Jiřího Mahena v Brně ■ **Mgr. Klára Smolíková** – spisovatelka, scenáristka a lektorka ■ **Mgr. Miroslava Šudomová** – Památník písemnictví na Moravě ■ **Milan Valden** – Národní knihovna ČR ■ **Mgr. Veronika Vališová** – Místní knihovna Černotín ■ **Bc. Edita Vaničková Makosová** – Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského ■ **Mgr. Lukáš Vavrečka** – Univerzita Pardubice ■ **Mgr. Marika Zadembská** – Knihovna Třinec ■ **doc. PhDr. Helena Zbudilová, Ph.D.** – Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Současná literatura

Překlady ze španělské a hispanoamerické literatury I

Vzhledem k rozsáhlosti materiálu a pro větší přehlednost jsme španělsky psanou literaturu rozdělili na dvě části: literaturu, která vznikla přímo ve Španělsku, a hispanoamerickou literaturu ze zemí Latinské Ameriky. Dnes přinášíme část věnovanou španělské literatuře.

České překlady španělsky psaných děl posledního desetiletí nabízejí hojnou řadu titulů. Nalezla jsem více než šest desítek knižních titulů španělské literatury a přibližně stejné množství titulů literatury hispanoamerické. Zde mají největší podíl především argentinští, kolumbijští, mexičtí a chilští autoři. V menší míře jsou zastoupeny další národní literatury Latinské Ameriky; jedná se o díla peruánských, uruguayských a venezuelských autorů. V nejmenší míře jsou přítomna díla kubánská a nikaragujská. S ohledem na množství překladů jsem se zaměřila na díla španělsky psaných literatur v prvních vydáních a stranou jsem ponechala reedice či elektronické verze děl.

Převládají překlady zejména prózy, nejhojněji je zastoupena románová tvorba. Překlady jsou zaměřeny především na detektivní tvorbu a thriller, prózu psychologickou a historickou, ale vyskytují se i díla alegorická či filozofická; dále novely a vyšlo také několik souborů povídek. V oblasti poezie a dramatu je počet překladů nižší. Do přehledu jsem zařadila několik odborných a populárně-naučných titulů, které mě zaujaly. Neopomněla jsem informace o vybraných překladech literatury pro děti a mládež.

Od roku 2013 byla třikrát přeložena a nakladatelstvím Argo vydána prozaická tvorba **Ildefonsa Falconese** (* 1959), jednoho z nejpřekládanějších autorů Španělska. V daném roce vyšel v překladu J. No-

I. Falcones

voťné román *Bosá královna*, který nabízí zajímavý příběh dvou výjimečných žen na pozadí 18. století. Překladatelka L. Malinová stojí u zrodu zbývajících dvou překladů: v roce 2018 byl vydán historický román *Dědicové země*, skrze nějž nahlédneme do Barcelony přelomu 14. a 15. století. Vypráví o chlapci Hugovi, kterému změní život setkání s židovským vinařem. Poslední historické dílo umístěné do stejného místa, nazvané *Malíř duší*, je označováno jako „freska“ secesního města, barcelonských uměleckých kruhů a společenské spodiny. Při četbě lze prožít silný příběh o lásce, vášni pro umění, zároveň příběh o sociální revoltě a pomstě.

Osobností známou v českém prostředí je autor **Carlos Ruiz Zafón** (1964–2020), jehož román *Nebeský vězeň* v překladu A. Alchazidu vyšel v roce 2013 v Knižním klubu. Román volně navazuje na díla *Stín větru* a *Andělská hra*. Opět se setkáme s katalánskou metropolí, tentokrát v době občanské války a padesátých let minulého století. Děj se začíná odehrávat v antikvariátě, kam jednoho dne vstoupí tajemný muž... O rok později vyšlo v překladu R. Bičíkové v nakladatelství CooBoo třetí volně pokračování fantastní hororové řady s detektivními prvky, které nese název *Záříjová světla*. Toto dílo Ruize Zafóna je určeno především mládeži.

Autorka **Dolores Redondová** (* 1969) přispěla třemi detektivními romány. První dva přeložila

M. Jungmannová a vyšly v nakladatelství Panteon v letech 2013 a 2016. Jedná se o díla *Neviditelný strážce* a *Oběť bouří*. První z románů je úvodním dílem série Baztan, v níž se spojuje moderní krimiromán s místním folklórem magického Baskicka. Inspektorka Salazarová řeší případ mrtvé dívky nalezené v údolí, kde prožila své dětství. Ve druhém díle, odehrávajícím se tamtéž, se hrdinka snaží rozkrýt případ vraha dětí. V roce 2018 vyšel román *Toto všechno ti dám* v překladu S. Dembické (Jota), který nás přivádí do Galicie. Spisovatel Manuel, zdrcený zprávou o smrti nejbližšího člověka, odjíždí pátrat na vlastní pěst. Nevěřící policejní verzi o nehodě a postupně se dostává do blízkosti jedné z nejmocnějších místních rodin.

Další detektivní román odehrávající se v Galicii napsal **Domingo Villar** (1971–2022) a přeložila jej S. Dembická. Dílo *Pláž utonulých* je první autorovou prací přeloženou do češtiny (vydal Host). Inspektor Caldas v něm vyšetřuje násilnou smrt námořníka.

Š. Zajac se ujal dvou děl **Antonia G. Iturbeho** (* 1967), která byla v jeho překladu vydána v nakladatelství Akropolis v letech 2013 a 2018.

Román *Osvětimská knihovnice* je inspirován skutečnými životními osudy Dity Krausové. Odvíjí se v něm příběh židovské dívky, která tajně působila v nacistickém vyhlazovacím táboře jako knihovnice. Další román tohoto autora pod názvem *K otevřenému nebi* je vyjádřením pocty životu spisovatele a letce A. de Saint-Exupéryho.

Nakladatelství Dybbuk vydalo v letech 2013 a 2018 románovou tvorbu **Esther Tusquetsově** (1936–2012) v překladech M. Hofmeisterové. Kritika označuje autorčinu prózu jako benetovskými stylizovanou, básnivou a textově splývavou. Reflexivní poeticko-erotická novela *Stejně moře jako každé léto*, kterou zahájila svou literární dráhu, přináší částečně autobiografický příběh ženy žijící v izolaci bez rodiny a přátel. Jde o nadčasovou meditaci nad plynutím času. Druhé dílo *Láska je osamělá hra* využívá motiv milostného trojúhelníku a rozehrává příběh zvláštní hry na lásku dvou žen a jednoho muže.

Jméno autorky **Clary Sánchezové** (* 1955) je spojeno s románem *Co skrývá tvé jméno*. Ten byl vydán v roce 2014 v překladu D. Škodové. Děj

tvorí dva životní příběhy, které se následně protnou: příběh Sandry, která čeká dítě, a staříka Juliána, bývalého vězně koncentračního tábora, hledajícího nacistické zločince. Další dílo *Nebe je zpět* v překladu A. Schreiberové vydalo nakladatelství Plus v roce 2015.

Zážitek si zajisté odnesou čtenáři historického románu *Čas mezi šitím* od autorky **Maríi Dueñasové** (* 1964). V překladu S. Dembické jej vydalo nakladatelství Jota v roce 2014. V díle se spojuje milostný příběh s příběhem špionážním – mladá opuštěná dívka organizuje za zdmi módního salónu odboj proti fašismu. Úspěšný autorčin debut byl přeložen do téměř třiceti jazyků. Další významnou současnou autorkou je **Natalia Sanmartín Fenolleraová** (* 1970), jejíž románová prvotina z roku 2013 zaznamenala výrazný čtenářský ohlas a dočkala se i filmové adaptace. V románu *Procitnutí slečny Primové* nabízí kouzelný příběh o lásce a přátelství. Dílo vyšlo v překladu D. Polákové a J. Novotné v roce 2014 v Hostu.

Detektivní žánr a thriller se těší v současné španělské literatuře velké popularitě. V ostravském Dominu vyšel v překladu V. Medka v roce 2013 detektivní román *Vykonavatel* od **Juana Gómeze-Jurada** (* 1977). Detektivní román *Restaurátor Juliána Sáncheze* (* 1962) v překladu J. Mattuše, vydaný v roce 2014 v Jotě, přináší volné pokračování série s historickými náměty; zde se jedná o objasňování vraždy slavného restaurátora. Psychothriller s detektivními prvky *Jedovatá slova* od **Maite Carranzové** (* 1958) se zabývá nevyřešeným případem dávného zmizení mladé dívky. Po mnoha letech dochází k zásadnímu zvratu, zjištění, že dívka dosud žije... L. Trágerová v roce 2015 dílo přeložila pro nakladatelství Coobook.

V románu *Obléhání Artura Pérez-Reverteho* (* 1951), jehož děj se odehrává v Cádizu na počátku 19. století, dochází k propojení historicky laděného thrilleru s detektivní zápletkou. Překlad z pera J. Hlouška vydalo Argo v roce 2017. O rok dříve V. Medek přeložil pro stejné nakladatelství Pérez-Reverteho román *Tango staré gardy*, v němž se milostný příběh propojuje s příběhem špionážním. Do linie mysteriózních detektivních příběhů lze zařadit román *Versaliovo tajemství* od **Jordi Llobregata** (* 1971) v překladu L. Hazaiové (Host, 2016). Obsáhlý detek-

tivní román čítající 827 stran nazvaný **Ana** od **Roberta Santiaga** (* 1968) rozvíjí příběh alkoholičky, která se snaží obhájit bratra obviněného z pokusu o vraždu. I bratr však má svá tajemství... Knihu v překladu R. Bičíkové vydal Host v roce 2018.

Lorena Francová (* 1983) napsala napínavý psychothriller ze současné Barcelony pod názvem *Ona to ví*, který přeložila T. Melicharová a vydalo v roce 2019 nakladatelství XYZ. Mysterický krimithriller z prostředí Baskicka nabízí titul *Ticho ve sněžném městě* od **Evy Garcíi Sáenzové de Urturi** (* 1972). Román v překladu L. Malinové vydalo nakladatelství Dobrovský v roce 2019. Oslavy místní patronky se stávají místem činu dvojnásobné vraždy, stejně jako před dvaceti lety. V roce 2020 vyšla druhá část série Sněžné město, nazvaná *Rituály vody*. Na podzim 2022 bylo plánováno vydání díla *Aquitania*. V roce 2021 byl vydán román *Brána* od **Manela Loureira** (* 1975). Dílo přeložila R. Sobolevičová (Argo). Jedná se o psychologický thriller, v němž se propojují dvě vyprávěcí linie: příběh mrtvé dívky nalezené na tajemném místě v Galicii a případ záhadného zmizení místní lékařky. Baskicko se stává místem, kde se odehrává děj románu *Tanec tulipánů* od autora **Ibona Martína Álvarez** (* 1976). Zde dochází k vraždě novinářky v přímém přenosu. Kniha vyšla v překladu L. Malinové v Argo v roce 2021. Příběh s detektivní zápletkou spojenou se ztrátou dcery v průvodu v New Yorku zachycuje thriller *Ztracena v bílém šumu* od **Javieri Castilla** (* 1987). Překlad knihy z pera L. Malinové vydalo nakladatelství Dobrovský.

Příběh o hledání vlastní identity a nového smyslu života nabízí román *Když život ještě býval náš* od **Mariana Izaguirreho** (* 1951). Dílo přeložil V. Medek pro Argo v roce 2015. Fantaskní novela *Kinolandie* od **Ramóna Gómeze de la Serny** (1888–1963), jednoho z nejvýraznějších autorů meziválečné avantgardy ve Španělsku a autora tzv. greguerií, představuje pokroucenou vizi budoucího života jako filmové verze „hry na život“ balancující na hraně mezi kýčem a bulvárem. V překladu J. Kasla vydal knihu L. Marek v roce 2015. **Jesús Carrasco** (* 1972) přináší pochmurné

J. Carrasco

románové podobenství o útěku malého chlapce z míst, kde vládne krutost a týrání dětí. Toto dílo nese stručný název *Na útěku*. Knihu přeložil Š. Zajac a vydal Tomáš Filip – Akropolis, 2015.

V průběhu stejného roku vydal Host sérii volně propojených alegorických příběhů několika postav, na jejichž základě se rozvíjí podobenství o síle slov, o rozličných typech samoty či o schopnosti dávat štěstí. Jedná se o knihu *Samota* od **Natalia Gruesa** (* 1970). V Gruesově tvorbě je patrná inspirace brazilským autorem P. Coelhoem. Překladu do češtiny se ujali O. Čtvrtáková a D. Utrera Domínguez. Úvahový román **Javieri Mariase** (* 1951) s názvem *Zamilovanost* pojednává o tématu smrti a způsobu vyrovnávání se s ní. Knihu vydalo v překladu B. Stárkové nakladatelství Paseka. Historický román *Zloděj ze Sevilly* již zmíněného autora **Juana Gómeze-Jurada** přináší příběh sirotka, který se „vyučí“ zlodějem v bohaté Seville 16. století. Knihu v překladu V. Medka vydalo Argo. Dílo *Cestovatel stoletím* **Andrése Neumanna** (* 1977) představuje osobitý román oscilující na žánrových rozhraních gotického, filozofického a detektivního románu, nesoucího se na vlně magického realismu. Dílo přeložila pro Argo v roce 2016 J. Novotná. Španělský režisér **Pedro Almodóvar** (* 1951) vytvořil soubor erotických povídek nazvaný *Patty Diphusa, Venuše záchodků*, který v překladu A. Charvátové vydala v roce 2016 Jota. Autor **David Lorente** (* 1973), který od roku 2002 žije v Praze, podává ve svém románu *Miluju tě, protože mě živíš* originální pohled na současný život odehrávající se v jedné ze čtvrtí Madridu. Odhaluje temné lidské stránky místních obyvatel. V překladu D. Škodové bylo dílo vydáno Argem v roce 2017.

V románu *Všechno jednou pomine* od **Mileny Busquetsově** (* 1972) nalezneme intimní výpověď mladé ženy, která se snaží vyrovnat se smrtí své matky a nalézt životní rovnováhu. Knihu v překladu M. Machové vydalo nakladatelství Plus v roce 2017. Dílo na pomezí románu a literatury faktu *Anatomie jednoho okamžiku* nabízí **Javier Cercas** (* 1962) v překladu A. Krásové (Prostor, 2018). Podává v něm svědectví o španělských moderních dějinách, resp. o nezdařilém puči z roku 1981. Román *Polský jezdec* autora

Antonia Muñoz Moliny (* 1956) zase nabízí širší dobový záběr ze španělských dějin od roku 1870 do 90. let 20. století. Román odehrávající se v imaginárním andaluském městečku byl oceněn nakladatelskou cenou Planeta a získal Národní cenu za literaturu. V překladu V. Medka jej vydala Leda v roce 2018. Vzpomínky, plynutí času a lidská paměť jsou tři atributy poeticko-meditativní novely *Slzy svatého Vavřince* od **Julia Llamazarese** (* 1955). Dílo vyšlo v překladu Š. Zajace v roce 2018 v nakladatelství Akropolis. **Mario Escobar Golderos** (* 1971) přináší biografický román podle skutečného příběhu Němky H. Hannemannové, která za 2. světové války dobrovolně následovala svoji romskou rodinu do cikánského tábora v Osvětimi. Román *Osvětimská ukolébavka* přeložil V. Fuksa a vydal CPress v roce 2019.

Miguel Reina (* 1986) napsal příběh o postarším manželském páru, který se ani po desetiletích nedokáže vyrovnat se ztrátou jediného syna, a román nazval *Světla na moři*. V překladu R. Sobolevičové vydalo knihu Argo v roce 2019.

Andrés Barba (* 1975) je autorem románu *Město světla*, který v roce 2020 v překladu A. Charvátové vydalo nakladatelství Paseka. Dílo získalo ve Španělsku prestižní ocenění. Jedná se o fantastický příběh o dětství a svobodě, který se odvíjí v jihoamerickém městečku, kde se náhle objeví skupina 32 dětí v soudobém oblečení, hovořících neznámým jazykem. Tropí výtržnosti a navečer vždy zmizí v pralese. Časem začnou mizet děti místních obyvatel... Dílo se přirovnává k tvorbě J. Mariáse. Spisovatelka a překladatelka **Monika Zgustová**

M. Zgustová

(* 1957) čerpala pro své dílo *Oblečené k tanci na sněhu* inspiraci v biografických příbězích devíti žen, které prošly sovětskými pracovními tábory. Autentická svědectví získala na základě osobních setkání. Dílo v překladu R. Sobolevičové vydalo Argo v roce 2020. Pro rok 2022 bylo plánováno vydání jejího dalšího díla *Potmě jsme se viděli lépe*.

Rok 2020 přinesl překlad erotického a satirického renesančního románu *Portrét pěkné And-*

lusanky z pera **Francisca Delicada** (asi 1485 až 1535). Dialogický román o morálním úpadku Říma v první třetině 16. století přeložil J. Holub a vydalo nakladatelství Rubato. Současný autor **Christian Gálvez** (* 1980) v románu *Dívka č. 37* rozvíjí příběh dívky, která se vydává po stopách své babičky. Pátrání ji zavede do válečné Florencie. Dílo přeložila pro Metaforu K. Tomcová. Pro stejné nakladatelství přeložila S. Flemrová román *Knihkupectví pana Livingstona* od **Mónicy Guttiérezové Arterové**. Kniha zachycuje romantický příběh mladé archeoložky, jež se přestěhuje z Barcelony do Londýna a začne pracovat v knihkupectví... Děj románu *Zázraky* od **Eleny Medelové** (* 1985) se soustřeďuje na motiv nedostatku peněz, který pro dvě ženy, které se narodily v jiných dobách, znamená, že se obě musí ve svých životních rozhodnutích podřizovat různým situacím, aby přežily. Text přeložila V. Pazderová. Vyšel v roce 2022 v nakladatelství Host.

J. Otxoaová

Mezi překlady španělské poezie patří sbírka básní španělské básničky **Julie Otxoaové** (* 1953) s názvem *Taxus Baccata*. Sbírkou přeložil J. Machej (*Runa*). Autorka se zamýšlí nad vztahem člověka k přírodě i soudobé společnosti. Opus vydal v roce 2018 výbor z díla tří různorodých představitelů Generace 27, kteří hledali nová avantgardní básnická vyjádření. Sbíрка *Hlas tebou stvořený* obsahuje tvorbu **Manuela Altolaguirreho** (1905–1959), **Pedra Salinase** a **Gerarda Diega**. Básně přeložil V. Pokorný. *Nová kytice ze starých španělských romancí* (vydaná v roce 2019 v Nové vlně), přináší překlady španělských romancí ze 16. století. Texty vybral a přeložil M. Uličný. Další knihu poezie představuje tvorba **Andrése Sáncheze Robayny** (* 1952). Básník do ní promítá své vzpomínky a úzkostné meditace, umocněné ztrátou blízké osoby. Básně přeložil P. Zavadil a vydalo nakladatelství Fra v roce 2022 pod názvem *Tím velkým mořem*.

V oblasti španělského současného dramatu byl nejhojněji překládán **Juan Mayorga** (* 1965), matematik a doktor filozofie. V rozmezí let 2015

až 2020 bylo přeloženo celkem osm jeho divadelních her. Všechny přeložil J. Kasl a vydalo nakladatelství L. Marek. Jedná se o díla: *Himmelweg* (2015), *Darwinova želva* (2016), *Jazyk na kousky* (2017), *Reykjavík* (2017), *Hameln* (2018), *Dopisy Stalinovi s láskou* (2019) a *Kluk z poslední lavice* (2020). Cílem Mayorgovy tvorby je navrátit lidstvu ztracené svědomí a paměť, o které je připravuje současná společnost, technika a konzumní způsob života.

Ještě dva tituly katalánské literatury pro dané období. Jedná se o netradiční román autorky **Ali-cie Kopfové** (* 1982) s názvem *Bratr z ledu*, který přeložila L. Hazaiová (Odeon 2018). Led metaforicky označuje mezilidské vztahy, které panují mezi hrdinkou, její matkou a autistickým bratrem. Kniha psaná v duchu poetiky J. Cortázara a M. Kundery propojuje pseudodokumentární popisy polárních dějin, citáty z encyklopedie a osobní niterné výpovědi postav. Druhým překladem je soubor povídek *Nesvatí svatí* od **Eduarda Mendozy** (* 1943). Povídky jsou zaměřeny nad charaktery tří postav a jejich světy. Překlad z pera J. Novotné vydalo nakladatelství Vyšehrad v roce 2018.

Z oblasti překladové literatury odborné či populárně-naučné je třeba zmínit knihu *Noc, kdy Frankenstein četl Quijota: tajný život knih* od autora **Santiaga Posteguilla** (* 1967). Dílo přeložila A. Tkáčová, vyšlo v Bourdonu v roce 2018. Autor se zaměřuje

S. Posteguillo

na historické momenty světové literatury. Dílo *Atlas literárních míst* od **Cris F. Oliverové** je literárním průvodcem po místech, ve kterých se odehrávají příběhy známé všem milovníkům literatury. Knihu přeložil Š. Zajac pro nakladatelství XYZ (2019). Dílo *Nekonečný zázrak: jak člověk stvořil knihy a jak knihy utvářejí člověka* autorky **Irene Vallejové** (* 1979) představuje titul související s knižními dějinami a dějinami kultury. V překladu V. Medka vydalo nakladatelství Leda v roce 2021 (*pozn. red.:* recenze viz *Čtenář*, 2022, č. 7/8, s. 280–281). Netradiční pohled na kulturní dějiny Španělska přináší titul *Stručné dějiny španělské kultury: cesty kulturou prostřednictvím měst*. Autorem je **Fernando García de Cortázar** (* 1942). Knihu přeložili A. Tkáčová a M. Uličný, vyšla v roce 2019 v Dauphinu.

Vybraná díla literatury pro děti a mládež
Španělská spisovatelka **Elvira Lindová** (* 1962) je známa především jako autorka dětských příběhů o Manolitu Breljounovi, vyšly již ve více než dvaceti zemích a dočkaly se i seriálového a filmového zpracování. České překlady se objevují od roku 2014 (E. Šašková). Kromě příběhů pro malé čtenáře autorka napsala i pět románů pro dospělé. Španělka **Rocio Bonillová** (* 1970) je u nás známa především jako ilustrátorka dětských knih. Sama však píše a ilustruje své vlastní dětské knihy, za které získala řadu ocenění. V roce 2019 byla nakladatelstvím CPress v překladu M. Binderové vydána zajímavá „oboustranná“ kniha nazvaná *Sourozenci*, vtipné vyprávění bratra o sestře a sestry o bratrovi. Kniha obsahuje krásné celostránkové ilustrace. Bonillová se podílela např. na ilustracích díla nazvaného *Velká kniha superschopností* autorky **Susanny Isernové** (* 1978). Jedná se o příručku lidských schopností a talentů, jež pomáhá dětem poznat sebe sama. Překlad E. Šaškové vydalo nakladatelství Euromedia Group (edice Pikola) v roce 2020. Dále Bonillová ilustrovala dílo Isernové pod názvem *Tohle není džungle* (překlad C. Navrátil; Mladá fronta 2021). O rok dříve vyšla další kniha Iserové nazvaná *Myška a sedm postýlek* v překladu V. Pazderové (Euromedia Group).

Je třeba také zmínit zkrácenou převyprávěnou verzi Cervantesova *Dona Quijota de la Mancha* autorky **Marií Asensiové** (* 1964). Knihu přeložila H. Jovanovičová (Sun, 2020). Autorkou knih pro děti a mládež je také **Eulàlia Canalová** (* 1963), původní profesí psychologka a básnička píšící katalánsky. V roce 2020 u nás vyšla její kniha *Duchové neklepou na dveře* (v překladu J. Peška, Euromedia Group), která je určena dětem od 4 let. Španělský autor **Javier Ruescas** (* 1987) napsal young adult román *Příběhům o lásce věřit zakázáno*. Hrdinkou je mladá youtuberka, která se seznámí s chlapcem z dětského domova a společně pátrají po jeho rodině (překlad J. Schmidtová; Šulc-Švarc, 2021). V letošním roce bylo v edičním plánu nakladatelství vydání dalšího díla tohoto autora ve spolupráci s Francescem Mirallem pod názvem *Tlukot. Když poznáš lásku svého života... a zapomeš na to!* Jedná se o napínavý romantický příběh vyprávěný formou SMS.

HELENA ZBUDILOVÁ | hzbudilova@tfjcu.cz

Poslech, který informuje i vzdělává

Zdaleka ne všechnu nabídku, která plní knihkupecké pulty, najdeme také v audioknižním zpracování. Zúžený výběr není dán jen menším publikem, ale i specifiky mluveného slova. Nahrávky mluveného slova vykazují daleko větší stabilitu v čase, tedy stárnou podstatně pomaleji než většina knižní (nad)produkce, je proto třeba pečlivě vážit, které tituly budou zajímavé nejen za rok dva, ale i třeba za deset let. A to se týká jak beletrie, tak literatury faktu, biografii a dokumentů.

Na jedné straně by se mohlo zdát, že poslouchání, to je především poslouchání příběhů. Co se týče poměru vydávaných titulů, beletrie skutečně vychází v audioknižním podání každoročně výrazně víc než takzvané non-fiction literatury, která do sebe zahrnuje publicistiku, dokumentaristiku, biografie i odbornou četbu. Nicméně je to právě non-fiction literatura, která se často šplhá na vrchol žebříčků audioknižních prodejů.

Která non-fiction díla se těší zájmu čtenářů i posluchačů? Literatura čistě odborná, vědecká pojednání, studie, slovníky či encyklopedie se k předčítání nehodí, ať už proto, že nejsou určeny k souvislému čtení, nebo proto, že tempo četby je v jejich případě vysoce individuální. Z povahy audioknižního média se tedy k poslechu připravují knihy popularizační, esejistické, dokumentární, biografické a literatura pro osobní rozvoj, protože se u nich předpokládá zájem širšího laického publika.

Sonda do historie

Mezi čtenáři je hojně oblíbená populárně naučná literatura z oblasti historie a ani audioknihy nezůstávají pozadu. Mnohé možná ohromí, že legendární *Toulky českou minulostí*, inspirované stejnojmennými knihami Petra Hory-Hofejše, daly vzniknout jednomu z nejspěšnějších rozhlasových pořadů s více než osmi sty díly a že jsou dostupné i jako audioknihy (Radioservis

2012 až 2013). Více se po historii lidstva literárně rozkročil Yuval Noah Harari s bestsellerem nazvaným *Sapiens* a opatřeným podtitulem *Stručná historie lidstva*. I jeho audioknižní vydání, které načetl Luboš Ondráček (Bookmedia, Audiotéka, 2019), se těší velkému zájmu.

Užší tematické zaměření pak můžeme najít například v audioknize *Příběhy železné opony* Ludka Navary v interpretaci Báry Štěpánové, Jiřího Hromady a Pavla Soukupa (OneHotBook, 2019). Další skvělý poslech může poskytnout Vasilem Fridrichem načtený *Totální rauš: Drogý ve třetí říši* Normana Ohlera (OneHotBook, 2017). Na pevných nosičích bohužel zatím nejsou dostupná díla amerického historika Timothyho Snydera *Tyranie: 20 lekcí z 20. století* v interpre-

taci Jana Szymika a *Cesta k nesvobodě* v podání Jiřího Dvořáka (obojí Bookmedia, Audiotéka, 2020)

Dějiny, to ale není jenom pohnutá či přímo válečná historie. Zmíňme například *Příběhy Staré dámy* v podání Pavla Soukupa a Vasila Fridricha (OneHotBook, 2018). Tomáš Macek v nich líčí dramata, komické situace i tragické nehody, jež se odehrály během sta let proměn cyklistického závodu Tour de France.

Vzpomínky a lidé

Od historie je to jenom krůček k historickým osobnostem. Okamžiky a osobnosti zejména novodobé české historie představuje v úspěšných knihách Pavel Kosatík, mnohé z nich jsou dostupné i v audioknižních vydáních: třeba *Emila Běžce* načetl Ivan Trojan (Radioservis, 2016), *Jiného T. G. M.* Pavel Batěk (Tympanum, 2019) a knihu *100 x Václav Havel* čtou Ladislav Špaček a Lukáš Hlavica (Radioservis, Témbr, 2020). Poslechnout si můžeme šokující příběh rodiny Milady Horákové s názvem *Jdu s hlavou vztyčenou* (Audiotéka, ZED, 2021) od Daniela Anýže. *Carmen – Skutečný život Hany Hegerové* pak napsal Tomáš Padevět a čtou Petr Kubeš a Iva Bittová (Témbr, 2022). *To je on! O tě, co si říkala Toyen* z pera Mileny Štráfaldové čte Dana Černá (Témbr, 2021) nebo životopis Alberta Einsteina od Waltera Isaacsona s názvem *Einstein – Jeho život a vesmír* je k poslechu ve vynikajícím podání Vladislava Beneše (Bookmedia, Audiotéka 2019).

K poslechu jsou pochopitelně i biografie osobností šoubyznysu jako *Vlasta Burian: Život za smích* Pavla Taussiga (SUPRAPHON, 2021), *Moje matka Marlene Dietrichová* Marie Rivy, vícehlásá audiokniha v okouzlivém podání Jany Strykové, Vilmy Cibulkové a Ivana Řezáče (Ikar, Radioservis, 2019), nebo *Tajné životy Marilyn Monroe* Anthonyho Summerse v interpretaci Vasila Fridricha (Radioservis, 2021).

Stranou nezůstávají ani vlastní životopisy a ego-dokumenty v podobě výborů z deníků či korespondence. Poměrně nedávno byla k poslechu připravena například autobiografie Woodyho Allena *Mimochodem*, kterou čte Tomáš Černý (Tympanum, 2021), a vydavatelství OneHotBook aktuálně připravuje *Vlastní životopis* Agathy Christie. Poslechnout si můžeme také *Korespondenci 1844–1862*, kterou psala Božena Němcová, v podání Aní Geislerové a Igora Orozoviče (SUP-

RAPHON, 2021) nebo *Deníky* čili výběr z deníků anglické spisovatelky Virginie Woolfové z let 1918–1941, které nezapomenutelným způsobem načetla Taťjana Medvecká (Radioservis, 2013).

Popularizace

Non-fiction literatura často nenásilným a poutavým způsobem představuje určitá společenská či vědní témata. Jedním z nich je například vztah k životnímu prostředí. Geolog Václav Cílek už dávno ve své literární tvorbě překročil hranici odborného publikování a nyní se vyjadřuje formou literárních esejů nejen ke klimatu, ale i lidskému údělu či spiritualitě. Audioknižního vydání se dostalo jeho knihám *Krajiny vnitřní a vnější* (OneHotBook, 2020) a *Co se děje se světem* (Tympanum, 2020).

Novým aktivním hráčem na poli vydávání populárně naučných audioknih se během krátkého času stalo nakladatelství Kazda, které v interpretaci Aleše Procházky představilo v roce 2018 zvukovou verzi svého nejspěšnějšího titulu *Tajný život stromů* od Petera Wohllebena a v rychlém sledu přidává další. Úspěchy vědy, vesmírem a fyzikou se zabývá audioknižní vydání legendární *Stručně historie času* od Stepheny W. Hawkinga (Audiotéka, Bookmedia 2019), dále pak uveďme díla významného popularizátora astrofyziky a vědy obecně Michia Kaku *Budoucnost lidstva: Náš úděl mezi hvězdami* (OneHotBook, 2020) a *Božská rovnice: Hledání teorie všeho* (OneHotBook, 2022), obojí v podání Miroslava Táborského.

Specifickou kategorií jsou díla, která nás nevedou ani tak k poznání světa kolem, ale právě k poznání nás samotných. Knihy pro osobní rozvoj se zabývají vlastní motivací a potřebou se v něčem zlepšovat. Mnozí vyznavači mluveného slova upřednostňují právě tyto motivační audioknihy, které jim umožní být lepším člověkem, chápavějším rodičem, úspěšnějším managerem, výkonnějším pracovníkem či kreativnějším marketérem. Nakladatelem, který knižní záběr rozšířil i o audioknižní, aby naučil i posluchače méně prokrastinovat, nedělat kompromisy a pomalu stárnout, je Jan Melvil Publishing. Jako příklad bychom pak mohli uvést Terezou Dočkalovou načtenou audioknihu Elišky Vyhnánkové a Michelle Losekootové *Jak na síť* (Jan Melvil Publishing, 2019).

četba v podání Mileny Steinmasslové, Gustava Haška a dalších (OneHotBook, 2021). Obě zmiňované audioknihy obdržely v rámci své kategorie cenu Audiokniha roku.

Specifickým odvětvím publicistiky jsou pak cestopisy. Těm u nás přinejmenším v audioknižním prostředí vládne Ladislav Zibura. K poslechu je od něj aktuálně šest titulů včetně *40 dní pěšky do Jeruzaléma*, *Prázdnin v Evropě* nebo *Prázdnin v Česku* (Voxi 2020–2021).

Poslech vzdělává i děti

Mohlo by se zdát, že díla „bez příběhu“ cílí především na dospělé čtenáře a posluchače. Ve skutečnosti však i v non-fiction literatuře najdeme audioknihy určené dětem. Značným množstvím titulů pro mladé posluchače přispělo vydavatelství Témbr, které vydává ve zvukové podobě autorem čtená díla Ladislava Špačka jako *Dědečku, vyprávěj*, *Dědečku, ještě vyprávěj* či *Dědečku, vyprávěj o Česku* (vše Témbr, 2021). Někdejší popularizátor umění etikety v nich přibližuje dětem jednak téma slušného chování, jednak českou historii, vánoční tradice apod.

Děti si mohou poslechnout také oblíbený román o dějinách filozofie *Sophiin svět* v interpretaci Václava Knopa (Albatros, 2020). K dětským posluchačům směřují i některé z titulů výše zmiňovaného nakladatelství seznamující s přírodou, například *Slyšíš, jak mluví stromy?* od Petera Wohllebena v podání Martina Preisse (2019).

Snad vás náš audioknižní seriál nejen pobavil, ale také přinesl užitečné tipy, které tituly k poslechu v knihovnách nabídnout. Koho by zajímalo víc o fenoménu audioknih a poslechu, může se začíst do naší společné knihy *Nečtu! Poslouchám* (Universum 2022). Třeba i ona bude časem dostupná pro zájemce též v audioknižní podobě.

KLÁRA SMOLÍKOVÁ

| klara.smolikova@tiscali.cz

LUKÁŠ VAVREČKA

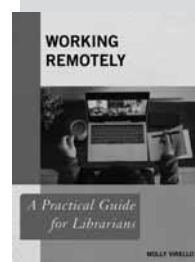
| lukas.vavrecka@upce.cz

Foto: Lukáš Vavrečka

Z Knihovny knihovnické literatury

Zajímavé knižní novinky

Publikace jsou dostupné v Knihovně knihovnické literatury Národní knihovny ČR, v databázi knihovnické literatury KKL (<https://aleph.nkp.cz/cze/kkl>).

VIRELLO, Molly. *Working remotely: a practical guide for librarians.* Lanham, Maryland: Rowman and Littlefield, 2022. 143 s. Practical Guides for Librarians, No. 79. ISBN 978-1-5381-5611-7

V březnu 2020 se pracovníci na celém světě přesunuli k práci na dálku. V podmínkách knihoven se jednalo vlastně o zpochybnění podstaty samotné knihovnické práce. Jak mohou knihovníci pracovat, když nejsou ve svých budovách, a jak knihovny mohou poskytovat služby komunitě, když mají zavřené dveře? Zpočátku byl přechod na práci na dálku vynucený, později se objevily hlasy, které práci knihovníků na dálku obhajovaly a zkoumaly, jak zařadit práci z domova do běžné praxe knihoven. Díky příkladům z celého světa je zřejmé, že knihovníci mohou využít práci na dálku a zároveň si zachovat spojení se svými uživateli a kolegy. Vystoupením z tradičního prostoru knihovny si knihovníci mohou vymezit prostor pro práci na dálku a přitom si zachovat schopnost oslovovat své uživatele, poskytovat přístup ke kvalitním programům, připravovat knihovně cestu ke sdílení informací, propagovat zdroje a dokonce podněcovat změny ve svých komunitách.

Tato praktická příručka pomůže knihovníkům zařadit si kancelářské prostory, nastavit rutinu a co nejlépe se přizpůsobit, plánovat, vytvářet, realizovat, řídit a vyhodnocovat své programy a služby tak, aby co nejlépe využili potenciál své knihovny a zapojili své uživatele. Díky pracovním listům a šablonám, příkladům z praxe, které uka-

zují, co funguje snadno a co se může ukázat jako náročné, je tato kniha ideálním průvodcem knihovníka při nastavení procesů práce na dálku.

KRÜGER, Květuše a Kateřina ŠAFRÁNKOVÁ. *Čteme s nečtenáři a učíme je kriticky myslet. Dobříš: Šafrán, 2021. 259 s. ISBN 978-80-907087-9-2*

Učitelky i učitelé mateřských a základních škol, lektori volnočasových aktivit pro děti, knihovníci, vychovatelé a rodiče naleznou v této knize ucelený systém rozvoje čtenářství dětí ve věku 4–8 let. Teoretické informace o třířázdovém modelu učení a metodách upravených pro tuto věkovou skupinu jsou doplněny spoustou praktických ukázek: modelových lekcí, aktivit s knihami a textů pro řízení čtení, díky kterým děti získají ke čtení vztah a začnou rozvíjet své čtenářské dovednosti. V první části knihy autorky vysvětlují hlavní principy svého programu *Čteme s nečtenáři* a popisují, jak vytvořit ve třídě i doma podnětné čtenářské prostředí, jaké knihy vybírat a jak vést s dětmi hovory o četbě. Upřesňují, jak plánovat lekce s knížkami, poskytovat dětem oporu a doprovázet je k náročnějším čtenářským cílům. Praktické a návodné ukázky v druhé a třetí části publikace umožňují vyzkoušet si vše s dětmi. Lekce slouží jako vzor, jímž je možné snadno obohatit výuku.

VLADANA PILLEROVÁ

| vladana.pillerova@nkp.cz

KOHOUTOVÁ, Miroslava. Vědecké publikování je byznys snů, říká ředitel Národní technické knihovny. *Hospodářské noviny* [online]. 2022, (178), 3 [cit. 2022-10-24]. ISSN 0862-9587. Dostupné z: <http://www.hn.iHNed.cz/>.

Rozhovor s Martinem Svobodou, ředitelem Národní technické knihovny (NTK), který se věnuje nákupu elektronických informačních zdrojů v České republice. Popisuje proces vyjednávání, financování i zpřístupňování těchto zdrojů. V čem vidí budoucnost a proč je stále důležité vydávat kvalitní vědecké články v dobrých časopisech? Chodí studenti za tištěnými zdroji do NTK, jaká je podpora nákupu elektronických informačních zdrojů u nás a v zahraničí? Co si myslí o současném nastavení vědy, která nutí vědce neustále publikovat? To a mnohé další najdete v tomto zajímavém rozhovoru.

JAROŠOVÁ, Eva. Jak se vyznat v záplavě informací a jak s nimi pracovat. *5plus2* [online]. 2022, (36), 3 [cit. 2022-10-24]. ISSN 2570-6985

Workshop organizovaný Městskou knihovnou v Praze (MKP) vede Ondřej Hudeček. V rozhovoru popisuje důvody, které ho vedly k přípravě tohoto workshopu, rozdíl mezi lekci nesoucí název deFacto pro mladší a starší žáky či odezvu z jiných knihoven, který byl tento program nabídnut. Inspirační projekt byly i lekce organizace *Zvol si info*. MKP se díky workshopu deFacto stala jednou ze sedmi knihoven, které získaly cenu Bibliotheca inspirans (<https://osf.cz/bibliothecainspirans/>).

EVA KOŽELUHOVÁ. Čtete s dětmi. *Dětský sluch* [online]. 2022, (3), 2 [cit. 2022-10-24].

Autorka příspěvku, která je odbornou asistentkou a autorkou metodických materiálů pro čtení s dětmi, nás seznamuje s principy dětského čtení. Popisuje, jak dítě ke čtení vést a jak vytvářet čtenářské rituály. Dále se věnuje předčítání a jeho důležitosti pro vývoj dítěte, radí, jakou literaturu zvolit, kdy s dětmi začít chodit do knihovny či jak s dětmi o knihách mluvit, kde nalézt vhod-

nou literaturu, zmiňuje odlišnosti práce s knihou pro neslyšící děti. V tomto čísle časopisu dále naleznete článek Radany Ardeltové věnující se akcím na podporu dětského čtenářství – *Noc s Andersenem, S knížkou do života, Znakoknihy, Celé Česko čte dětem, Čtení pro neslyšící děti* (RADANA ARDELTOVÁ. Čtete svým dětem před spaním? *Dětský sluch* [online]. 2022, (3), 28 [cit. 2022-10-24]).

Začíná Festival ostravských knihoven. Z pestrého programu si vybere každý. *Moravskoslezský deník* [online]. 2022, (231), 2 [cit. 2022-10-24]. ISSN 1213-5577. Dostupné z: <http://www.moravskoslezsky.denik.cz/>.

Článek předkládá program tradičního Festivalu ostravských knihoven, který se konal od 4. do 10. října. Zúčastnily se ho: Moravskoslezská vědecká knihovna, Knihovna Ostravského muzea, Univerzitní knihovna Ostravské univerzity, Knihovna Ekonomické fakulty VŠB-TU Ostrava, Knihovna Plato Bauhaus, Knihovna Archivu města Ostravy, Knihovna Janáčkovy konzervatoře, Knihovna galerie výtvarného umění v Ostravě a Knihovna města Ostravy.

KNIHOVNA v éře jedniček a nul. AB/Akademický bulletin (e-magazín AV ČR) [online]. 2022, 08-09,10-15 [cit. 2022-10-24]. Dostupné z: <https://pdf.avcr.cz/AB/2022-08/#page=1>.

Knihovna v éře jedniček a nul, tento podtitul nese rozhovor s Magdalenou Veckovou, ředitelkou Knihovny Akademie věd ČR. V rozhovoru nás seznamuje mj. s tím, jak fond knihovny zasáhl povodně v roce 2002 či výbuch plynu v Divadelní ulici v roce 2010 a jaký měly tyto pohromy vliv na služby knihovny. Dále seznamuje s tématem Digitalizačního centra v Jenštejně, elektronických zdrojů a služeb, které knihovna nabízí a na nichž se podepsal covid, s projektem *Evropský cloud pro otevřenou vědu*, predátorskými praktikami vydavatelů, projekty týkajícími se dějin knižní kultury a pozitivním vlivem vzdáleného přístupu na zvyšující se počet čtenářů.

Nové informační prostředí umožňuje bezbřehé procházení vědeckými informacemi a kdokoliv má přístup k nekonečným informacím pomocí několika kliknutí. Ti, kteří se snaží najít relevantní informace, porozumět úřadům a navigovat odborníky, potřebují hlubší porozumění nejen samotným informacím, ale také tomu, proč jsou informace sdíleny. Objevují se otázky odbornosti, loajality a zaujatosti vědeckého informačního ekosystému a tvorby nebo rozšiřování dezinformací. Knihovníci jsou středem tohoto víru informací a i pro ně je navigace k okamžité dostupnosti vědeckých informací a posouzení toho, co je ověřené, stále obtížnější. Stále důležitější jsou otázky bezpečnosti sdílení vědeckých informací, šíření dezinformací a fake news. Knihovnická profese musí čelit inherentnímu napětí mezi intelektuální svobodou a prokázanými vědeckými znalostmi. Diskuse o tom, jak prosazovat odpovědnost za intelektuální svobodu konkrétně související s vědeckými dezinformacemi, mohou ovlivnit téměř každý aspekt knihovnické praxe. Knihovnická profesní sdružení IFLA a Asociace vysokoškolských a vědeckých knihoven poskytují pokyny a doporučení, jak pracovat s vědeckými informacemi. Učení je o hledání informací, jak porozumět, diskutovat, uvést do kontextu a v konečném důsledku ovlivňovat a komunikovat. Knihovníci kladou velký důraz na hodnocení informace, učí lidi, jak se orientovat ve složitých informačních prostředích. Tato schopnost se obecně označuje jako informační gramotnost.

(*IFLA Journal* – Volume 48, Number 3, October 2022, s. 399–409)

V Hudebním oddělení Berlínské státní knihovny existuje sbírka hudebních libret s více než 20 000 tištěnými svazky od 17. století do současnosti. Pro hudební vědu je libreto nepostradatelný a důležitý zdroj informací. Poskytuje mnoho informací, kromě zpívaných textů a mluvených dialogů jsou zde obsaženy také jevištní pokyny, scénické návrhy či odchylky od pramene. Někdy jsou jediným důkazem existence jevištního díla vůbec. Libreto mělo dlouhou dobu hybridní polohu mezi funkční poezií a autonomním uměleckým dílem. Básník Pietro Metastasio (1698–1782) byl nejúspěšnějším libret-

tistou všech dob a sebe viděl jako básníka, který tvoří díla ve prospěch hudebních ústupků. Navzdory projektům digitalizace a indexace lze mnoho sbírek libret v knihovnách zkoumat pouze ve speciálních lístkových katalogích na místě. Sbírkou libret nalezená v hlavním oddělení Pruské státní knihovny byla do hudebního oddělení Berlínské státní knihovny převedena ve 20. letech 20. století. Je jednou z nejrozsáhlejších na světě a doplňuje ji hudební sbírka soukromého učence Georga Poelchaua (1773–1836). Obsahuje více než 4000 rukopisů a tisků děl významných hudebních skladatelů a vytvořila základ hudebního fondu Královské knihovny. (*Bibliotheksmagazin, Jahrgang 17, Ausgabe 50, Nr. 3, Oktober 2022, s. 23–26*)

Rostoucí nároky na jednotlivce představují nové výzvy týkající se získávání kompetencí, které lze z hlediska plnohodnotného fungování ve společnosti považovat za klíčové. Vyzdvihuje se hlavně schopnost efektivní práce s informacemi, která je spojená především s konceptem informační gramotnosti. Ta vyžaduje nejen schopnost informace vyhledávat, ale zároveň je i hodnotit, selektovat a využívat v souladu se zamýšlenými cíli člověka. V tomto směru je nevyhnutelná čtenářská gramotnost. Čtenářské kompetence jsou totiž primárně spojené se schopností porozumět textu a přemýšlet o něm s cílem rozvíjet znalosti. Čtení lze spojovat i s dalšími kognitivními benefity včetně bohaté slovní zásoby, imaginace, kreativity a vyšší úrovně komunikace. Čtení možno chápat jako sociální praxi, která nevychází výlučně z interních potřeb jednotlivce, ale významný vliv má i okolní prostředí, které přispívá k tomu, zda se praxe realizuje, v jakém rozsahu a na jaké úrovni. Klíčovou úlohu v tomto směru sehrává rodinné prostředí. V období, kdy dítě ještě není schopné samostatně číst, je významnou aktivitou společné čtení s rodičem, které přispívá k správnému rozvoji emocionální stránky osobnosti. Čtenářským návykům je však potřeba věnovat pozornost v průběhu celého období vývinu dítěte. Výzkumy dokazují, že k poklesu zájmu o čtení v mnoha případech dochází už ve věku deseti let! (*Knižnica – ročník 23, číslo 3, 2022, s. 15–22*)

Před 200 lety, **1. 1. 1823**, se narodil maďarský revoluční básník **Sándor Petöfi** († 1849), novátor maďarské poezie, autor *Písně národa* či eposů *Apoštol* a *Bohatýr Jan*.

Před 50 lety, **1. 1. 1973**, zemřel **František Běhounek** (* 1898), český fyzik a spisovatel, autor odborné literatury a literatury pro mládež a sci-fi (např. *Trosečníci polárního moře*, *Robinsoni vesmíru* či *Mlha nad Atlantikem*).

Před 100 lety, **3. 1. 1923**, zemřel český spisovatel, publicista a novinář **Jaroslav Hašek** (* 1883), jehož proslulý nedokončený román *Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války* je nepřekladanějším dílem české literatury (byl přeložen do více než padesáti jazyků). Napsal také množství povídek. Před 80 lety, **8. 1. 1943**, zemřel **Jiří Stanislav Guth-Jarkovský** (* 23. 1. 1861), český propagátor sportu. Psal básně, prózu, cestopisy a knihy věnované sportu, nejvíce ale proslul svými knihami o pravidlech chování (*Společenský katechismus*, *Pravidla slušného chování pro mládež*, *Stolničení*, *Obchodník gentleman* nebo *Společenský slabikář*).

Před 140 lety, **10. 1. 1883**, se narodil ruský spisovatel **Alexej Nikolajevič Tolstoj** († 1945), vzdálený příbuzný Lva N. Tolstého, autor románů *Petr Veliký* (nedokončeno), *Dobrodružství Něvzorova*, trilogie *Křížová cesta* nebo sci-fi románů *Aelita* a *Paprsky inženýra Garina*.

Před 100 lety, **15. 1. 1923**, se narodil český básník, esejista a překladatel **Jan Vladislav** († 2009), nositel Státní ceny za překladatelské dílo (2001). Po roce 1968 nemohl publikovat (nebo pouze pod jinými jmény) a založil samizdatovou edici Kvart. Od roku 1981 žil v exilu ve Francii a do Česka se vrátil v roce 2003. Překládal ze sedmi jazyků; k nejznámějším patří jeho překlad Shakespearových *Sonetů*, Vasariho *Životů nejvýznačnějších malířů, sochařů a architektů* či románu Itala Sveva *Vědomí a svědomí Zena Cosiniho*.

Před 90 lety, **16. 1. 1933**, se narodila americká spisovatelka a esejistka **Susan Sontagová** († 2004). Proslula zejména svými esejistickými knihami, z nichž česky vyšly *Nemoc jako metafora*, *AIDS a jeho metafory*, *O fotografii*, *S bolestí druhých před očima* a *Ve znamení Saturna*. Napsala

také čtyři romány (za poslední z nich, *V Americe*, získala Národní knižní cenu; česky vyšla pouze historická romance *Vulkán*), soubor povídek, dvě divadelní hry a věnovala se též filmu. Před 150 lety, **20. 1. 1873**, se narodil dánský spisovatel **Johannes Vilhelm Jensen** († 1950), nositel Nobelovy ceny za literaturu (1944), k jehož nejlepším dílům patří historický román *Králová pád* a šestidílný románový cyklus *Dlouhá cesta*.

Před 240 lety, **23. 1. 1783**, se narodil **Stendhal** († 1842), vl. jm. Marie-Henri Beyle, francouzský romanopisec, jeden z nejvýznamnějších prozaiků 19. století, autor slavných psychologických, společensko-kritických románů *Červený a černý*, *Kartouza parmská* či *Lucien Leuwen*.

Před 150 lety, **28. 1. 1873**, se narodila francouzská spisovatelka **Sidonie-Gabrielle Colette** († 1954), autorka románů *Citové zátiší*, *Dítě a kouzla*, *Kočka*, *Osení*, *Pouta*, *Ta druhá*, *Tulačka*, *Zlatičko* a dalších.

Před 60 lety, **29. 1. 1963**, zemřel americký básník, dramatik a spisovatel **Robert Frost** (* 1874), čtyřnásobný držitel Pulitzerovy ceny, jeden z největších amerických básníků 20. století. Česky vyšly výběry *Na sever od Bostonu*, *Hvězda v kamenném člunu* a *Cesta, jíž jsem nešel*.

Před 100 lety, **31. 1. 1923**, se narodil americký spisovatel **Norman Mailer** († 2007), který se svými reportážemi a reportážními romány zařadil k tzv. novému žurnalistu. Proslavil se hned svojí prvotinou, protiválečným románem *Nazí a mrtví*. K dalším románům patří *Americký sen*, *Katova píseň* (Pulitzerova cena), *Dávné večery*, *Ostří hoši netančí*, *Duch Děvky* nebo *Lesní zámek aneb Hitlerův přízrak*. Z reportážních děl jsou nejznámější *Armády noci* (Pulitzerova cena) a *Oheň na Měsíci*.

Před 90 lety, **31. 1. 1933**, zemřel anglický prozaik a dramatik **John Galsworthy** (* 1867), nositel Nobelovy ceny za literaturu (1932), autor románové trilogie *Sága rodu Forsyťů*, podle níž vznikly dva televizní seriály (1967 a 2002). O Forsytech napsal i další dvě trilogie, *Moderní komedie* a *Poslední kapitola*. Mimo forsyťovský cyklus patří k nejznámějším románům *Ostrov pokrytá*.

Portréty archiv autora

Francine Houbenová – citlivá pozorovatelka s. 454–455

Ukázky realizací návrhů F. Houbenové:

↑ Pamětní knihovna Martina Luthera Kinga Jr. ve Washingtonu, USA Foto: Trent Bell

↑ Centrální vědecká knihovna Technické univerzity v Delftu, Nizozemsko

Foto: Petr Šmídek

↓ Pilotní projekt nízkoenergetických Holandských domů ve Svitavách, Česko

Foto: Filip Šlapal

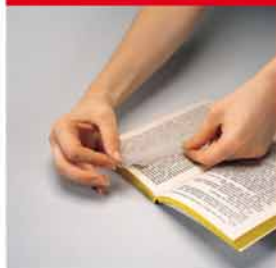
**Krásné vánoční svátky,
mnoho zdraví
a úspěšný nový rok 2023**

vám přeji

redakce časopisu *čtenář*
a jeho vydavatel

Středočeská vědecká knihovna v Kladně

Ceiba[®]

Krásné
a pohodové
Vánoce

Vybavení
pro vaši
knihovnu

Pevné zdraví
a mnoho štěstí
v novém roce

Přejeme všem
dobrým lidem
z knihoven

PF
2023

www.ceiba.cz

Ceiba s.r.o.
Jana Opletala 1265
Brandýs nad Labem-St.Boleslav
Tel.: 777345002